

# Arbeidsmarktscanner Rijksuniversiteit Limburg : basismeting cohort '91

Citation for published version (APA):

Ramaekers, G. W. M., & Heijke, J. A. M. (1993). *Arbeidsmarktscanner Rijksuniversiteit Limburg : basismeting cohort '91*. Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen. ROA Reports No. 13 <https://doi.org/10.26481/umarep.1993013>

## Document status and date:

Published: 01/01/1993

## DOI:

[10.26481/umarep.1993013](https://doi.org/10.26481/umarep.1993013)

## Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

## Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

## General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

[www.umlib.nl/taverne-license](http://www.umlib.nl/taverne-license)

## Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

[repository@maastrichtuniversity.nl](mailto:repository@maastrichtuniversity.nl)

providing details and we will investigate your claim.

ARBEIDSMARKTSCANNER RIJKSUNIVERSITEIT LIMBURG:

BASISMETING COHORT '91

ROA-R-1993/13

G.W.M. Ramaekers  
J.A.M. Heijke

RESEARCHCENTRUM VOOR ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT

Faculteit der Economische Wetenschappen  
Rijksuniversiteit Limburg

Maastricht, december 1993

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Ramaekers, G.W.M.

Arbeidsmarktscanner Rijksuniversiteit Limburg : basismeting cohort '91 / G.W.M. Ramaekers, J.A.M. Heijke. - Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen, Rijksuniversiteit Limburg. - ([Rapport] / Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, ISSN 0922-8098 ; ROA-R-1993/13)

Met lit. opg.

ISBN 90-5321-121-7 geb.

Trefw.: universitair onderwijs en arbeidsmarkt ; Maastricht ; onderzoek.

# INHOUDSOPGAVE

	Bladzijde
VERANTWOORDING	i
1. INLEIDING	1
1.1. Opzet van de arbeidsmarktscanner	1
1.2. Respons	2
1.3. Leeswijzer	3
2. KENMERKEN VAN DE RESPONDENTEN	5
2.1. Achtergrondkenmerken	5
2.2. Kwalificaties	8
2.3. Samenvatting	12
3. INTREDE OP DE ARBEIDSMARKT	14
3.1. Intredewerkloosheid	14
3.2. Baanmobiliteit	19
3.3. Maatschappelijke positie, circa één jaar na afstuderen	28
3.4. Samenvatting	32
4. BRANCHE EN BEROEP	34
4.1. Werkorganisatie	34
4.2. Beroep	38
4.3. Flexibiliteitsindicatoren	41
4.4. Samenvatting	44
5. FUNCTIEKENMERKEN	46
5.1. Functieverwerving	46
5.2. Dienstverband en aanstelling	48
5.3. Leidinggeven en inkomen	52
5.4. Samenvatting	58
6. AANSLUITING TUSSEN GEVOLGDE STUDIE EN FUNCTIE	60
6.1. Voor de functie vereiste opleiding	60
6.2. Combineren van werken en leren	63
6.3. Samenvatting	67
7. SAMENVATTING EN CONCLUSIES	69
7.1. Afstudeercohort '91	69
7.2. Facultaire ontwikkelingen	72
LITERATUUR	75



BIJLAGE 1. TABELLEN AFSTUDEERRICHTINGEN FDGW	76
BIJLAGE 2. DEFINITIE VAN VARIABLEN IN DE SCHATTINGEN	79
BIJLAGE 3. BEREKENING VAN HET INKOMEN	83
BIJLAGE 4. ROA-PUBLICATIES IN HET KADER VAN DE ARBEIDS- MARKTSCANNER	85
BIJLAGE 5. BASISVRAGENLIJST COHORT '91	87

## VERANTWOORDING

Het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) verricht sinds 1990 periodiek onderzoek naar de arbeidsmarktpositie en loopbanen van afgestudeerden van de Rijksuniversiteit Limburg (RL). Dit gebeurt met behulp van de zogeheten 'Arbeidsmarktscanner RL'. De systematiek van deze scanner, zoals deze thans aan de RL wordt toegepast, bestaat hieruit dat oudstudenten voor de eerste keer circa één jaar na het afstuderen worden bevroegd met behulp van een basisvragenlijst (de basismeting). Vervolgens worden zij meerjaarlijks geënquêteerd met een loopbaanvragenlijst. Hiermee kunnen zij ontwikkelingen, die zich sinds de eerste bevraging in de loopbaan hebben voorgedaan, retrospectief doorgeven (de loopbaanmeting).

Jaarlijks vinden dus twee enquêtes plaats: de basismeting onder de afgestudeerden van het voorgaande jaar en de loopbaanmeting onder oudstudenten die daaraan voorafgaand zijn afgestudeerd. In het nu voorliggende rapport worden de resultaten gepresenteerd van de basismeting onder degenen die in 1991 aan de RL zijn afgestudeerd. Deze populatie van nieuw-afgestudeerden is in 1992 met behulp van de basisvragenlijst geënquêteerd.

De arbeidsmarktscanner wordt aan de RL toegepast in opdracht van het College van Bestuur. De toepassing vindt plaats in samenwerking met de Dienst Studentenzaken van de RL. De Dienst Studentenzaken draagt zorg voor het bijhouden van het adressenbestand van afgestudeerden, het verzenden van de vragenlijsten en het verzorgen van de non-respons activiteiten. Het ROA is verantwoordelijk voor de methodologische en inhoudelijke aspecten van de arbeidsmarktscanner, stelt de jaarlijkse rapportages samen en beheert het bestand met onderzoeksgegevens. Het onderzoek wordt binnen het ROA uitgevoerd door drs. G.W.M. Ramaekers (projectleider) met medewerking van J.M.J.A. Pisters. Verder heeft L. Borghans meegewerkt aan het deel van de onderhavige rapportage, dat handelt over de doorstroom naar medische beroepsopleidingen. Het project wordt intern begeleid door dr. R.K.W. van der Velden en prof. dr. J.A.M. Heijke. De arbeidsmarktscanner wordt extern begeleid door een commissie vanuit de RL, thans bestaand uit de volgende personen:

Drs. G.J. Korsten, Faculteit der Gezondheidswetenschappen;

Dr. P.A.J. Bouhuijs, Vakgroep Onderwijsontwikkeling en Onderwijsresearch;

Prof. dr. H.F.J.M. Crebolder, Faculteit der Geneeskunde;

Dr. E. Drenthe, voorzitter, Dienst Instellingsstrategie en Internationale Samenwerking;

Prof. dr. J.D.P. Kasper, Faculteit der Economische Wetenschappen;

Prof. mr. N.H.M. Roos, Faculteit der Rechtsgeleerdheid;

Ing. J.A.J. van der Linden, MBA, Dienst Studentenzaken.

Er dient op te worden gewezen dat de in dit rapport gepresenteerde onderzoekresultaten uitsluitend betrekking hebben op afgestudeerden van de RL. Pas door een landelijke toepassing van de arbeidsmarktscanner kan de vraag worden beantwoord in hoeverre de in dit rapport gepresenteerde arbeidsmarktpositie en functiekenmerken van afgestudeerden van de RL instellingsspecifiek zijn, dan wel worden gedomineerd door de landelijke situatie met betrekking tot universitaire afgestudeerden.

## 1. INLEIDING

### 1.1. Opzet van de arbeidsmarktscanner

De arbeidsmarktscanner bestaat uit twee instrumenten. Het eerste instrument betreft de zogeheten *basisvragenlijst*. Hiermee worden alle oudstudenten ongeveer één jaar na afstuderen schriftelijk ondervraagd, de zogeheten basismeting. Deze basisvragenlijst bevat vragen over de persoon, de afgesloten opleiding, de vooropleiding, de eventuele werk- en bestuurservaring vóór het afstuderen, de belangrijkste activiteiten na het afstuderen tot het moment van enquêteren, de huidige arbeidsmarktpositie, eventueel gevolgd onderwijs na het afstuderen en, bij betaald-werkenden, enkele kenmerken van de huidige functie en van de organisatie waarin men werkzaam is. De definitie en classificatie van de variabelen sluiten waar mogelijk aan bij de gangbare omschrijvingen en indelingen die worden gehanteerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Het tweede instrument is de zogeheten *loopbaanvragenlijst*. Dit vragenformulier wordt meerjaarlijks toegestuurd als een vervolg op de basisvragenlijst. Met behulp van het desbetreffende formulier kan de respondent wijzigingen doorgeven die sinds de basismeting in zijn arbeidssituatie zijn opgetreden, bijvoorbeeld het veranderen van functie en het doorlopen van eventuele additionele opleidingen.

Jaarlijks worden met behulp van deze instrumenten dus twee enquêtes verricht, waarover eveneens jaarlijks in twee afzonderlijke rapportages verslag wordt gedaan. De eerste rapportage betreft de bevraging van de nieuw-afgestudeerden van het voorgaande jaar met behulp van de basisvragenlijst. In deze rapportage, waarvan de thans voorliggende deel uitmaakt, wordt de intrede op de arbeidsmarkt van een aantal jaargangen afgestudeerden onderling vergeleken. De tweede rapportage betreft de loopbaanbevraging van de oud-afgestudeerden met behulp van de loopbaanvragenlijst. In deze rapportage wordt de ontwikkeling van de loopbaan geanalyseerd.

De onderzoekspopulatie van de RL-scanner bestaat op dit moment uit degenen die een doctoraal-getuigschrift hebben gehaald aan de Faculteit der Gezondheidswetenschappen (FdGW), de Faculteit der Rechtsgeleerdheid (FdR) of de Faculteit der Economische Wetenschappen (FdEW), alsmede degenen die aan de Faculteit der Geneeskunde (FdG) voor het basisarts-examen zijn geslaagd.

In het onderzoekproject zijn de administratieve aspecten gescheiden van de onderzoeksmethodologische en -inhoudelijke aspecten. Dit betekent in concreto dat de Dienst Studentenzaken van de RL zorgt voor het voortdurend actualiseren van het adressenbestand van alle afgestudeerden, de mailing van de jaarlijkse enquêtes, het optimaliseren van de respons en de verwerking en het beheer van de administratieve gegevens. Het ROA is verantwoordelijk voor het jaarlijks bijstellen van de enquêteformulieren en bijbehorende aanbiedingsbrieven, en adviseert de Dienst Studentenzaken bij de dataverzameling. Het ROA zorgt verder voor het coderen, invoeren en verwerken van de onderzoeksgegevens, het beheer van het onderzoeksbestand, de

analyses en de jaarlijkse algemene rapportages.

## 1.2. Respons

In dit rapport worden ten aanzien van hun intrede op de arbeidsmarkt uitsluitend cohorten vergeleken die zijn benaderd met de reguliere basisvragenlijst. Dit zijn degenen die in de tweede helft van 1988 zijn afgestudeerd (hierna aangeduid als cohort '88), alsmede cohort '89, cohort '90 en cohort '91. De resultaten van de eerste loopbaanmeting zullen in een afzonderlijk rapport worden gepresenteerd<sup>1</sup>.

Tabel 1.1. Respons, per cohort naar faculteit

	N afgestudeerden	n respondenten	respons
<b>Cohort '88</b>			
- FdG	66	64	97%
- FdGW	73	66	90%
- FdR	83	62	75%
- FdEW	17	17	100%
- RL	239	209	87%
<b>Cohort '89</b>			
- FdG	116	94	81%
- FdGW	141	123	87%
- FdR	127	104	82%
- FdEW	29	25	86%
- RL	413	346	84%
<b>Cohort '90</b>			
- FdG	113	94	83%
- FdGW	174	144	83%
- FdR	165	111	67%
- FdEW	58	48	83%
- RL	510	397	78%
<b>Cohort '91</b>			
- FdG	123	93	76%
- FdGW	258	229	89%
- FdR	173	135	78%
- FdEW	98	83	85%
- RL	652	540	83%

1. Voor een overzicht van de metingen die tot nu toe zijn verricht, wordt verwezen naar Ramaekers en Heijke (1993).

Bij de vier met behulp van de reguliere basisvragenlijst benaderde cohorten, waarover zoals hiervoor opgemerkt thans wordt gerapporteerd, gaat het om in totaal 1814 afgestudeerden<sup>2</sup>. Hiervan hebben er 1492 de vragenlijst ingevuld geretourneerd. Hiermee bedraagt de 'overall' respons 82%. Tabel 1.1 geeft per cohort, en onderverdeeld naar faculteit, een overzicht van de aantallen afgestudeerden en respondenten en de daaruit resulterende responspercentages. Naar voren komt dat de respons, na licht te zijn gedaald, bij cohort '91 toeneemt. De toename van de respons bij afstudeercohort '91 doet zich met name onder juristen voor. Daarentegen is de respons onder medici gedaald. De geconstateerde veranderingen in de respons kunnen samenhangen met de in 1991 gewijzigde procedure bij de dataverzameling.

### 1.3. Leeswijzer

In dit rapport worden in de eerste plaats de resultaten van de basismeting onder de afgestudeerden van cohort '91 gepresenteerd. De desbetreffende tabellen met betrekking tot afstudeercohort '91 zijn steeds uitgesplitst naar faculteit. Verschillen tussen faculteiten worden echter alleen besproken wanneer deze statistisch significant zijn. Daarnaast wordt cohort '91 - waar zinvol - vergeleken met het gemiddelde van de cohorten '88 tot en met '90 om na te gaan of cohort '91 hier van significant afwijkt. Ook zal worden ingegaan op eventuele ontwikkelingen die zich bij de vier beschouwde cohorten aftekenen. In bijlage 1 zijn voor de FdGW enkele additionele tabellen opgenomen met kerngegevens over de beschouwde cohorten, waarbij uitsplitsingen naar afstudeervariant zijn gemaakt. Voor de FdEW zijn dergelijke tabellen nog niet opgenomen vanwege de nog geringe aantallen afgestudeerden in de verschillende afstudeervarianten<sup>3</sup>.

Als algemene opmerking vooraf is het nuttig om erop te wijzen dat de gepresenteerde tabellen uitsluitend betrekking hebben op de aantallen respondenten die een vraag daadwerkelijk beantwoord hebben. Dit betekent dat degenen die een vraag niet hebben ingevuld bij de berekening van de totalen en percentages buiten beschouwing zijn gelaten. Het kan voorkomen dat de percentages door afronding niet altijd tot 100 optellen. Onder de tabellen staat, indien van toepassing, aangegeven of de verschillen die tussen de studierichtingen worden geconstateerd significant zijn. Dit is gebeurd met behulp van een chi-kwadraat toets, welke aangeeft in hoeverre de geobserveerde frequenties in een tabel afwijken van de frequenties die worden verwacht indien er geen samenhang is tussen de beide variabelen. De bijbehorende p-waarde geeft de kans aan dat de gevonden verschillen op toeval berusten.

In de opeenvolgende hoofdstukken worden de volgende onderwerpen behandeld. In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van enkele achtergrond- en kwalificatiekenmerken van de afgestudeerden. Hoofdstuk 3 behandelt de intrede op de arbeidsmarkt aan de hand van de

---

2. Voor de wijze waarop de dataverzameling plaatsvindt, wordt verwezen naar Ramaekers & Heijke (1991), blz. 19-20.

3. Voor een schets van het 1e fase onderwijsaanbod van de RL wordt verwezen naar Ramaekers & Heijke (1991), blz. 15-16.

maatschappelijke positie tijdens de eerste twaalf maanden na afstuderen, de intredewerkloosheid en de eventuele baanmobiliteit. In hoofdstuk 4 komt aan bod het beroep dat men uitoefent, alsmede het bedrijf of de instelling waar men werkzaam is. In hoofdstuk 5 wordt een aantal kenmerken gepresenteerd van de functie die de oudstudenten circa één jaar na afstuderen vervullen. Deze functie wordt in dit rapport met 'huidige' functie aangeduid, waarmee dus steeds wordt bedoeld op de betaalde functie die men op het moment van enquêtering vervult. De aansluiting tussen de gevolgde studie en de huidige functie vormt het onderwerp van hoofdstuk 6, waarbij wordt ingegaan op de voor de functie vereiste opleiding en het combineren van verder leren en betaald werken. In hoofdstuk 7 worden de belangrijkste onderzoekresultaten samengevat.

Dezelfde onderwerpen, op dezelfde wijze ingedeeld in hoofdstukken, zijn aan de orde gekomen in de rapportage over de basismeting van het afstudeercohort '90<sup>4</sup>. In elke rapportage wordt echter aan een bepaald onderwerp bijzondere aandacht besteed. In het voorgaande rapport vormde de analyse van de inkomensverschillen tussen mannelijke en vrouwelijke afgestudeerden het speciale topic. In de onderhavige rapportage wordt speciale aandacht besteed aan de doorstroom van basisartsen naar medische opleidingsplaatsen.

---

4. Ramaekers en Heijke (1993).

## 2. KENMERKEN VAN DE RESPONDENTEN

### 2.1. Achtergrondkenmerken

In deze paragraaf worden de respondenten beschreven aan de hand van twee persoonskenmerken, namelijk het geslacht en de leeftijd in het jaar van afstuderen. De kwalificaties waarover zij vóór het afstuderen beschikken, komen in paragraaf 2.2 aan bod.

Cohort '91 bestaat voor meer dan de helft (54%) uit vrouwen. In tabel 2.1 komt duidelijk naar voren dat het aandeel van vrouwen onder gezondheidswetenschappers het hoogst is. Daarna volgen basisartsen en juristen. Onder economen is het aandeel van vrouwen duidelijk het laagst.

Tabel 2.1. Procentueel aandeel van vrouwelijke afgestudeerden, cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
% vrouwen	54	70	50	41	19	54
Totaal n (= 100%)	93	229	101	34	83	540

$\chi^2 = 67.1$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

Afstudeercohort '91 verschilt niet significant van het gemiddelde van de drie voorgaande cohorten, wat de verdeling naar geslacht betreft. Dit geldt zowel voor basisartsen<sup>5</sup> en gezondheidswetenschappers<sup>6</sup> als voor juristen<sup>7</sup> en economen<sup>8</sup>. Grafiek 2.1 geeft een beeld van de cohort-vergelijking naar geslacht. Naar voren komt dat het aandeel van vrouwen onder juristen en economen die na 1988 zijn afgestudeerd, gestaag lijkt te dalen. In een eerder rapport is ingegaan op de incidentele piek in het aandeel van vrouwelijke afgestudeerden van de FdG, die zich in 1989 heeft voorgedaan<sup>9</sup>.

5. Chi-kwadraat = 0.4; d.f. = 1;  $p = 0.53$ .

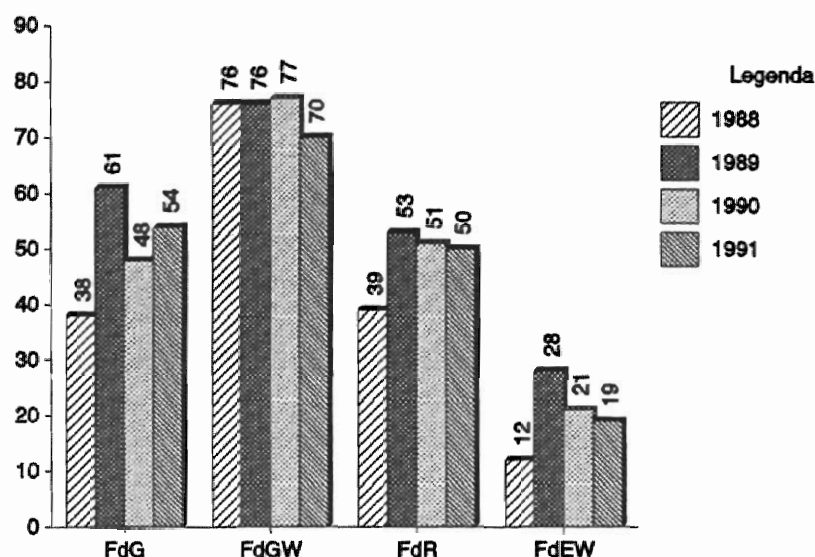
6. Chi-kwadraat = 2.5; d.f. = 1;  $p = 0.11$ .

7. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.80$ .

8. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.76$ .

9. Zie Ramaekers en Heijke (1993), blz. 5-7.

Grafiek 2.1. Procentueel aandeel van vrouwelijke afgestudeerden, per faculteit naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 8.8$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$   
 FdGW :  $\chi^2 = 2.6$ ; d.f. = 3;  $p = 0.46$   
 FdR :  $\chi^2 = 3.2$ ; d.f. = 3;  $p = 0.36$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 1.7$ ; d.f. = 3;  $p = 0.63$

De leeftijd op het moment van afstuderen is berekend als het verschil tussen het kalenderjaar van afstuderen en het geboortjaar. Deze leeftijd bedraagt bij cohort '91 gemiddeld 27.5 jaar (tabel 2.2). Economen zijn beduidend jonger dan de afgestudeerden van de andere faculteiten. Dat basisartsen ouder zijn, hangt samen met hun twee jaar langere nominale studieduur. In 1991 is de eerste lichting studenten van de avondopleiding Nederlands recht afgestudeerd. De in 1984 gestarte avondopleiding heeft hetzelfde onderwijsprogramma als de dagopleiding Nederlands recht. In plaats van vier jaar bedraagt de totale studieduur echter zeven jaar. Het onderwijs wordt gegeven in de avonden, wekelijks gemiddeld twee avonden. De opleiding is bedoeld voor mensen die vanwege een baan of andere reden niet in staat zijn om de dagopleiding Nederlands recht te volgen. Van de 135 juristen in het databestand die in 1991 zijn afgestudeerd, hebben er 34, ofwel 25%, de zevenjarige avondopleiding Nederlands recht gevolgd. De gemiddelde leeftijd bij afstuderen van deze avondstudenten bedraagt 40.6 jaar. Degenen die de dagopleiding Nederlands recht hebben gevolgd, zijn bij afstuderen gemiddeld 26.6 jaar oud. Dat gezondheidswetenschappers gemiddeld ouder zijn dan economen hangt samen met hun afwijkend vooropleidingstraject. Zij hebben veel vaker dan economen een HBO-opleiding voltooid voordat zij aan de RL gaan studeren (zie tabel 2.3).



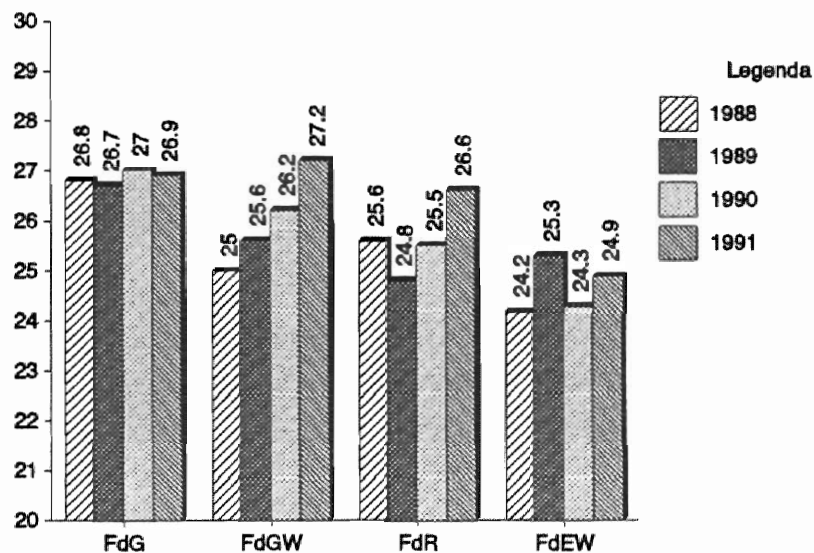
Tabel 2.2. Gemiddelde leeftijd bij afstuderen, cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FDEW	RL
Gemiddelde leeftijd in jaren	26.9	27.2	26.6	40.6	24.9	27.5
Standaardafwijking in jaren	2.5	5.3	5.4	8.0	1.8	5.9
Totaal n	93	229	101	34	83	540

$F = 15.6$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

Er is ook nagegaan of er verschillen zijn tussen de cohorten, wat de gemiddelde leeftijd bij afstuderen betreft. In de cohortvergelijking zijn de avondstudenten Nederlands recht buiten beschouwing gelaten. Grafiek 2.2 laat duidelijk zien dat bij gezondheidswetenschappers sprake is van een gestage toename van de gemiddelde leeftijd bij afstuderen. Dit is ook het geval bij dagstudenten Nederlands recht die na 1988 zijn afgestudeerd.

Grafiek 2.2. Gemiddelde leeftijd bij afstuderen, per faculteit naar cohort



FdG :  $F = 0.2$ ; d.f. = 3;  $p = 0.92$   
 FdGW :  $F = 6.0$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$   
 FdR :  $F = 2.0$ ; d.f. = 3;  $p = 0.11$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $F = 1.1$ ; d.f. = 3;  $p = 0.34$

## 2.2. Kwalificaties

In deze paragraaf worden de kwalificaties besproken, die zijn behaald vóór of tijdens de studie. Het gaat hierbij om kwalificaties waarvan wordt verondersteld dat zij staan voor opgedane kennis, houdingen en vaardigheden, die het functioneren binnen arbeidsorganisaties en op de arbeidsmarkt beïnvloeden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar formele en informele kwalificaties. Formele kwalificaties zijn kwalificaties die men in het reguliere onderwijs verwerft, terwijl informele kwalificaties kunnen worden opgedaan buiten het reguliere onderwijs, bijvoorbeeld in een werkring of in een bestuurlijke functie.

### *Vooropleiding*

Als eerste is nagegaan wat de hoogste met diploma voltooide vooropleiding is alvorens men aan de RL ging studeren. Hiervan geeft tabel 2.3 voor cohort '91 een beeld. Naar voren komt dat de meeste afgestudeerden van cohort '91 (69%) als hoogste vooropleiding VWO hadden; 28% beschikte over een HBO-diploma. Met name basisartsen waren vrijwel uitsluitend afkomstig uit het VWO. Gezondheidswetenschappers en avondstudenten Nederlands recht beschikten relatief vaak over een HBO-diploma voordat zij aan de RL gingen studeren.

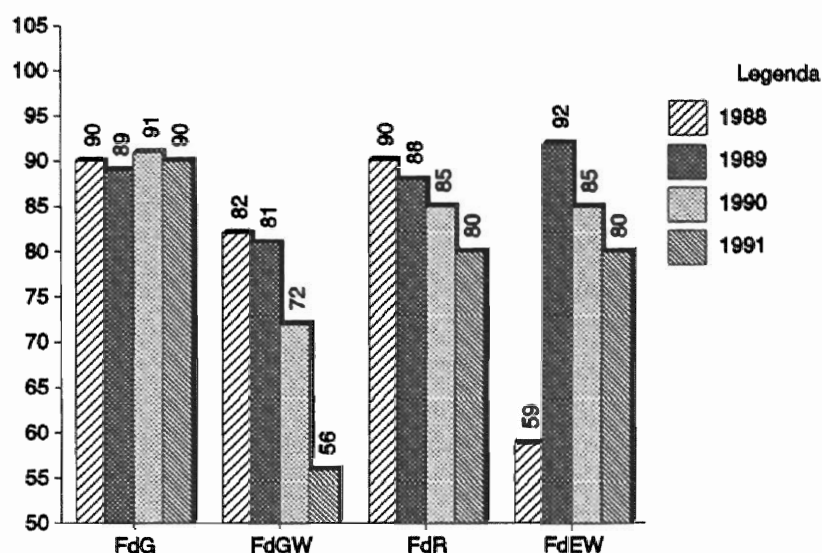
Tabel 2.3. Hoogste voltooide vooropleiding, cohort '91 naar faculteit (in %)

Vooropleiding	FdG	FdGW	FdR		FdEW	RL
			dag	avond		
VWO	90	56	80	38	80	69
HBO	9	43	16	41	19	28
Andere	1	2	4	21	1	3
Totaal n (=100%)	92	225	100	34	81	532

$\chi^2 = 61.3$ ; d.f. = 6;  $p < 0.01$

In grafiek 2.3 komt naar voren dat er al een aantal jaren sprake is van een gestage daling van het percentage gezondheidswetenschappers en juristen dat VWO als hoogste vooropleiding heeft. In grafiek 2.3 komt verder naar voren dat ook de laatste drie cohorten economen steeds minder vaak VWO als hoogste vooropleiding hebben.

Grafiek 2.3. Procentueel aandeel van afgestudeerden met VWO als hoogst voltooide vooropleiding, naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 0.2$ ; d.f. = 3;  $p = 0.98$   
 FdGW :  $\chi^2 = 32.6$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$   
 FdR :  $\chi^2 = 3.9$ ; d.f. = 3;  $p = 0.27$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 8.1$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$

### Werkervaring

Aan de afgestudeerden is gevraagd of men vóór of tijdens de studie aan de RL betaalde werkervaring (exclusief vakantie- of weekendwerk) heeft opgedaan. Hiervan geeft tabel 2.4 een beeld. In de tabel staat tevens vermeld om welk soort werkervaring het hierbij gaat. Van de in 1991 afgestudeerde oudstudenten blijkt meer dan de helft (64%) vóór of tijdens de studie aan de RL betaalde werkervaring te hebben opgedaan. Alleen bij basisartsen beschikt minder dan de helft vóór afstuderen over betaalde werkervaring.

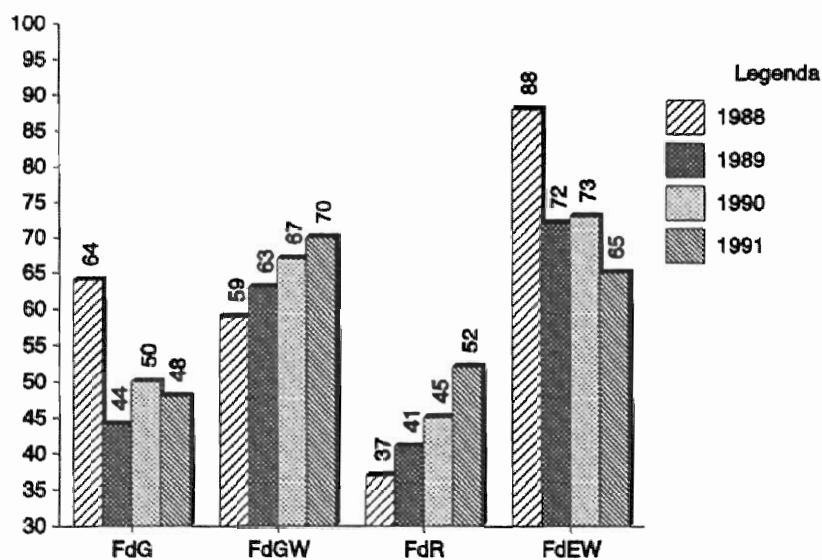
Wat de aard van de betaalde werkervaring betreft, komt in tabel 2.4 naar voren dat basisartsen en economen het vaakst als studentassistent betaalde werkervaring hebben opgedaan. Gezondheidswetenschappers beschikken het vaakst over betaalde werkervaring die zij anders dan als studentassistent maar wel binnen het 'eigen' vakgebied hebben opgedaan. Juristen hebben als enigen het vaakst betaalde werkervaring buiten het 'eigen' vakgebied opgedaan, vóór of tijdens de studie aan de RL. Dit geldt zowel voor afgestudeerden van de dagopleiding als voor afgestudeerden van de avondopleiding.

Tabel 2.4. Procentueel aandeel van oudstudenten met betaalde werkervaring vóór afstuderen en soort werkervaring (in %), cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
% betaalde werkervaring	48	70	52	100	65	64
Totaal n (= 100%)	93	229	101	34	83	540
Soort betaalde werkervaring (in %)						
- studentassistent	46	36	19	3	46	34
- andere werkervaring						
binnen 'eigen' vakgebied	21	45	24	24	28	34
buiten 'eigen' vakgebied	33	19	57	74	27	32

$\chi^2 = 13.3$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

Grafiek 2.4. Procentueel aandeel van afgestudeerden met betaalde werkervaring, opgedaan vóór of tijdens de studie, per faculteit naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 6.7$ ; d.f. = 3;  $p = 0.08$   
 FdGW :  $\chi^2 = 3.3$ ; d.f. = 3;  $p = 0.35$   
 FdR :  $\chi^2 = 3.8$ ; d.f. = 3;  $p = 0.28$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 3.9$ ; d.f. = 3;  $p = 0.27$

Grafiek 2.4 laat zien dat het aandeel van afgestudeerden met betaalde werkervaring onder de opeenvolgende cohorten gezondheidswetenschappers gestaag toeneemt. Dit houdt wellicht verband met de toename van het aantal studenten dat instroomt in verkorte afstudeervarianten. Ook de opeenvolgende cohorten afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht beschikken steeds vaker over betaalde werkervaring. Onder economen neemt het aandeel van afgestudeerden met betaalde werkervaring, opgedaan voor of tijdens de studie aan de RL, af. Het effect van de 'eerste lichten' afgestudeerden lijkt bij deze faculteit te zijn uitgewerkt.

### *Bestuurlijke ervaring*

Circa eenderde van afstudeerjaargang '91 had vóór of tijdens de studie enigerlei vorm van bestuurlijke ervaring opgedaan; van de in dat jaar afgestudeerde economen zelfs meer dan de helft (tabel 2.5).

Alleen bij economen verschilt cohort '91 significant van het gemiddelde van de drie voorgaande cohorten in die zin dat de in 1991 afgestudeerde economen beduidend vaker dan hun voorgangers, behoudens cohort '88, vóór of tijdens de studie bestuurlijke ervaring hadden opgedaan<sup>10</sup>. Bij basisartsen<sup>11</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>12</sup> en juristen<sup>13</sup> verschilt afstudeercohort '91 niet significant van het gemiddelde de drie voorgaande cohorten met betrekking tot het al dan niet beschikken over bestuurlijke ervaring. Wel lijkt er sprake te zijn van een dalende trend bij basisartsen en gezondheidswetenschappers (grafiek 2.5.).

Tabel 2.5. Procentueel aandeel van oudstudenten met bestuurlijke ervaring vóór afstuderen, cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR dag    avond		FdEW	RL
% bestuurlijke ervaring	32	28	32	29	54	34
Totaal n (= 100%)	91	229	101	34	83	538

Chi<sup>2</sup> = 19.1; d.f. = 3; p = <0.01

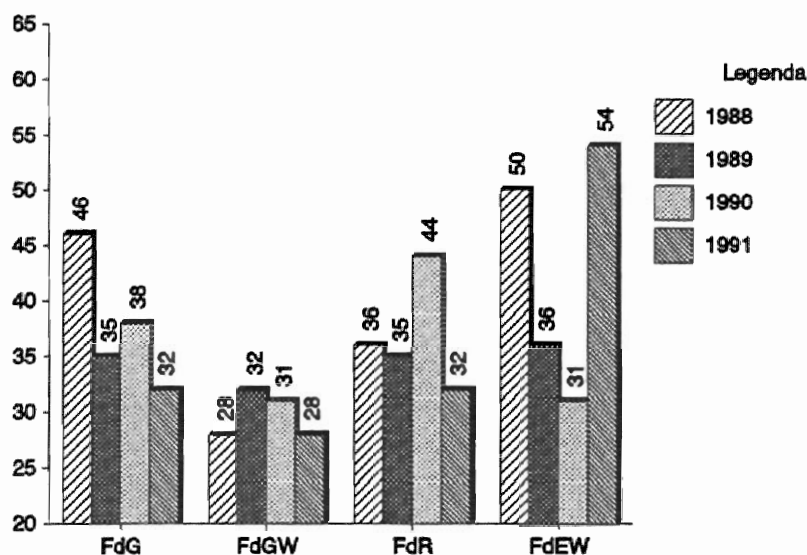
10. Chi-kwadraat = 5.8; d.f. = 1; p < 0.05.

11. Chi-kwadraat = 1.4; d.f. = 1; p = 0.24.

12. Chi-kwadraat = 0.4; d.f. = 1; p = 0.55.

13. Chi-kwadraat = 2.2; d.f. = 1; p = 0.14.

Grafiek 2.5. Procentueel aandeel van afgestudeerden met bestuurlijke ervaring, opgedaan vóór of tijdens de studie, per faculteit naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 3.3$ ; d.f. = 3;  $p = 0.35$   
 FdGW :  $\chi^2 = 0.7$ ; d.f. = 3;  $p = 0.87$   
 FdR :  $\chi^2 = 3.6$ ; d.f. = 3;  $p = 0.31$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 7.5$ ; d.f. = 3;  $p = 0.06$

### 2.3. Samenvatting

#### *Cohort '91*

Cohort '91 bestaat voor meer dan de helft uit vrouwen. Het procentuele aandeel van vrouwelijke afgestudeerden is het hoogst onder gezondheidswetenschappers en het laagst onder economen. De gemiddelde leeftijd bij afstuderen bedraagt 27.5 jaar. De afgestudeerden van de nominaal zevenjaar durende avondopleiding Nederlands recht zijn gemiddeld het oudst en economen het jongst. De meerderheid van de afgestudeerden heeft als hoogste vooropleiding VWO. Basisartsen zijn vrijwel uitsluitend uit het VWO afkomstig, terwijl gezondheidswetenschappers en avondstudenten Nederlands recht vaak een HBO-opleiding hebben voltooid. Bij iedere faculteit, behoudens geneeskunde, heeft meer dan de helft van de afgestudeerden vóór of tijdens de studie betaalde werkervaring opgedaan. Circa eenderde van cohort '91 heeft vóór of tijdens de studie bestuurlijke ervaring opgedaan (bij economen zelfs meer dan de helft).

*Verschillen met voorgaande cohorten*

**Basisartsen**

Wat de in dit hoofdstuk opgenomen kenmerken betreft, wijken de in 1991 afgestudeerde basisartsen niet significant af van het gemiddelde van hun voorgangers.

**Gezondheidswetenschappers en afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht**

Gebleken is dat de opeenvolgende afgestudeerjagangen steeds vaker beschikken over betaalde werkervaring voor afstuderen en steeds vaker uit het HBO afkomstig zijn. Bijgevolg neemt hun gemiddelde leeftijd bij afstuderen gestaag toe. Zowel bij juristen die de dagopleiding hebben gevolgd als bij gezondheidswetenschappers lijkt een verschuiving plaats te vinden van uit het VWO afkomstige en niet over betaalde werkervaring beschikkende jongere afgestudeerden naar oudere, uit het HBO afkomstige en over betaalde werkervaring beschikkende afgestudeerden.

**Economen**

De in 1991 afgestudeerde economen hebben beduidend vaker dan hun voorgangers, behoudens cohort '88, vóór of tijdens de studie bestuurlijke ervaring opgedaan. Hoewel de laatste drie afstudeercohorten steeds vaker uit het HBO afkomstig zijn, daalt het aandeel van afgestudeerden met betaalde werkervaring gestaag.

### 3. INTREDE OP DE ARBEIDSMARKT

#### 3.1. Intredewerkloosheid

In deze paragraaf wordt de duur van de intredewerkloosheid behandeld. In paragraaf 3.2 komt de eventuele baanmobiliteit aan bod, waaronder wordt verstaan het veranderen van werkgever en/of van functie. Vervolgens wordt in paragraaf 3.3 de huidige maatschappelijke positie geschetst, waarbij nader wordt ingegaan op de werkzoekenden en op degenen die additioneel 1e fase onderwijs volgen.

Tabel 3.1 geeft aan hoe lang men werkloos is geweest, voorafgaand aan de eerste betaalde baan na het afstuderen. De duur van de intredewerkloosheid, dit wil zeggen de tijdsduur die afgestudeerden werkloos zijn, voorafgaand aan hun eerste betaalde baan na het afstuderen, geeft een indicatie van de mate waarin de intrede op de arbeidsmarkt succesvol verloopt. Tabel 3.1 schetst per faculteit de mate van succes waarmee de afgestudeerden van cohort '91 zich op de arbeidsmarkt hebben aangeboden. In deze tabel zijn uitsluitend werkloosheidsperiodes begrepen die eindigen in de eerste betaalde baan na het afstuderen, alsmede werkloosheidsperiodes die voortduren tot het moment van de enquête. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen oudstudenten die meteen, dit wil zeggen zonder voorafgaande werkloosheid, een betaalde baan hebben (de werkloosheidsduur bedraagt in dat geval 0 maanden), afgestudeerden die 1 t/m 3 maanden werkloos zijn geweest voordat zij in de eerste betaalde baan starten, afgestudeerden die gedurende 4 t/m 6 maanden werkloos waren, en afgestudeerden die meer dan een half jaar werkloos zijn (geweest).

Tabel 3.1. Duur intredewerkloosheid, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
0 maanden	64	60	66	94	65	65
1-3 maanden	30	18	19	3	25	20
4-6 maanden	6	12	7	0	4	8
>6 maanden		9	8	3	7	7
Totaal n (=100%)	90	212	84	31	77	494

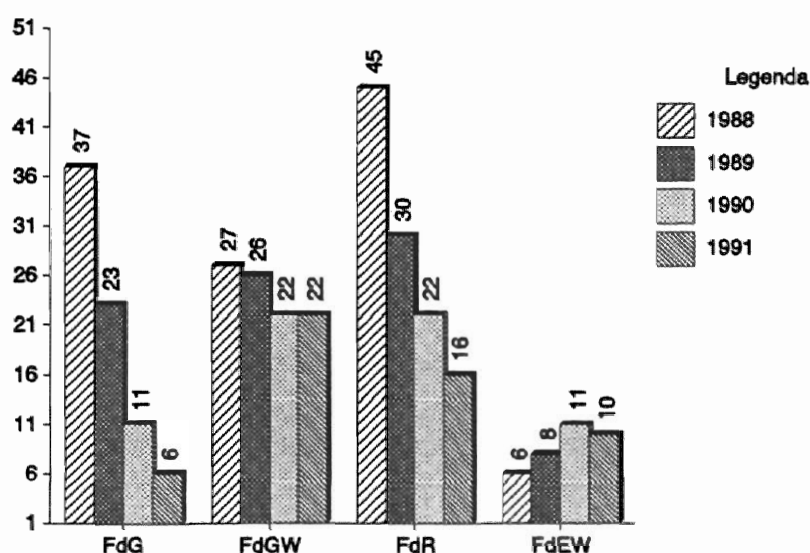
$\chi^2 = 25.6$ ; d.f. = 9;  $p < 0.01$

In tabel 3.1 komt naar voren dat de meeste afgestudeerden (85%) van cohort '91 die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, niet (0 maanden) of slechts kort (maximaal 3 maanden) werkloos zijn geweest voorafgaand aan hun eerste betaalde baan. Meer dan de helft (65%) van alle afgestudeerden die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, had al een baan tijdens de studie of vond na het afstuderen meteen een betaalde baan. Werkloosheidsperiodes van meer dan een half jaar komen slechts weinig voor (bij 7% van de aanbieders op de arbeidsmarkt). Ook hier



manifesteert zich het effect van de eerste lichte avondstudenten, die doorgaans al een baan hebben wanneer zij de avondopleiding volgen. Van de avondstudenten Nederlands recht heeft 94% bij het afstuderen betaald werk. Bij degenen die de dagopleiding Nederlands recht hebben gevolgd, heeft 66% meteen een baan. Gezondheidswetenschappers hebben iets vaker dan andere afgestudeerden langer dan drie maanden nodig gehad om een baan te vinden.

Grafiek 3.1. Procentueel aandeel van intredewerkloosheidsduren > 3 maanden, per faculteit naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 29.1$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$   
 FdGW :  $\chi^2 = 1.3$ ; d.f. = 3;  $p = 0.72$   
 FdR :  $\chi^2 = 14.6$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 0.5$ ; d.f. = 3;  $p = 0.93$

Grafiek 3.1 schetst de duur van de intredewerkloosheid bij de vier beschouwde afstudeercohorten. Hierbij is het procentuele aandeel van de aanbieders op de arbeidsmarkt weergegeven, die langer dan 3 maanden werkloos zijn geweest, voorafgaand aan de eerste betaalde baan na het afstuderen. Er komt duidelijk naar voren dat de intrede op de arbeidsmarkt bij de opeenvolgende jaargangen basisartsen en juristen steeds makkelijker verloopt. Het aandeel van oudstudenten die meer dan drie maanden werkloos zijn, voorafgaand aan de eerste betaalde baan na het afstuderen, neemt bij de opeenvolgende cohorten basisartsen en juristen gestaag af. Bij gezondheidswetenschappers en economen zijn de verschillen tussen de afstudeercohorten minder pregnant wat de duur van de intredewerkloosheid betreft.

### *Schatting van de kans op directe intrede*

Met behulp van een zogenaamde logistische regressievergelijking<sup>14</sup> is de kans geschat om na het afstuderen direct betaald werk te verwerven, dit wil zeggen een baan te krijgen zonder hieraan voorafgaand werkloos te worden. De schattingsresultaten worden in tabel 3.2 weergegeven. De eerste kolom geeft de verklarende variabelen weer, de tweede kolom de geschatte coëfficiënten en de getallen uit de derde kolom geven de geschatte standaardfouten aan, waaruit kan worden afgeleid of het gevonden effect significant is. De te verklaren variabele *directe intrede in het arbeidsproces* heeft de waarde 1 indien de respondent voorafgaand aan de eerste betaalde baan na het afstuderen niet werkloos is geweest en 0 indien de respondent voorafgaand aan de eerste betaalde baan wel werkloos was.

In de schatting is een aantal verklarende variabelen opgenomen waarvan wordt aangenomen dat zij de kans op directe intrede in het arbeidsproces kunnen beïnvloeden. In het algemeen betreft dit dummy variabelen, met uitzondering van de leeftijd in jaren (*leeftijd*). De dummies hebben achtereenvolgens betrekking op het beschikken over een diploma van een opleiding in het hoger onderwijs voordat men aan de RL kwam studeren (*HO-diploma*), het beschikken over betaalde werkervaring, opgedaan vóór of tijdens de studie aan de RL (*werkervaring voor afstuderen*), het beschikken over bestuurlijke ervaring, opgedaan vóór of tijdens de studie aan de RL (*bestuurservaring*), de aan de RL gevolgde opleiding: *geneeskunde*, *BB* (beleid en beheer van gezondheidszorgvoorzieningen), *BW* (bewegingswetenschappen), *BGK* (biologische gezondheidkunde), *GGK* (geestelijke gezondheidkunde), *GVO* (gezondheidsvoorlichting), *VW* (verplegingswetenschap), *dagopleiding Ned. recht*, *avondopleiding Ned. recht en economie*<sup>15</sup>, mannelijk geslacht (*geslacht*), en het jaar waarin men aan de RL is afgestudeerd (*cohort '88*, *cohort '89*, *cohort '90* en *cohort '91*).

In de schatting fungeerde geneeskunde als referentiegroep voor de gevolgde studierichting en cohort '88 als referentiegroep voor het jaar waarin men aan de RL is afgestudeerd. Voor de preciese omschrijving van de dummy-codes wordt verwezen naar bijlage 2.

Er wordt verondersteld dat de kans om direct in het arbeidsproces in te treden per studierichting en per jaar verschilt. Verder wordt verwacht dat vrouwen zich met minder succes dan mannen op de arbeidsmarkt aanbieden; dit als gevolg van eventuele discriminatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Vanwege een aantal redenen mag worden verwacht dat jongeren een grotere kans op het direct verwerven van een betaalde baan hebben dan ouderen. Jongeren zijn

---

14. Omdat de afhankelijke variabele slechts twee categorieën kent (wel of geen directe intrede), levert een normale regressie-analyse een aantal problemen op, waarvan vooral schending van de assumptie van lineariteit ernstige gevolgen heeft. Om dit probleem te ondervangen wordt doorgaans een bepaalde transformatie op de afhankelijke variabele uitgevoerd (logit of probit) en een andere schattingstechniek gebruikt (maximum likelihood estimation in plaats van ordinary least squares).

15. Aangezien zich onder de respondenten slechts 13 oud-studenten FT (filosofie en theorie der gezondheidswetenschappen) bevinden, heeft het opnemen van een dummy voor deze afstudeervariant binnen gezondheidswetenschappen weinig zin. Vandaar dat de 13 oud-studenten FT niet in deze analyse zijn opgenomen.

doorgaans flexibeler dan ouderen, en kunnen zich daardoor wellicht makkelijker aanpassen aan de specifieke cultuur van de werkorganisatie. Bovendien zullen jongeren wellicht eerder bereid zijn om aanvullende (bedrijfsspecifieke) opleidingen te volgen, aangezien hun investering in aanvullend onderwijs gedurende een groter aantal arbeidsjaren tot een hoger inkomen zal leiden. Vanuit de werkgever gezien kunnen de in bedrijfsopleidingen geïnvesteerde tijd en kosten, middels de verwachte hogere arbeidsproductiviteit, bij jongeren over een groter aantal arbeidsjaren worden terugverdiend. Daarbij komt dat voor jongeren, vanwege het groter aantal arbeidsjaren dat zij nog voor zich hebben, een flexibeler loopbaanplanning mogelijk is: zij zijn makkelijker in lagere startfuncties inzetbaar, om van daaruit, mede door het volgen van bedrijfsspecifieke opleidingen, door te stromen naar hogere functies in de organisatie. Daarnaast maken extra kwalificaties in de vorm van het reeds beschikken over een HO-diploma vóórdat men aan de RL gaat studeren, alsmede betaalde werkervaring of bestuurlijke ervaring opgedaan vóór of tijdens de studie aan de RL iemand voor een werkgever aantrekkelijker, waardoor de kans toeneemt om direct na het afstuderen betaald werk te vinden.

Op basis van de hiervoor genoemde veronderstellingen en de wijze waarop de variabelen zijn geoperationaliseerd, worden positieve effecten verwacht voor HO-diploma en voor werk- en bestuurlijke ervaring, opgedaan vóór het afstuderen. Voor leeftijd en geslacht wordt een negatief teken verwacht.

De analyse, waarvan de resultaten in tabel 3.2 staan vermeld, heeft uitsluitend betrekking op afgestudeerden die zich hebben aangeboden op de arbeidsmarkt. Degenen die studeerden, in militaire dienst zaten of anderszins niet beschikbaar waren voor de arbeidsmarkt zijn derhalve buiten beschouwing gelaten. In de analyse komt naar voren dat de kans op het direct verwerven van een betaalde baan tegen de verwachting in niet significant wordt beïnvloed door het geslacht, de vooropleiding en de bestuurlijke ervaring die men voor of tijdens de studie aan de RL heeft opgedaan. De kans om direct na het afstuderen betaald werk te verwerven is wel afhankelijk van de betaalde werkervaring waarover men op het moment van afstuderen reeds beschikt, de gevolgde studierichting, de leeftijd en het jaar waarin men is afgestudeerd. Op deze beïnvloedende factoren zal hieronder nader worden ingegaan.

Conform de verwachting heeft de betaalde werkervaring die men vóór of tijdens de studie heeft opgedaan een positief effect op de intrede in het arbeidsproces: óf men is na het afstuderen blijven werken in de baan die men al tijdens de studie had, óf men vindt vlugger, dit wil zeggen zonder vooraf werkloos te worden, een betaalde baan. Eveneens volgens de verwachting komt naar voren dat ouderen voor een werkgever minder aantrekkelijk zijn dan jongeren. Een indicatie hiervoor vormt de bevinding dat jongeren een grotere kans hebben om direct een betaalde baan te krijgen<sup>16</sup>. Blijkbaar zoeken werkgevers jongeren met ervaring.

---

16. Het positieve effect van leeftijd kwadraat is te gering om het negatieve effect van leeftijd te compenseren.

Tabel 3.2. Logistische regressie van de kans op directe intrede in het arbeidsproces, cohort '88 - '91

	regressie- coëfficiënt	standaard- fout
HO-vooropleiding	.15	.20
Werkervaring voor afstuderen	.81**	.13
Bestuurlijke ervaring	.09	.13
BB	.14	.23
BW	-.27	.30
BGK	-.23	.29
GGK	.06	.28
GVO	-.52	.28
VW	.24	.29
Dagopleiding Ned. recht	.04	.18
Avondopleiding Ned. recht	.90	.79
Economie	.52*	.23
Geslacht	.05	.13
Leeftijd	-.58**	.20
Leeftijd2	.01**	.00
Cohort 89	.24	.20
Cohort 90	.49*	.19
Cohort 91	.57**	.19
Constante	7.13*	2.85

\* significant op 5% niveau

\*\* significant op 1% niveau

-2 log likelihood = 1672.62; d.f. = 1314;  $p < 0.01$

In tabel 3.1 is naar voren gekomen dat oudstudenten van de avondopleiding Nederlands recht vaker dan andere opgeleiden van de RL meteen na afstuderen een baan hebben of vinden. Echter, in de uitgevoerde analyse wijkt het percentage afgestudeerden die meteen een baan hebben bij de avondopleiding Nederlands recht (evenals bij de overige studierichtingen, behoudens economie) niet significant af van het percentage bij basisartsen (de referentiegroep). De eerder in tabel 3.1 geconstateerde voorsprong van deze categorie juristen is blijkbaar niet toe te schrijven aan de door hen gevolgde studie maar aan andere kenmerken, zoals bijvoorbeeld de leeftijd en de betaalde werkervaring waarover men op het moment van afstuderen reeds beschikt. De analyse toont dus aan dat, wanneer ook andere kenmerken dan de gevolgde studie in beschouwing worden genomen, niet oudstudenten van de avondopleiding Nederlands recht maar economen een significant grotere kans dan basisartsen hebben om direct werk te vinden. Hoewel het effect van de avondopleiding Nederlands recht (regressiecoëfficiënt: 0.90) groter is dan dat van de studierichting economie (regressiecoëfficiënt: 0.52), is het niet significant. Kennelijk vormen oudstudenten van de avondopleiding Nederlands recht een met betrekking tot dit effect heterogenere groep dan economen.

Deze schattingsresultaten, die betrekking hebben op de afstudeerjaargangen 1988 tot en met

1991, komen grotendeels overeen met de resultaten van een soortgelijke schatting die eerder is verricht met betrekking tot de afstudeercohorten 1988 tot en met 1990<sup>17</sup>. Op twee punten zijn de resultaten van beide schattingen echter verschillend. In de eerste plaats blijkt de afstudeerrichting GVO niet langer een negatief effect te hebben op het direct vinden van een betaalde baan. De in 1991 afgestudeerden GVO zijn er dan ook beduidend vaker dan hun voorgangers in geslaagd om zonder voorafgaande werkloosheid betaald werk te krijgen, namelijk 58% direct werk bij cohort '91 versus 37% direct werk bij hun voorgangers. Daarnaast blijkt het beschikken over een HO-diploma vóórdat men aan de RL gaat studeren niet langer een positief effect te hebben op de kans om direct na afstuderen betaald werk te vinden. In de thans verrichte schatting wordt geen significant effect van dit kenmerk geconstateerd. Bij de afstudeerjaargangen 1988 tot en met 1990 bleken degenen met een voltooide vooropleiding op HO-niveau beduidend vaker direct werk te vinden (71%) dan degenen met alleen een VWO-vooropleiding (50% direct betaald werk). Bij afstudeercohort '91 blijken de verschillen in vooropleiding minder effect te sorteren: van degenen met een voltooide HO-vooropleiding vond 69% direct na afstuderen werk; bij degenen met alleen een VWO-vooropleiding bedroeg het percentage 63. Het toevoegen van cohort '91, waarbij de vooropleiding er veel minder toe doet, is blijkbaar verantwoordelijk voor het wegvallen van het in het eerdere rapport geconstateerde vooropleidingseffect.

In een eerder rapport, dat betrekking had op de afstudeercohorten '88 t/m '90, is naar voren gekomen dat de arbeidsmarktsituatie voor intredende academici in de periode 1988 tot en met 1990 geleidelijk lijkt te zijn verbeterd<sup>18</sup>. In dat rapport werd namelijk geconstateerd dat degenen die in 1990 zijn afstudeerd significant vaker direct werk hebben gevonden dan afstudeercohort '88, dat in de analyse als referentiegroep fungeerde. In het genoemde rapport werd de vraag gesteld in hoeverre deze voor intredende academici gunstige ontwikkeling zich ook bij latere cohorten zou voortzetten. Welnu, in de onderhavige schatting komt naar voren dat deze voor intredende academici gunstige ontwikkeling zich in ieder geval bij afstudeercohort '91 heeft voortgezet.

### **3.2. Baanmobiliteit**

Bij de arbeidsmobiliteit kan onderscheid worden gemaakt tussen het aantal werkgevers waarbij men heeft gewerkt (externe baanmobiliteit) en het aantal functies dat men heeft vervuld. Bij het laatste kan ook interne baanmobiliteit een rol spelen, dit wil zeggen verandering van functie bij dezelfde werkgever, bijvoorbeeld door promotie, overplaatsing of substantiële verandering van de inhoud van de werkzaamheden.

#### *Verandering van werkgever*

In tabel 3.3 zijn de enquêteresultaten weergegeven met betrekking tot de externe baanmobiliteit

---

17. Zie Ramaekers en Heijke (1993), blz. 18.

18. Ramaekers en Heijke (1993).

van cohort '91. De interne baanmobiliteit komt in tabel 3.4 aan bod. De betreffende vragen zijn alleen voorgelegd aan degenen die op het moment van enquêteren betaald werk verrichtten. Militaire dienst moest hierbij buiten beschouwing worden gelaten.

Tabel 3.3. Externe baanmobiliteit in het eerste jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
Niet van werkgever veranderd	42	64	75	86	74	64
1x van werkgever veranderd	47	31	13	14	24	29
≥2x van werkgever veranderd	11	5	12		3	7
Totaal n (=100%)	88	186	68	29	68	439

$\chi^2 = 34.1$ ; d.f. = 6;  $p < 0.01$

Ruim de helft van cohort '91 is circa één jaar na het afstuderen nog steeds bij de eerste werkgever werkzaam. Van degenen die wel van werkgever zijn veranderd, hebben de meesten nog maar één keer van werkgever gewisseld. Dit is niet verwonderlijk, aangezien het gaat om ten tijde van de enquête nog recent afgestudeerden. Juristen en economen zijn in arbeidsmarkt-terminen gesproken het minst mobiel. Dat oudstudenten van de avondopleiding Nederlands recht relatief weinig van werkgever veranderen, hangt wellicht samen met het feit dat een deel na het afstuderen dezelfde baan aanhoudt die men al tijdens hun studie had. Bij economen houdt de relatief lage externe baanmobiliteit wellicht verband met het gegeven dat zij vaker dan gezondheidswetenschappers en juristen vanuit de verkregen baan een post-doctorale beroepsopleiding volgen (zie tabel 6.3) en daarom minder geneigd zijn om de baan vlug te verlaten (zie tabel 3.5). Basisartsen zijn in het eerste jaar na afstuderen relatief vaak van werkgever veranderd. Wellicht heeft een aantal van hen tijdelijk een baan geaccepteerd, die men verlaat zodra een medische opleidingsplaats wordt gevonden. Inderdaad blijkt ruim een derde (37%) van de in 1991 afgestudeerde basisartsen, die op het moment van de enquête betaald werken, op zoek te zijn naar een andere baan. Het gaat om 34 basisartsen waarvan de meesten (27 ofwel 79%) op zoek zijn naar een medische opleidingsplaats. Op het volgen van post-doctoraal beroepsonderwijs zal in hoofdstuk 6 worden teruggekomen.

Wat het al dan niet veranderen van werkgever tijdens het eerste jaar na het afstuderen betreft, verschilt afstudeerjaargang '91 niet significant van het gemiddelde van de drie voorgaande cohorten. Dit geldt zowel voor basisartsen<sup>19</sup> en gezondheidswetenschappers<sup>20</sup>, als voor juristen die de dagopleiding Nederlands recht hebben gevolgd<sup>21</sup> en economen<sup>22</sup>. In grafiek

19. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.77$ .

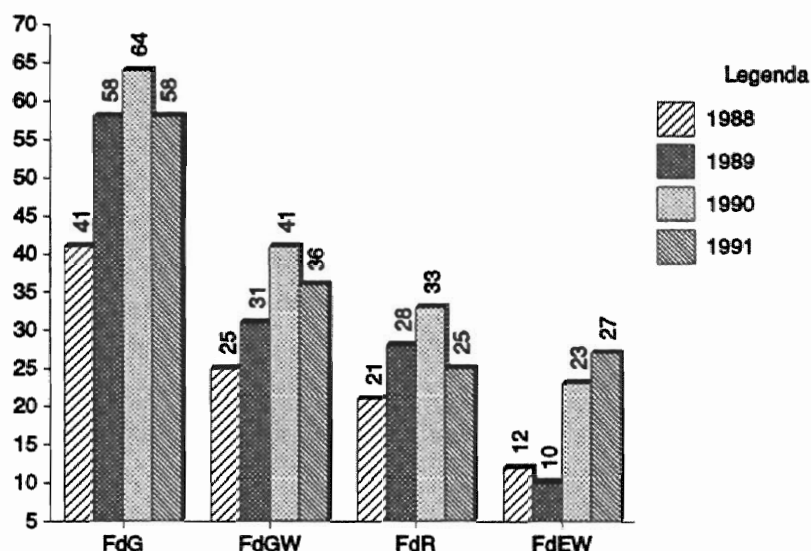
20. Chi-kwadraat = 0.2; d.f. = 1;  $p = 0.66$ .

21. Chi-kwadraat = 1.4; d.f. = 1;  $p = 0.23$ .

22. Chi-kwadraat = 1.8; d.f. = 1;  $p = 0.17$ .

3.2. komt overigens naar voren dat aan de toegenomen externe baanmobiliteit in het eerste jaar na afgestuderen bij cohort '91 een einde lijkt te zijn gekomen. Alleen bij economen lijkt de externe baanmobiliteit nog steeds toe te nemen.

Grafiek 3.2. Externe baanmobiliteit\* in het eerste jaar na afstuderen, per faculteit naar cohort



\* Procentueel aandeel van betaald werkenden die van werkgever zijn veranderd

FdG :  $\chi^2 = 6.9$ ; d.f. = 3;  $p = 0.07$   
 FdGW :  $\chi^2 = 4.8$ ; d.f. = 3;  $p = 0.19$   
 FdR :  $\chi^2 = 2.0$ ; d.f. = 3;  $p = 0.57$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 3.8$ ; d.f. = 3;  $p = 0.28$

#### Verandering van functie

Zoals eerder is opgemerkt, kan arbeidsmobiliteit ook een verandering van functie bij dezelfde werkgever inhouden. Wat de interne baanmobiliteit betreft, komt in tabel 3.4 naar voren dat circa een vijfde van de betaald werkende afgestudeerden van cohort '91 bij de huidige werkgever al eens van functie is veranderd. Juristen en economen blijken vaker dan basisartsen en gezondheidswetenschappers intern al eens van functie te zijn veranderd. Voor de juristen die de avondopleiding hebben gevolgd, is dit niet verwonderlijk. Zij hebben immers doorgaans al een baan op het moment van afstuderen, veranderen na de opleiding zelden van werkgever en zijn bijgevolg reeds langer dan anderen bij hun huidige werkgever werkzaam. De meeste (59%) oud-avondstudenten Nederlands recht zijn dan ook al eens na afstuderen intern van functie veranderd. Ter vergelijking: onder oudstudenten van de dagopleiding Nederlands recht bedraagt

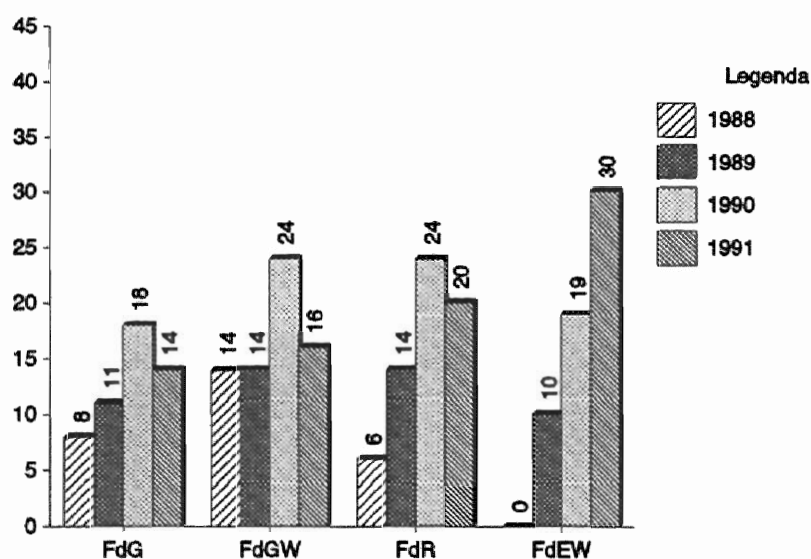
de interne baanmobiliteit 20%.

Tabel 3.4. Interne baanmobiliteit in het eerste jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
van functie veranderd	14	16	20	59	30	21
niet van functie veranderd	86	84	80	41	70	79
Totaal n (= 100%)	88	184	69	29	67	437

$\chi^2 = 15.0$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

Grafiek 3.3. Interne baanmobiliteit\* in het eerste jaar na afstuderen, per faculteit naar cohort



\* Procentueel aandeel van betaald werkenden die bij een werkgever van functie zijn veranderd

FdG :  $\chi^2 = 2.8$ ; d.f. = 3;  $p = 0.43$

FdGW :  $\chi^2 = 4.3$ ; d.f. = 3;  $p = 0.23$

FdR :  $\chi^2 = 5.7$ ; d.f. = 3;  $p = 0.13$  (excl. avondstudenten)

FdEW :  $\chi^2 = 9.4$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$

Grafiek 3.3 schetst de omvang van de interne baanmobiliteit bij de vier beschouwde afstudeercohorten. Hierbij is het procentueel aandeel van de afgestudeerden weergegeven, die bij hun huidige werkgever al eens van functie zijn veranderd. De huidige werkgever is degene waarbij men een tot anderhalf jaar na het afstuderen werkt. Grafiek 3.3 laat duidelijk zien dat de interne



baanmobiliteit, dit wil zeggen het veranderen van functie bij een werkgever, bij de opeenvolgende jaargangen afgestudeerde economen gestaag is toegenomen. Bij basisartsen<sup>23</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>24</sup> en juristen die de dagopleiding Nederlands recht hebben gevolgd<sup>25</sup>, verschilt afstudeercohort '91, wat de interne baanmobiliteit betreft, niet significant van het gemiddelde van de drie voorgaande cohorten.

#### *Potentiële baanmobiliteit*

Er zal nu worden ingegaan op de vraag hoe degenen die op het moment van enquêteren betaald werken (hetzij als hoofdbezigheid, hetzij als nevenactiviteit) hun baan beoordelen. Een indicatie hiervoor wordt gevormd door het al dan niet zoeken naar ander werk. Met betrekking tot betaald werkenden die op zoek zijn naar ander werk wordt, in arbeidsmarkttermen, gesproken van potentiële baanmobiliteit.

Tabel 3.5 schetst de omvang van de potentiële baanmobiliteit onder cohort '91. Hierin komt naar voren dat circa een vijfde van de betaald werkenden op zoek is naar ander werk. Zoals eerder is opgemerkt, zijn basisartsen het vaakst op zoek naar een andere baan, doorgaans een medische opleidingsplaats. In een eerder verrichte probit-vergelijking met betrekking tot de potentiële baanmobiliteit kwam eveneens naar voren dat basisartsen significant vaker dan andere afgestudeerden op zoek zijn naar een andere baan<sup>26</sup>. Hieronder zal nader worden ingegaan op het zoekgedrag van basisartsen.

Tabel 3.5. Potentiële baanmobiliteit, circa een jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
Zoekt andere baan	35	18	25	12	16	22
Zoekt niet andere baan	66	83	75	88	84	78
Totaal n (= 100%)	84	166	63	25	63	401

$\chi^2 = 11.1$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$

Wat de potentiële baanmobiliteit betreft, verschilt afstudeerjaargang '91 niet significant van het gemiddelde van de drie voorgaande cohorten. Dit geldt zowel voor basisartsen<sup>27</sup> als voor juristen die de dagopleiding Nederlands recht hebben gevolgd<sup>28</sup> en economen<sup>29</sup>. Alleen onder

23. Chi-kwadraat = 0.0; d.f. = 1;  $p = 0.86$ .

24. Chi-kwadraat = 0.4; d.f. = 1;  $p = 0.54$ .

25. Chi-kwadraat = 0.5; d.f. = 1;  $p = 0.47$ .

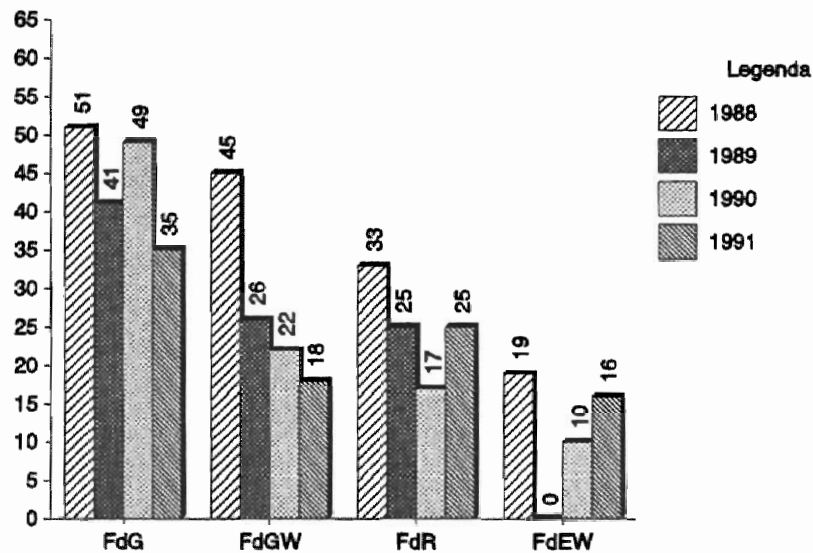
26. Zie Ramaekers en Heijke (1991), blz. 84-85.

27. Chi-kwadraat = 3.3; d.f. = 1;  $p = 0.07$ .

28. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.71$ .

gezondheidswetenschappers wijkt het laatste cohort significant af van het gemiddelde van de drie voorgaande cohorten. Gemeten één jaar na het afstuderen, zijn gezondheidswetenschappers steeds minder geneigd van baan te veranderen (grafiek 3.4). Aan de afgenomen potentiële baanmobiliteit onder juristen lijkt bij het laatste cohort een einde te zijn gekomen. Bij economen neemt deze daarentegen toe.

Grafiek 3.4. Potentiële baanmobiliteit\*, circa een jaar na afstuderen, per faculteit naar cohort



\* Procentueel aandeel van betaald werkenden, die een andere baan zoeken

FdG :  $\chi^2 = 5.1$ ; d.f. = 3;  $p = 0.17$

FdGW :  $\chi^2 = 17.5$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

FdR :  $\chi^2 = 3.4$ ; d.f. = 3;  $p = 0.34$  (excl. avondstudenten)

FdEW :  $\chi^2 = 4.7$ ; d.f. = 3;  $p = 0.19$

#### Zoekgedrag van basisartsen

De geneeskunde heeft tussen de academische opleidingen altijd een bijzondere plaats ingenomen. De instroom wordt al sinds vele jaren bepaald door een numerus fixus. Verder is de opleiding tot basisarts een van de weinige academische opleidingen die formeel langer dan vier jaar duurt. De opleiding bestaat namelijk uit een vierjarig 1e fase gedeelte, gevolgd door de tweejarige opleiding tot basisarts waarin de co-assistentenschappen worden gelopen. Na deze langdurige opleiding zijn er in principe drie soorten banen beschikbaar voor basisartsen. Allereerst wordt een aantal basisartsen 'assistent in opleiding' (AIO) of 'onderzoeker in

opleiding' (OIO). Daarnaast vindt een aantal basisartsen een opleidingsplaats, waarbij werk gecombineerd wordt met een opleiding voor een medisch beroep. Dit betreft sociaal geneeskundigen in opleiding, huisartsen in opleiding en specialisten in opleiding (de zogeheten 'assistent-geneeskundigen in opleiding, ofwel AGIO's). Tenslotte is een aantal basisartsen werkzaam als assistent huisarts of assistent geneeskundig specialist, maar niet in opleiding ('assistent-geneeskundigen niet in opleiding', ofwel AGNIO's), of is werkzaam in een ander beroep dat geen opleidingskarakter heeft. Alleen het werk van de tweede groep, de AGIO's wordt aangeduid met de term opleidingsplaats. Voor het zelfstandig uitoefenen van veel medische professies is het succesvol afronden van zo'n opleidingsplaats een wettelijke vereiste.

Gezien de beperkte beschikbaarheid van opleidingsplaatsen voor met name medisch specialisten, is het voor basisartsen niet eenvoudig om een dergelijke opleidingsplaats te bemachtigen. Een basisarts staat dan ook voor de keuze of hij wel of niet wil meedingen naar een opleidingsplaats. Er zijn immers ook andere functies die een basisarts kan vervullen, en het is dus niet vanzelfsprekend dat hij een medische opleidingsplaats ambieert.

Hieronder wordt gekeken naar de ambitie die basisartsen hebben om een opleidingsplaats te verwerven, en naar de factoren die hierbij een rol spelen. Daartoe is het allereerst noodzakelijk om te bepalen welke basisartsen deze ambitie hebben. Aangezien in de enquête bij afstudeercohort '88 en '89 nog niet rechtstreeks werd gevraagd naar de toekomstplannen, is gekozen voor een indirecte benadering van dit probleem. Uitgangspunt hierbij is de veronderstelling dat iedereen die werk heeft, maar toch nog op zoek is naar een andere baan, dit doet omdat hij op zoek is naar een opleidingsplaats. Uiteraard is het mogelijk dat iemand die niet de ambitie heeft om sociaal geneeskundige, huisarts of medisch specialist te worden toch ontevreden is met zijn huidige functie en verder zoekt. Echter, in de context van de medische wereld, waarin de medische beroepsopleiding een zeer belangrijke plaats inneemt, lijkt de bovengenoemde veronderstelling alleszins redelijk. Dit wordt bevestigd door de enquête van Van Hoof et al. (1992), waaruit blijkt dat de eerste voorkeur van bijna alle basisartsen uitgaat naar een of andere opleidingsplaats. In de Arbeidsmarktscanner RL is voor het eerst bij afstudeercohort '90 gevraagd naar het soort baan dat men zoekt. Gebleken is dat inderdaad de overgrote meerderheid (86%) van de betaald werkende basisartsen die geen opleidingsplaats hebben, en een andere baan zoeken, op zoek is naar een opleidingsplaats.

Naast de categorie werkzoekenden hebben uiteraard ook degenen die reeds een opleidingsplaats hebben verworven de ambitie een dergelijke opleiding te volgen. Gezien de moeilijkheid een opleidingsplaats te verwerven, lijkt het vrijwel uitgesloten dat er basisartsen zijn die een opleidingsplaats aanvaarden, hoewel ze eigenlijk op zoek zijn naar een andere soort baan. Wel kan iemand die een opleidingsplaats heeft verder zoeken naar een, in zijn ogen, betere opleidingsplaats. Dit maakt echter voor de vraag of hij al dan niet specialistische ambities heeft niets uit. In de verdere analyse wordt er dus van uitgegaan dat iedere werkende basisarts, die hetzij op zoek is naar een andere baan hetzij reeds in een opleidingsplaats werkzaam is, de ambitie heeft een opleidingsplaats te vervullen.

Als een afgestudeerde basisarts moet beslissen of hij al dan niet op zoek zal gaan naar een

opleidingsplaats, zal deze beslissing theoretisch gezien afhangen van een aantal factoren. De eerste factor betreft zijn persoonlijke waardering voor het werk als specialist, huisarts, of sociaal geneeskundige, vergeleken met een loopbaan waarvoor de opleiding tot een van deze beroepen niet nodig is. Hierbij kunnen zowel persoonlijke voorkeuren als het loon een rol spelen. Een basisarts krijgt echter niet automatisch een opleidingsplaats. Hij zal moeten solliciteren en heeft slechts een kans op een opleidingsplaats, geen zekerheid. Aan het zoekgedrag zijn echter wel kosten verbonden. Hierbij kan gedacht worden aan directe kosten, verbonden aan het solliciteren. Belangrijker echter zijn de kosten die gemaakt worden doordat men gedurende de periode dat men serieus op zoek is naar een opleidingsplaats, andere beslissingen ten aanzien van de arbeidsmarkt zal nemen dan wanneer men niet zou meedingen naar een opleidingsplaats.

Een dergelijke afweging tussen de voordelen van een opleidingsplaats en de kosten van het zoeken en/of mislukken wordt in de literatuur zelfselectie genoemd (Willis en Rosen, 1979, en Goddeeris, 1988). Degenen die een opleidingsplaats ambiëren, hebben hun eigen kansen ingeschat en op grond daarvan zichzelf voorgeselecteerd voor een opleidingsplaats.

Basisartsen kiezen dikwijls voor banen die de kans op het later verkrijgen van een opleidingsplaats zo groot mogelijk maken. Zo wordt een aantal basisartsen AIO, OIO of AGNIO. Als het zoeken van een opleidingsplaats evenwel mislukt, dan zal deze achterstand weer ingehaald moeten worden. Dat zijn de kosten bij mislukt zoekgedrag. Als men na verloop van tijd een opleidingsplaats vindt, dan zijn de kosten van het geslaagde zoekgedrag dus afhankelijk van de periode dat men heeft moeten zoeken.

In een optimale afweging van de voor- en nadelen van het al dan niet zoeken van een opleidingsplaats zullen de individuele kansen en de kosten van het zoeken worden afgewogen tegen de voordelen van een opleidingsplaats. Basisartsen met een relatief lage voorkeur voor een opleidingsplaats zullen niet snel de ambitie tonen om een dergelijke plaats te verwerven. Ook basisartsen die hun kans op het verwerven van een opleidingsplaats laag inschatten — of die denken dat ze er erg veel voor moeten doen of er erg lang naar zullen moeten zoeken, waardoor de kosten van het zoeken hoog worden — zullen snel de neiging hebben af te zien van het zoeken van een opleidingsplaats<sup>30</sup>.

De kans op het verwerven van een opleidingsplaats kan afhangen van persoonlijke eigenschappen, maar kan ook bepaald worden door de arbeidsmarktsituatie op het moment van afstuderen. Als er op het moment van afstuderen relatief veel vraag is naar gegadigden voor deze opleidingsplaatsen, zijn de kansen groter en zullen — voor zover de keuzes bepaald worden door de kansen — meer artsen op zoek gaan naar een opleidingsplaats. In tabel 3.6 staan de resultaten vermeld van een logit-schatting van de kans dat een werkende basisarts ambities heeft voor een opleidingsplaats. Ten behoeve van deze analyse zijn de basisartsen in twee groepen ingedeeld: een groep die geen medische opleidingsplaats ambieert (57% van degenen die betaald werk verrichten) en een groep die wel een opleidingsplaats ambieert (43%).

---

30. Zie ook Manski (1989).

Tabel 3.6. Logistische regressie van de kans dat basisartsen een medische opleidingsplaats ambiëren, cohort '88 - '91

	regressie coëfficiënt	standaard-fout	significantie
geslacht	-0,24	0,27	0,37
leeftijd	0,12*	0,06	0,05
HO-vooropleiding	-0,79	0,51	0,12
studentassistentenschap	0,20	0,30	0,50
medische werkervaring	-0,65*	0,36	0,07
niet-medische werkervaring	0,33	0,34	0,33
bestuurlijke ervaring	0,11	0,27	0,68
zoektijd (in maanden)	0,05	0,03	0,16
cohort 89	-0,04	0,40	0,93
cohort 90	0,41	0,40	0,31
cohort 91	-0,12	0,39	0,75
constante	-3,56**	1,66	0,03

\* significant op 10% niveau

\*\* significant op 5% niveau

\*\*\* significant op 1% niveau

In de analyse komt naar voren dat van de kenmerken die in de analyse konden worden meegenomen, slechts twee kenmerken een significant (op 10% niveau) effect hebben op de beslissing om al dan niet op zoek te gaan naar een medische opleidingsplaats, namelijk de leeftijd en betaalde werkervaring op medisch gebied die men vóór of tijdens de studie aan de RL heeft opgedaan. De leeftijd van de basisarts heeft een positieve invloed op de kans dat hij de ambitie heeft een medische opleidingsplaats te verwerven, dit wil zeggen dat oudere afgestudeerden meer genegen zijn om een opleidingsplaats te zoeken. Wellicht dat ouderen denken 'nu of nooit'. Werkervaring op medisch gebied, opgedaan vóór of tijdens de studie aan de RL heeft een negatieve invloed op deze ambitie. Bekend maakt hier wellicht onbemand. Geslacht en extra kwalificaties in de vorm van een eerder voltooide hogere beroeps- of universitaire opleiding, student-assistentenschappen, bestuurlijke ervaring en niet aan medisch werk gerelateerde werkervaring, opgedaan voor of tijdens de studie, lijken geen invloed te hebben. Van het geslacht wordt vaak aangenomen dat het een zeer belangrijke factor is in de carrière van basisartsen. In deze analyse kan geen significant effect van het geslacht worden geconstateerd. Ook is het opvallend dat de ervaringsvariabelen, die een aanduiding kunnen zijn van extra capaciteiten waarover men beschikt, weinig invloed hebben op de ambitie. Kennelijk spelen human capital argumenten geen rol van betekenis bij de keuze om een post-basisartsopleiding te gaan volgen. Dat de tijd die men reeds is afgestudeerd geen invloed heeft, lijkt plausibel omdat de beslissing om wel of niet te gaan zoeken naar een opleidingsplaats doorgaans een beslissing voor langere tijd is, die niet binnen een jaar herroepen zal worden. Verder hebben de dummy's voor de cohorten — waarbij 1988 als referentie dient — geen significante invloed op de ambitie. Deze dummy's zijn opgenomen om de effecten van de arbeidsmarktsitua-

tie voor medici op de ambitie te kunnen nagaan. Als de arbeidsmarktsituatie slecht is, dit wil zeggen als er relatief weinig opleidingsplaatsen voorhanden zijn, zullen basisartsen ook hun kansen op het verkrijgen van een opleidingsplaats laag inschatten. Als deze kansen belangrijk zijn voor hun ambitie zou derhalve in slechte tijden voor medici een negatieve invloed van de cohortdummy op de ambitie moeten bestaan.

Op grond van deze analyse kan niet geconcludeerd worden welke jaren gunstig waren voor het verwerven van een opleidingsplaats. In paragraaf 6.2 zal de kans op het daadwerkelijk vinden van een dergelijke plaats worden geschat, waarbij wordt nagegaan hoe deze kansen verdeeld zijn over de tijd.

### 3.3. Maatschappelijke positie, circa één jaar na afstuderen

In paragraaf 3.1 is een beeld geschetst van de duur van de intredewerkloosheid. In deze paragraaf komt de maatschappelijke positie aan bod die men op het moment van de enquête, dus een tot anderhalf jaar na het afstuderen, inneemt. Hierbij wordt in het bijzonder nagegaan hoeveel afgestudeerden dan werkloos zijn. Vervolgens wordt nader ingegaan op degenen die additioneel 1<sup>e</sup> fase onderwijs volgen.

#### *Maatschappelijke positie*

Tabel 3.7. Maatschappelijke positie, één jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
Betaald werk (> 11 uur per week)	94	80	67	88	80	81
Militaire dienst	3	1	6	0	6	3
Full-time onderwijs		5	15	0	4	6
Onbetaald werk	1	2	2	0		2
Werkloos		8	6	3	10	6
Andere situatie	2	4	4	9	1	3
Totaal n (=100%)	93	229	101	34	83	540

$\chi^2 = 37.0$ ; d.f. 15;  $p < 0.01$

Aan de respondenten is gevraagd welke hoofdbezigheid hun dagelijkse situatie op het moment van de enquête het beste weergeeft. Van alle respondenten noemde 80,6% betaald werk voor tenminste 12 uur per week. Aan degenen met een andere hoofdbezigheid dan betaald werk is vervolgens de vraag voorgelegd of men behalve deze bezigheid ook nog betaald werk verricht. Dit bleek bij 0,4% voor tenminste 12 uur per week het geval te zijn. Daarmee komt het totaal van alle afgestudeerden met betaald werk als hoofdbezigheid of als nevenactiviteit op 81%. Hiervan geeft tabel 3.7 voor cohort '91 een beeld. In deze tabel staan tevens de hoofdbezigheden vermeld van degenen die niet, of minder dan 12 uur per week, betaald werken. In de hoofdstukken 4 t/m 6 zal worden ingegaan op de kenmerken van het betaalde werk dat als

hoofdbezigheid of als nevenactiviteit wordt verricht.

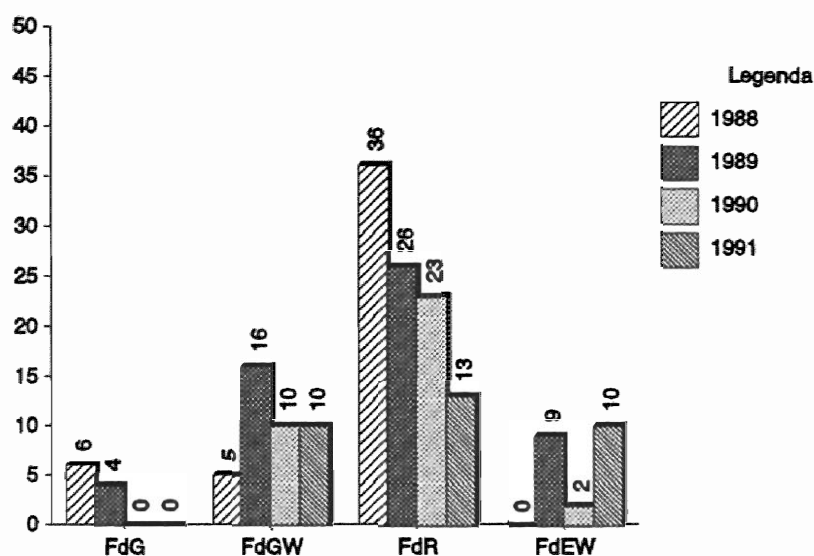
De meeste afgestudeerden van cohort '91 hebben op het moment van enquêteren (circa een jaar na het afstuderen) een betaalde baan voor tenminste twaalf uur per week (tabel 3.7). Het procentuele aandeel van de betaald werkenden is vooral hoog onder basisartsen. Gezondheidswetenschappers en vooral economen zijn relatief vaak nog op zoek naar een betaalde baan, terwijl juristen die de dagopleiding Nederlands recht hebben gevolgd relatief vaak additioneel onderwijs volgen. Hieronder wordt nader ingegaan op de afgestudeerden van de cohorten '88 t/m '91 die op het moment van enquêteren werkloos zijn.

### *Werkloosheid*

Werklozen zijn afgestudeerden die niet of minder dan 12 uur per week betaald werken (noch als hoofdbezigheid, noch als nevenactiviteit), actief op zoek zijn naar betaald werk voor tenminste 12 uur per week en binnen twee weken met een betaalde baan kunnen beginnen. De werkloosheid onder de afgestudeerden van cohort '91 die zich op de arbeidsmarkt aanbieden (betaald werkenden voor tenminste twaalf uur per week en werklozen samen) bedroeg op het moment van enquêteren 8%. Alle basisartsen die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, doen dit met goed gevolg: niemand van hen is werkloos. De werkloosheidspercentages onder afgestudeerden van de andere faculteiten die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, schommelen rond de 10%, en bedragen respectievelijk 9% onder gezondheidswetenschappers, 10% onder economen, 13% onder juristen die de dagopleiding hebben gevolgd en 7% onder oudstudenten van de avondopleiding Nederlands recht.

Grafiek 3.5 schetst de omvang van de werkloosheid, gemeten circa een jaar na het afstuderen, onder de vier beschouwde afstudeercohorten. Hierbij is het aandeel van werklozen uitgedrukt als percentage van de afgestudeerden die zich op de arbeidsmarkt aanbieden. De grafiek toont duidelijk aan dat de werkloosheid onder de opeenvolgende jaargangen afgestudeerde juristen gestaag is afgenomen. Van de laatste twee cohorten afgestudeerde basisartsen is niemand werkloos geworden. Bij gezondheidswetenschappers en economen zijn de verschillen in werkloosheid tussen de cohorten niet significant.

Grafiek 3.5. Werkloosheid\*, circa een jaar na afstuderen, per faculteit naar cohort



\* Procentueel aandeel van aanbieders op de arbeidsmarkt, die werkloos zijn

FdG :  $\chi^2 = 8.0$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$

FdGW :  $\chi^2 = 6.0$ ; d.f. = 3;  $p = 0.11$

FdR :  $\chi^2 = 8.8$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$  (excl. avondstudenten)

FdEW :  $\chi^2 = 4.1$ ; d.f. = 3;  $p = 0.25$

#### *Deelname aan additioneel 1° fase onderwijs na het afstuderen*

Aan de afgestudeerden is gevraagd of men op het moment van enquêteren een opleiding volgt of na het afstuderen verder onderwijs heeft gevolgd. Indien men meerdere opleidingen volgt of heeft gevolgd, werd men verzocht om het onderwijsniveau en de richting aan te geven van de opleiding met het grootste aantal studie-uren. Hieronder wordt nader ingegaan op het volgen van 1° fase onderwijs na het afstuderen.

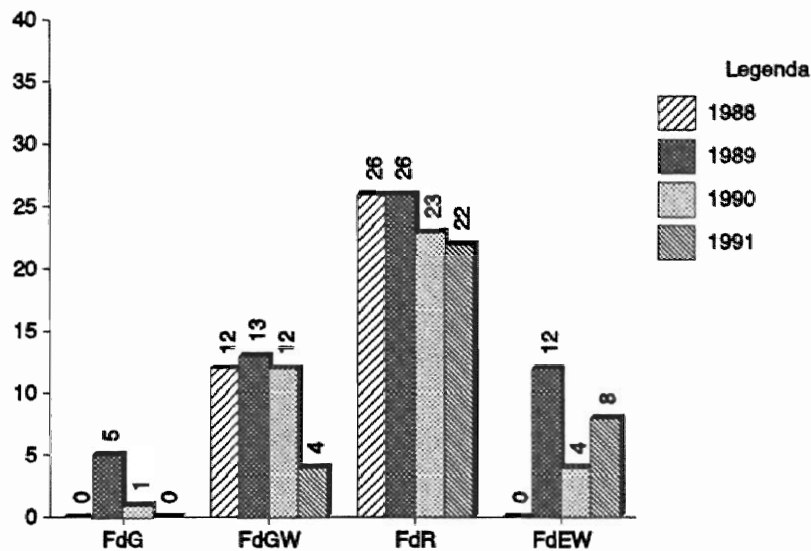
Gebleken is dat 8% van de afgestudeerden van cohort '91 gedurende langere of kortere tijd additioneel 1° fase onderwijs volgt. Hierbij doen zich significante verschillen tussen de faculteiten voor<sup>31</sup>. Afgestudeerde juristen nemen vaker dan anderen deel aan additioneel 1° fase onderwijs: 18% van de juristen (22% van de oud-dagstudenten en 6% van de oud-avondstudenten) volgde gedurende kortere of langere tijd na het afstuderen additioneel 1° fase onderwijs, tegen 8% van de economen, 4% van de gezondheidswetenschappers en niemand van de basisartsen. Van de 23 juristen die gedurende langere of kortere tijd additioneel 1° fase

31. Chi-kwadraat = 31.1; d.f. = 3;  $p < 0.01$ .



onderwijs volgden, hebben er 17 (74%) additioneel onderwijs in het recht gevolgd. Hiertoe behoorden 6 juristen die additioneel fiscaal recht hebben gevolgd.

Grafiek 3.6. Deelname aan additioneel 1e fase onderwijs na afstuderen, per faculteit naar cohort (in %)



FdG :  $\chi^2 = 10.1$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$   
 FdGW :  $\chi^2 = 10.5$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$   
 FdR :  $\chi^2 = 0.7$ ; d.f. = 3;  $p = 0.88$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 3.1$ ; d.f. = 3;  $p = 0.37$

Er is ook nagegaan of afstudeercohort '91 significant afwijkt van het gemiddelde van de drie voorgaande cohorten wat de deelname aan additioneel 1<sup>e</sup> fase onderwijs betreft. Dit blijkt bij basisartsen<sup>32</sup>, juristen<sup>33</sup> en economen<sup>34</sup> niet het geval te zijn. Alleen bij gezondheidswetenschappers verschilt cohort '91 wat dit kenmerk betreft significant van de drie voorgaande cohorten<sup>35</sup>. Gezondheidswetenschappers die in 1991 afstudeerden, hebben minder vaak deelgenomen aan additioneel 1<sup>e</sup> fase onderwijs (4%) dan hun voorgangers uit de drie voorafgaande afstudeerjaren (12%). Het lijkt er op dat het relatief vaak volgen van additioneel 1<sup>e</sup> fase onderwijs door juristen bij de laatste twee cohorten begint af te nemen (grafiek 3.6).

32. Chi-kwadraat = 2.3; d.f. = 1;  $p = 0.13$ .

33. Chi-kwadraat = 2.4; d.f. = 1;  $p = 0.12$ .

34. Chi-kwadraat = 0.6; d.f. = 1;  $p = 0.46$ .

35. Chi-kwadraat = 10.4; d.f. = 1;  $p < 0.01$ .

### 3.4. Samenvatting

#### *Cohort '91*

Bij alle faculteiten kan worden geconstateerd dat de meeste afgestudeerden die zich op de arbeidsmarkt aanbieden niet of hoogstens 3 maanden werkloos zijn geweest, voorafgaand aan de eerste betaalde baan. Afgestudeerden van de avondopleiding Nederlands recht blijken vaker dan andere afgestudeerden meteen na het afstuderen betaald werkzaam te zijn. Wanneer echter ook andere kenmerken van de afgestudeerden dan de gevolgde studie in beschouwing worden genomen, dan blijkt dat niet deze categorie juristen maar economen een significant grotere kans hebben om direct werk te vinden dan basisartsen, die in de analyse als de referentiegroep hebben gefungeerd.

In een eerder rapport<sup>36</sup> is naar voren gekomen dat degenen die in 1989 en 1990 zijn afstudeerd significant vaker direct werk hebben gevonden dan afstudeercohort '88. Deze voor intredende academici gunstige ontwikkeling, die zich in 1989 heeft ingezet, heeft zich in ieder geval bij afstudeercohort '91 voortgezet.

Op het moment van enquêtering, dus een tot anderhalf jaar na afstuderen is 9% van de respondenten niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt, hetzij omdat men in militaire dienst zit (3%), hetzij omdat men full-time additioneel onderwijs volgt (6%). Afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht volgen vaker dan anderen full-time additioneel onderwijs. Gebleken is dat 22% van hen gedurende kortere of langere tijd na het afstuderen additioneel 1<sup>o</sup> fase onderwijs volgt (op het moment van enquêtering is dit 15%).

De werkloosheid onder afgestudeerden als percentage van degenen die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, bedraagt op het moment van enquêtering 8%. Alle basisartsen die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, doen dit met goed gevolg: niemand van hen is werkloos. De werkloosheidspercentages onder afgestudeerden van de andere faculteiten die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, variëren rond de 10%.

Meer dan de helft (64%) van de betaald werkenden is een tot anderhalf jaar na het afstuderen nog steeds bij de eerste werkgever werkzaam; een vijfde (21%) is bij de huidige werkgever al eens van functie veranderd. Juristen, met name de oud-avondstudenten, en economen werken vaker dan anderen nog steeds bij de eerste werkgever, en zijn vaker dan anderen al eens van functie veranderd bij hun huidige werkgever. Basisartsen zijn vaker dan anderen op zoek naar een andere baan, doorgaans een medische opleidingsplaats. Het geslacht en de leeftijd, de extra kwalificaties waarover men beschikt en de beschikbaarheid van opleidingsplaatsen spelen voor basisartsen geen rol van betekenis bij hun beslissing om al dan niet op zoek te gaan naar een opleidingsplaats.

---

36. Ramaekers en Heijke (1993).

### *Ontwikkelingen en verschillen met voorgaande cohorten*

#### **Basisartsen**

Bij de opeenvolgende afstudeerjaargangen verloopt de intrede op de arbeidsmarkt steeds soepeler: het aandeel van basisartsen die meer dan drie maanden werkloos zijn, voorafgaand aan de eerste betaalde baan na het afstuderen, neemt bij de opeenvolgende cohorten gestaag af. Van de na 1989 afgestudeerde basisartsen blijkt niemand werkloos te zijn, gemeten een tot anderhalf jaar na het afstuderen. Tijdens het eerste jaar na afstuderen zijn de opeenvolgende cohorten basisartsen steeds vaker van werkgever en van functie gaan veranderen. Aan deze ontwikkeling lijkt bij afstudeercohort '91 een einde te zijn gekomen.

#### **Gezondheidswetenschappers**

Aan het steeds vaker veranderen van werkgever lijkt bij afstudeercohort '91 een einde te zijn gekomen. Gemeten circa een jaar na het afstuderen, blijken de opeenvolgende afstudeerjaargangen gezondheidswetenschappers steeds minder vaak op zoek te zijn naar een andere baan. Wellicht is er sprake van een toenemende tevredenheid met de baan die men heeft. De in 1991 afgestudeerde gezondheidswetenschappers hebben minder vaak deelgenomen aan additioneel 1<sup>e</sup> fase onderwijs dan hun voorgangers uit de drie voorafgaande afstudeerjaren.

#### **Afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht**

Evenals bij basisartsen het geval is, verloopt de intrede op de arbeidsmarkt bij de opeenvolgende cohorten steeds soepeler: het aandeel van juristen die meer dan drie maanden werkloos zijn, voorafgaand aan de eerste betaalde baan na het afstuderen, neemt bij de opeenvolgende afstudeerjaargangen gestaag af. Ook de werkloosheid, gemeten circa een jaar na het afstuderen, daalt bij de opeenvolgende jaargangen afgestudeerde juristen gestaag. De interne baanmobiliteit neemt gestaag toe, dit wil zeggen dat juristen steeds vaker van functie bij een werkgever veranderen. Evenals bij basisartsen en gezondheidswetenschappers het geval is, lijkt bij afstudeercohort '91 echter een einde te zijn gekomen aan het steeds vaker veranderen van werkgever tijdens het eerste jaar na afstuderen. Bij afstudeercohort '91 is tevens een einde gekomen aan de toegenomen geneigdheid van juristen om een tot anderhalf jaar na het afstuderen op zoek te gaan naar een andere baan.

#### **Economen**

De interne baanmobiliteit neemt onder de opeenvolgende cohorten gestaag toe. Economen veranderen dus steeds vaker intern van functie bij een werkgever.

## 4. BRANCHE EN BEROEP

### 4.1. Werkorganisatie

In deze paragraaf worden de organisaties waarin de afgestudeerden op het moment van enquêteren werken (al dan niet in combinatie met het volgen van een opleiding), getypeerd aan de hand van de branche<sup>37</sup>, de grootte en de lokatie.

#### *Branche*

Tabel 4.1. Belangrijkste branches, cohort '91 naar faculteit (in %)

---

FdG:	<ul style="list-style-type: none"> <li>- algemeen niet-academisch ziekenhuis (43%)</li> <li>- academisch ziekenhuis (22%)</li> <li>- gespecialiseerd ziekenhuis /kliniek (5%)</li> <li>- medische/verpleegkundige dienst, bijv. GGD (8%)</li> <li>- wettelijke sociale verzekeringsinstelling (6%)</li> </ul>
FdGW:	<ul style="list-style-type: none"> <li>- universiteit (18%)</li> <li>- academisch ziekenhuis (11%)</li> <li>- algemeen niet-academisch ziekenhuis (9%)</li> <li>- medisch/verpleegkundige dienst, bijv. GGD (8%)</li> <li>- medisch samenwerkingsverband (7%)</li> <li>- verpleeghuis somatisch zieken (7%)</li> <li>- psychiatrische inrichting (7%)</li> <li>- hogeschool (5%)</li> <li>- niet-universitaire onderzoeksinstelling (5%)</li> </ul>
FdR:	<ul style="list-style-type: none"> <li>- algemeen overheidsbestuur, bijv. gemeente (21%)</li> <li>- universiteit (8%)</li> <li>- advocatenkantoor (7%)</li> <li>- rechterlijke organisatie (5%)</li> <li>- wettelijke sociale verzekeringsinstelling (6%)</li> <li>- pensioenfonds (5%)</li> <li>- rechtskundig adviesbureau (5%)</li> </ul>
FdEW:	<ul style="list-style-type: none"> <li>- bankwezen (18%)</li> <li>- industrie (15%)</li> <li>- universiteit (16%)</li> <li>- accountantskantoor (13%)</li> <li>- bedrijfseconomisch/bedrijfsorganisatorisch adviesbureau (7%)</li> </ul>

---

Tabel 4.1 geeft per faculteit een overzicht van de belangrijkste branches waarin de afgestudeerden van cohort '91 werken. Als criterium geldt dat tenminste 5% van de afgestudeerden in de desbetreffende branche werkzaam zijn.

---

37. De branche is op vier-digit ingedeeld volgens de Standaard Bedrijfsindeling van het CBS (CBS, 1982). Deze indeling is voor het eerst bij cohort '90 verder gedifferentieerd om waar nodig branches nader te kunnen onderscheiden.

### Bedrijfsomvang

In tabel 4.2 worden de betaald werkenden van cohort '91 verdeeld naar grootte van de werkorganisatie waarin men terecht komt. Het gaat hierbij om de grootte van de vestiging van het bedrijf of de instelling waar men werkt.

Tabel 4.2. Personeelsomvang werkorganisatie, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR	FdEW	RL
1 - 9 personen	8	8	19	12	11
10 - 49 personen	13	13	22	16	15
50 - 99 personen	6	11	13	13	11
100 of meer personen	73	68	47	58	63
Totaal n (= 100%)	86	180	96	67	429

$\chi^2 = 19.8$ ; d.f. = 9;  $p = < 0.05$

De meeste afgestudeerden van cohort '91 komen terecht in grote organisaties met meer dan honderd personeelsleden (63%). Ongeveer een kwart komt terecht in kleine werkorganisaties met minder dan vijftig personeelsleden (26%). Middelgrote organisaties (50 tot 100 personeelsleden) zijn voor de werkgelegenheid het minst belangrijk (11%). Basisartsen zijn nog vaker dan andere afgestudeerden in grote organisaties werkzaam. Juristen werken relatief vaak in kleine organisaties.

Wat de grootte van de werkorganisaties betreft, wijken de in 1991 afgestudeerde basisartsen<sup>38</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>39</sup>, juristen<sup>40</sup> en economen<sup>41</sup> niet significant af van het gemiddelde van de drie voorgaande afstudeercohorten. Dit laat onverlet dat gezondheidswetenschappers steeds vaker in grote organisaties terecht komen en economen steeds vaker in kleinere organisaties gaan werken (grafiek 4.1).

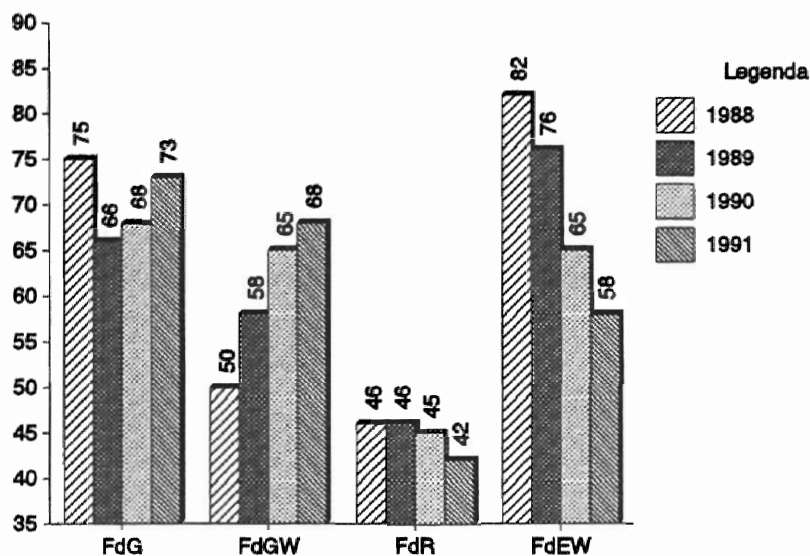
38. Chi-kwadraat = 0.6; d.f. = 1;  $p = 0.43$ .

39. Chi-kwadraat = 3.1; d.f. = 1;  $p = 0.08$ .

40. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.82$ .

41. Chi-kwadraat = 2.9; d.f. = 1;  $p = 0.09$ .

Grafiek 4.1. Procentueel aandeel van grote werkorganisaties\*, per faculteit naar cohort



\* Vestiging met > 100 personeelsleden

FdG :  $\chi^2 = 1.8$ ; d.f. = 3;  $p = 0.61$

FdGW :  $\chi^2 = 6.8$ ; d.f. = 3;  $p = 0.08$

FdR :  $\chi^2 = 0.4$ ; d.f. = 3;  $p = 0.95$  (excl. avondstudenten)

FdEW :  $\chi^2 = 8.6$ ; d.f. = 3;  $p = 0.20$

#### Lokatie

In tabel 4.3 komt naar voren dat vrijwel alle betaald werkende afgestudeerden in Nederland werken; 'slechts' 4% komt in het buitenland terecht. Dat oudstudenten van de FdR nauwelijks of niet in het buitenland werken, is niet verwonderlijk aangezien het gaat om afgestudeerden in het Nederlands recht. Oud-avondstudenten Nederlands recht komen als enigen in meerderheid terecht op de regionale arbeidsmarkt. Basisartsen en vooral economen werken vaker dan gezondheidswetenschappers en juristen in het buitenland, met name binnen de EG.

Tabel 4.3. Werkregio, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
Zuid-Limburg*	35	33	48	89	40	40
Nederland (excl. Zuid-Limburg)	59	66	52	11	48	56
Ander EG-land	6	1			11	3
Buiten de EG		1			2	1
Totaal n (=100%)	80	180	63	28	63	414

\* De postcodegebieden 61 t/m 64  
 $\chi^2 = 45.1$ ; d.f. = 9;  $p < 0.01$

Ten aanzien van de mate waarin men in het buitenland werkt, verschillen de in 1991 afgestudeerde basisartsen<sup>42</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>43</sup> en juristen<sup>44</sup> niet significant van het gemiddelde van de drie voorafgaande cohorten. Dit in tegenstelling tot de in 1991 afgestudeerde economen, die significant vaker dan hun voorgangers in het buitenland zijn gaan werken<sup>45</sup>. Van de economen die in 1991 zijn afgestudeerd werkt 13% in het buitenland, tegen slechts 1% van de drie voorafgaande jaargangen economen. Deze sterkere oriëntatie op het buitenland lijkt niet ingegeven te zijn door een verslechterde arbeidsmarktsituatie in Nederland. Wanneer immers wordt gekeken naar het aandeel afgestudeerden dat direct een baan vindt, dan zijn er geen significante verschillen tussen economen die in 1991 zijn afgestudeerd en de eerder afgestudeerde economen. Bij deze sterkere oriëntatie op het buitenland lijkt veeleer het afstuderen van de eerste lichtingen afgestudeerden internationaal management (IM) een rol te spelen. Tot de geënuquêteerde economen behoren 2 oudstudenten IM die in 1990 zijn afgestudeerd en 12 die in 1991 zijn afgestudeerd. Van deze 14 oudstudenten IM werken er 4 in het buitenland.

Tabel 4.4 laat zien dat de opeenvolgende cohorten basisartsen in toenemende mate buiten de regio zijn gaan werken. Zoals eerder is opgemerkt, zijn de in 1991 afgestudeerde economen vaker dan hun voorgangers in het buitenland gaan werken. Deze versterkte oriëntatie op het buitenland lijkt ten koste te gaan van de oriëntatie op de regio.

42. Chi-kwadraat = 0.3; d.f. = 1;  $p = 0.58$ .

43. Chi-kwadraat = 1.9; d.f. = 1;  $p = 0.16$ .

44. Chi-kwadraat = 3.0; d.f. = 1;  $p = 0.08$ .

45. Chi-kwadraat = 7.4; d.f. = 1;  $p < 0.01$ .

Tabel 4.4. Werkregio, per faculteit naar cohort (in %)

	1988	1989	1990	1991
<b>FdG</b>				
Zuid-Limburg*	54	47	33	35
Overig Nederland	40	45	57	59
Buitenland	6	8	10	6
<b>FdGW</b>				
Zuid-Limburg*	39	43	29	33
Overig Nederland	57	54	69	66
Buitenland	4	4	3	1
<b>FdR, dagopleiding</b>				
Zuid-Limburg*	49	59	48	48
Overig Nederland	49	41	46	52
Buitenland	3	0	6	0
<b>FdEW</b>				
Zuid-Limburg*	53	55	56	40
Overig Nederland	47	45	41	48
Buitenland	0	0	3	13

\* De postcodegebieden 61 t/m 64

FdG :  $\chi^2 = 8.6$ ; d.f. = 6;  $p = 0.20$

FdGW :  $\chi^2 = 8.0$ ; d.f. = 6;  $p = 0.24$

FdR :  $\chi^2 = 8.6$ ; d.f. = 6;  $p = 0.20$  (excl. avondstudenten)

FdEW :  $\chi^2 = 9.1$ ; d.f. = 6;  $p = 0.17$

## 4.2. Beroep

In deze paragraaf wordt ingegaan op de beroepen van de betaald werkende afgestudeerden van de onderscheiden studierichtingen<sup>46</sup>.

### *Nieuwe functies*

Voordat wordt ingegaan op de beroepen van de in 1991 afgestudeerde basisartsen, gezondheidswetenschappers, juristen en economen, wordt eerst aangegeven in hoeverre zij nieuwe functies binnen werkorganisaties bekleden. Wanneer afgestudeerden instromen in nieuwe functies binnen werkorganisaties, wijst dit op een uitbreiding van de werkgelegenheid voor de desbetreffende categorie afgestudeerden in deze organisaties. Instroom in bestaande functies vormt een indicatie voor de vervanging van vertrekkend personeel, in verband met vervroegde

46. Voor de indeling van de beroepen is in eerste instantie gebruik gemaakt van de beroepenclassificatie van het CBS (CBS, 1984). Waar nodig zijn codes toegevoegd om beroepen nader te kunnen onderscheiden.



uittreding, pensionering e.d.

Tabel 4.5 laat zien dat de meeste afgestudeerden van cohort '91 bestaande functies innemen, waarbij gezondheidswetenschappers en juristen iets vaker dan de andere afgestudeerden ook nieuwe functies bekleden.

Tabel 4.5. Procentueel aandeel van nieuwe functies, cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR	FdEW	RL
% nieuwe functies	11	28	26	19	23
Totaal n (= 100%)	88	183	97	68	436

$\chi^2 = 10.8$ ; d.f. = 3;  $p = < 0.05$

Er is ook nagegaan of nieuwe functies qua niveau verschillen van bestaande functies. Gebleken is dat het bij nieuwe functies vaker dan bij bestaande functies om academische functies gaat: 72% van de bestaande functies en 82% van de nieuwe functies van cohort '91 betreffen academische functies, dit wil zeggen functies waarvoor volgens de respondenten minimaal een universitaire opleiding is vereist<sup>47</sup>. In paragraaf 6.1 zal nader worden ingegaan op het opleidingsniveau dat minimaal voor de functie is vereist.

De in 1991 afgestudeerde basisartsen<sup>48</sup>, juristen<sup>49</sup> en economen<sup>50</sup> zijn even vaak in nieuwe functies terechtgekomen als gemiddeld hun voorgangers uit de twee voorgaande afstudeerjaren<sup>51</sup>. De in 1991 afgestudeerde gezondheidswetenschappers bekleden evenwel beduidend minder vaak nieuwe functies (28% nieuwe functies) dan hun voorgangers (49% nieuwe functies)<sup>52</sup>. Desondanks komen gezondheidswetenschappers, vergeleken met basisartsen en economen, nog steeds relatief vaak in nieuwe functies binnen werkorganisaties terecht. Grafiek 4.2 laat zien dat voor alle studierichtingen er bij cohort '90 sprake lijkt te zijn geweest van een incidentele piek in het aandeel van nieuwe functies.

47. Chi-kwadraat = 3.6; d.f. = 1;  $p = 0.06$ .

48. Chi-kwadraat = 1.7; d.f. = 1;  $p = 0.19$ .

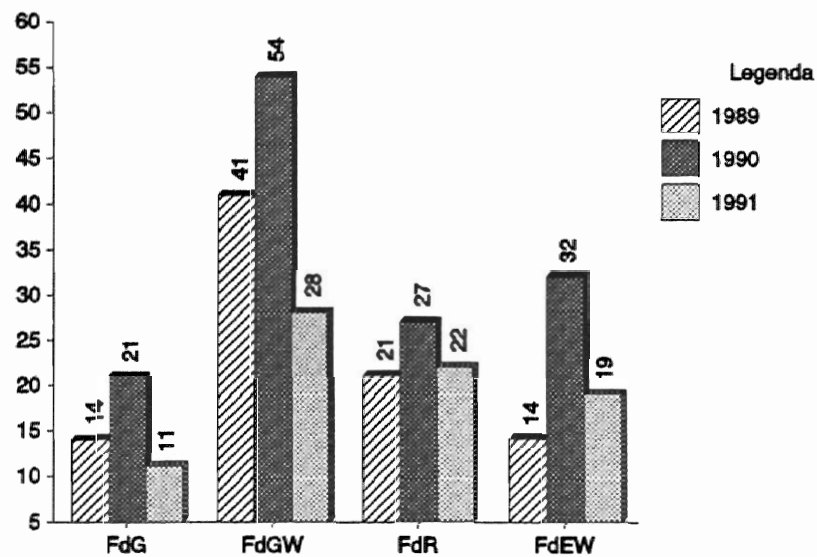
49. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.79$ .

50. Chi-kwadraat = 0.8; d.f. = 1;  $p = 0.36$ .

51. De vraag of men een bestaande danwel nieuwe functie in een werkorganisatie bekleedt, is voor het eerst voorgelegd aan afstudeercohort '89.

52. Chi-kwadraat = 15.9; d.f. = 1;  $p < 0.01$ .

Grafiek 4.2. Procentueel aandeel van nieuwe functies, per faculteit naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 3.1$ ; d.f. = 2;  $p = 0.21$   
FdGW :  $\chi^2 = 19.3$ ; d.f. = 2;  $p < 0.01$   
FdR :  $\chi^2 = 0.9$ ; d.f. = 2;  $p = 0.63$  (excl. avondstudenten)  
FdEW :  $\chi^2 = 3.3$ ; d.f. = 2;  $p = 0.20$

### Beroep

Tabel 4.6 geeft een overzicht van de meest frequent uitgeoefende beroepen van basisartsen, gezondheidswetenschappers, juristen en economen. Hierbij worden alle beroepen vermeld waarin 5% of meer van de afgestudeerden van een faculteit werkzaam is. Uiteraard tellen de percentages hierdoor niet noodzakelijkerwijs op tot 100. In deze tabel zijn ook de beroepen opgenomen van degenen die betaald-werken combineren met het volgen van een beroepsopleiding, zoals bijvoorbeeld AIO's/OIO's, AGIO's, accountants in opleiding.

Tabel 4.6. Belangrijkste beroepen, cohort '91 naar faculteit (in %)

---

FdG:	<ul style="list-style-type: none"><li>- arts-assistent in ziekenhuis e.d. (64%)</li><li>- medisch-wetenschappelijk onderzoeker (8%)</li><li>- keurings-/verzekeringsarts (7%)</li><li>- consultatiebureau-arts (5%)</li><li>- bedrijfsarts (5%)</li></ul>
FdGW:	<ul style="list-style-type: none"><li>- beleidsmedewerker op medisch/paramedisch vakgebied (20%)</li><li>- beleidsmedewerker op economisch, bestuurlijk, personeel en organisatorisch gebied e.d. (5%)</li><li>- sociaal-wetenschappelijk onderzoeker, sociologisch onderzoeker, (bedrijfs)socioloog (11%)</li><li>- (para)medisch-wetenschappelijk onderzoeker (8%)</li><li>- docent (8%)</li><li>- medisch, psychiatrisch maatschappelijk werker (5%)</li><li>- biochemicus, bacterioloog (5%)</li><li>- hoofdverpleegkundige (5%)</li></ul>
FdR:	<ul style="list-style-type: none"><li>- juridisch medewerker (22%)</li><li>- beleidsmedewerker op juridisch vakgebied (9%)</li><li>- juridisch adviseur (7%)</li><li>- economisch-juridisch en overig-juridisch adviseur (6%)</li><li>- advocaat (5%)</li></ul>
FdEW:	<ul style="list-style-type: none"><li>- econoom, (bedrijfs)econoom, sociaal-economisch onderzoeker (15%)</li><li>- assistent-accountant (13%)</li><li>- (bedrijfs)accountant (10%)</li><li>- hogere of middelbare employé (9%)</li><li>- marketing-specialist/-assistent (6%)</li><li>- beleidsmedewerker op economisch vakgebied (6%)</li><li>- beleidsmedewerker op educatief, technisch, milieu gebied e.d. (5%)</li><li>- economisch adviseur, nijverheid (7%)</li><li>- afdelingshoofd, profit-sector (5%)</li></ul>

---

#### 4.3. Flexibiliteitsindicatoren

Zoals we hiervoor hebben gezien, kunnen afgestudeerden van een bepaalde studierichting in geheel verschillende beroepen terecht komen. Daarbij komt dat veel beroepen kunnen worden uitgeoefend door afgestudeerden met een geheel verschillende opleidingsachtergrond. Het is dan ook van groot belang om een indicatie te hebben van de flexibiliteit die afgestudeerden middels het gevolgde onderwijs hebben verkregen<sup>53</sup>.

Een maatstaf waarmee de bestaande flexibiliteit op de arbeidsmarkt kan worden weergegeven is de *Gini-Hirschman coëfficiënt*<sup>54</sup>. Op basis van deze maatstaf kunnen de beroepenspreiding en de branchespreiding van de verschillende studierichtingen worden bepaald. De indicator neemt waarden aan tussen 0 en 1. De beroepenspreiding van een studierichting is 0 als afgestudeerden van deze studierichting slechts in één beroep voorkomen en 1 als de afgestudeerden gelijkmatig over alle beroepen zijn gespreid. Hetzelfde geldt voor de branchespreiding van een studierichting. Deze is 0 als de afgestudeerden van deze studierichting slechts in één branche voorkomen en 1 als de afgestudeerden gelijkmatig over alle branches zijn verspreid. Voor de

---

53. De Grip, van der Velden en Wieling (1991).

54. Sheldon (1985), Warnken (1986).

formules van de beroepen- en branchespreiding wordt verwezen naar De Grip, Van der Velden en Wieling (1991).

### *Beroepenspreiding*

In tabel 4.7 worden per cohort de indicatoren voor de beroepenspreiding van de onderscheiden studierichtingen vermeld. Hierbij dient te worden opgemerkt dat aan de hoogte van een berekende spreidingsindicator geen absolute betekenis mag worden toegekend. Hij positioneert de desbetreffende studierichting ten opzichte van de andere studierichtingen van de RL of positioneert het desbetreffende cohort ten opzichten van andere cohorten, en zegt daarmee alleen iets over de relatieve spreiding over een doorgaans beperkt aantal beroepen dat met een bepaalde studierichting wordt uitgeoefend. Bij de interpretatie van de weergegeven spreidings-indicatoren moet voorts worden bedacht dat deze niet betrekking hebben op de potentiële flexibiliteit, maar op de feitelijk opgetreden beroepenspreiding. Een grote beroepenspreiding kan zowel een direct gevolg zijn van de 'breedte' van het curriculum, als een reactie op een ongunstige arbeidsmarktsituatie waarbij de afgestudeerden 'gedwongen' zijn om uit te wijken naar andere functies. Voor een goede interpretatie van de spreidingsmaatstaf is het daarom van belang om ook naar andere indicatoren van de arbeidsmarktpositie te kijken. Vandaar dat in tabel 4.7 ook het procentueel aandeel van werkloze afgestudeerden is opgenomen.

Tabel 4.7. Beroepenspreiding en werkloosheid, per faculteit naar cohort

	cohort '89		cohort '90		cohort '91	
	1)	2)	1)	2)	1)	2)
FdG	0.25	4%	0.25	0%	0.20	0%
FdGW	0.85	16%	0.86	9%	0.88	9%
FdR	0.79	26%	0.78	23%	0.70	11%
FdEW	0.78	9%	0.70	2%	0.82	10%

Toelichting:

- 1) indicator beroepenspreiding (excl. onderbenutting)
- 2) procentueel aandeel van werkloze afgestudeerden

De spreidingscoëfficiënten staan vermeld in de kolommen die met 1) zijn aangeduid. Deze coëfficiënten zijn berekend door alléén te kijken naar functies waarvoor minimaal een opleiding op universitair niveau is vereist<sup>55</sup>: de 'reële' uitwijkmogelijkheden voor een academicus. Zoals hierboven is vermeld, kan een grote beroepenspreiding zowel een gevolg zijn van de 'breedte' van het curriculum, als een reactie op een ongunstige arbeidsmarktsituatie. Als indicator voor de arbeidsmarktsituatie is in de met 2) aangegeven kolommen gekeken naar het procentuele aandeel van werkloze afgestudeerden. Overigens ligt het voor de hand dat een afgestudeerde, die aanvankelijk geen werk op academisch niveau kan vinden, een baan zal aanvaarden

55. Het niveau van de functie is bepaald door aan de respondenten te vragen wat de minimale opleidingsvereisten voor de functie zijn.

waarvoor een universitaire opleiding niet is vereist. Vandaar dat in paragraaf 6.1 wordt nagegaan in welke mate afgestudeerden werkzaam zijn in functies onder hun opleidingsniveau.

In tabel 4.7 komt duidelijk naar voren dat basisartsen een zeer nauw afgebakend beroependo-  
mein hebben: zij oefenen een beperkt aantal beroepen uit. Afgestudeerden van de andere  
studierichtingen komen in een veel bredere 'range' van beroepen terecht. Uit de cohortvergelij-  
king komt naar voren dat de beroepenspreiding alleen bij economen en juristen lijkt te reageren  
op de arbeidsmarktsituatie. De in 1989 en 1991 afgestudeerde economen met hun relatief hoge  
werkloosheid zijn over een bredere 'range' van beroepen uitgewaaierd dan het qua arbeids-  
marktsituatie gunstige afstudeercohort '90. Onder juristen is de werkloosheid bij afstudeerco-  
hort '91 sterk gedaald. Door deze daling lijkt de noodzaak voor juristen om over een groot  
aantal beroepen uit te wijken te zijn afgenomen. Bij basisartsen en gezondheidswetenschappers  
varieert de beroepenspreiding niet systematisch met de arbeidsmarktsituatie.

### *Branchespreiding*

Wanneer de afgestudeerden van een bepaalde studierichting sterk geconcentreerd zijn in een  
beperkt aantal bedrijfsgroepen, zal de werkgelegenheidsontwikkeling van deze studierichting in  
belangrijke mate afhankelijk zijn van het wel en wee van deze bedrijfsgroepen. Om een indruk te  
krijgen van de 'range' van bedrijfsgroepen waarin de afgestudeerden terecht zijn gekomen, is de  
branchespreiding van studierichtingen bepaald.

De resultaten zijn weergegeven in tabel 4.8. In deze tabel komt duidelijk naar voren dat  
basisartsen in een minder brede 'range' van bedrijfsgroepen terecht komen dan afgestudeerden  
van de andere faculteiten. De cohortvergelijking laat zien dat de twee laatste jaargangen  
basisartsen zich in toenemende mate concentreren in een beperkt aantal bedrijfsgroepen.  
Juristen en vooral economen daarentegen vergroten de laatste jaren hun 'range' van bedrijfs-  
groepen.

Tabel 4.8. Branchespreiding, per faculteit naar cohort

	'88	'89	'90	'91
FdG	0.67	0.74	0.66	0.52
FdGW	0.83	0.89	0.90	0.88
FdR	0.91	0.85	0.88	0.91
FdEW	0.80	0.81	0.83	0.91

#### 4.4. Samenvatting

##### *Cohort '91*

Voor basisartsen zijn algemene, niet-academische ziekenhuizen (43%) de belangrijkste bron van werkgelegenheid; voor gezondheidswetenschappers zijn dit de universiteiten (18%). Voor juristen zijn algemene overheidsbesturen de belangrijkste werkgevers (21%); veel economen zijn bij banken gaan werken (18%). Vergeleken met andere afgestudeerden zijn basisartsen in een smalle 'range' van bedrijfsgroepen werkzaam. Bovendien hebben basisartsen een nauw afgebakend beroependomein.

De meeste afgestudeerden werken in grote organisaties met meer dan honderd personeelsleden (63%). Basisartsen zijn nog vaker dan andere afgestudeerden in grote organisaties werkzaam. Juristen werken relatief vaak in kleine organisaties met minder dan vijftig personeelsleden.

De overgrote meerderheid van afstudeercohort '91 komt terecht op de Nederlandse arbeidsmarkt; juristen die de avondopleiding hebben gevolgd bovendien in meerderheid op de regionale arbeidsmarkt. Van de betaald werkende afgestudeerden werkt 4% in het buitenland. Basisartsen en vooral economen zijn vaker dan gezondheidswetenschappers en juristen in het buitenland werkzaam, met name in andere EG-landen.

Van afstudeercohort '91 neemt de meerderheid (67%) bestaande functies binnen werkorganisaties in. Gezondheidswetenschappers en juristen bekleden iets vaker dan basisartsen en economen ook nieuwe functies.

##### *Verschillen met voorgaande cohorten*

###### *Basisartsen*

De in 1991 afgestudeerde basisartsen wijken nauwelijks af van hun voorgangers wat het aantal uitgeoefende beroepen en de omvang en lokatie van hun werkorganisaties betreft. De twee laatste jaargangen basisartsen concentreren zich nog sterker dan hun voorgangers in een beperkt aantal bedrijfsgroepen.

###### *Gezondheidswetenschappers*

Vergeleken met hun voorgangers bekleden de in 1991 afgestudeerde gezondheidswetenschappers vaker bestaande functies in werkorganisaties. Bijgevolg is de instroom in nieuwe functies afgenomen. De cohortvergelijking laat zien dat gezondheidswetenschappers steeds vaker in grote organisaties gaan werken.

###### *Afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht*

De in 1991 afgestudeerde juristen wijken nauwelijks af van hun voorgangers wat de branches en de omvang en lokatie van hun werkorganisaties betreft. Door de sterke daling van de werkloosheid lijkt afstudeercohort '91 minder dan voorgaande cohorten gedwongen om uit te wijken over een breed scala van beroepen.

#### Economen

De in 1991 afgestudeerde economen gaan significant vaker dan hun voorgangers in het buitenland werken. Hierbij wordt het effect merkbaar van de afstudeerrichting IM. De cohortvergelijking laat zien dat economen de laatste jaren hun 'range' van bedrijfsgroepen hebben vergroot. Ook gaan zij steeds vaker in kleinere organisaties werken. De in 1989 en 1991 afgestudeerde economen zijn over een bredere 'range' van beroepen uitgewaaierd dan afstudeercohort '90.

## 5. FUNCTIEKENMERKEN

### 5.1. Functieverwerving

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de betaalde functies waarin de oudstudenten werkzaam zijn op het moment van enquêteren, dus circa een jaar na het afstuderen. Eerst wordt nagegaan op welke wijze men de functie heeft verkregen. Vervolgens worden de functies getypeerd aan de hand van het soort dienstverband dat men is aangegaan, de duur van de aanstelling die men heeft en het aantal uren per week dat men werkt. Tenslotte wordt nagegaan of men binnen de werkorganisatie leidinggevend werkzaam is en welk inkomen uit arbeid wordt verworven.

Deze paragraaf beschrijft de kanalen waarlangs men de eerste betaalde baan na het afstuderen heeft verkregen. Het gaat hierbij om degenen die op het moment van de enquête nog steeds bij de eerste werkgever, dus in hun intredebaan werkzaam zijn. Het kanaal waarlangs men de functie bij de eerste werkgever heeft verkregen is weergegeven in tabel 5.1.

Tabel 5.1. Verwervingskanaal intredebaan, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
Studentassistentchap	5	1			4	2
Uitzendbureau	3	3	10	4	8	5
Vrijwilligerswerk	3					0
Open sollicitatie	38	10	8	12	26	16
Zelf bedrijf/praktijk opgezet			2	4		1
<b>Totaal actieve kanalen</b>	<b>49</b>	<b>14</b>	<b>20</b>	<b>20</b>	<b>38</b>	<b>24</b>
Reageren op advertentie	27	42	53	16	18	35
Familie/vrienden	3	3	4		10	4
Medewerkers faculteit	3	3	2		10	4
Stagecontacten	11	18	2	8	14	13
Arbeidsbureau		3	2	4		2
Wervingsorganisatie		1				0
Benaderd door werkgever	5	7	8	16	6	8
Interne vacature		8	10	28	2	8
<b>Totaal reactieve kanalen</b>	<b>49</b>	<b>85</b>	<b>81</b>	<b>72</b>	<b>60</b>	<b>74</b>
Andere wijze	3	4		8	2	3
Totaal n (=100%)	37	118	51	25	50	281

$\chi^2 = 84.7$ ; d.f. = 39;  $p < 0.01$

Reageren op een advertentie (35%), ongevraagd ('open') solliciteren (16%) en stage-contacten (13%) vormen de drie belangrijkste kanalen waarmee de afgestudeerden van cohort '91 hun intredebaan hebben verkregen. Advertenties zijn met name voor gezondheidswetenschappers en afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht van belang geweest, en open sollicitaties



vooral voor basisartsen en economen. Stagecontacten blijken belangrijker te zijn voor gezondheidswetenschappers en economen dan voor juristen en basisartsen. Oudstudenten van de avondopleiding Nederlands recht hebben de baan ook relatief vaak via interne vacatures verkregen. Dit is niet verwonderlijk omdat zij, zoals eerder naar voren is gekomen, doorgaans langer dan andere afgestudeerden bij hun huidige werkgever werkzaam zijn en in meerderheid na het afstuderen al eens bij deze werkgever van functie zijn veranderd.

Gezien vanuit de houding van de baanzoeker kunnen de kanalen waarlangs men de baan heeft verkregen globaal in twee categorieën worden ingedeeld. Aan de ene kant 'actieve' kanalen. Deze resulteren uit meer of minder vrijwillig verrichte activiteiten (studentassistentenschap, inschakeling van een uitzendbureau) of uit initiatieven van de baanzoeker (het verrichten van vrijwilligerswerk, het ongevraagd solliciteren en het zelf opzetten van een bedrijf of praktijk). Aan de andere kant 'reactieve' kanalen. Deze resulteren uit meer of minder verplichte activiteiten (stage, inschrijving bij een arbeidsbureau) of uit initiatieven of relationele netwerken van derden, zoals het geval is bij het reageren op advertenties, het zoeken via familie/vrienden of medewerkers van de RL en de benadering door wervingsbureaus of door werkgevers. Welnu, bij cohort '91 blijkt een kwart van de intredebanen via 'actieve' kanalen te zijn verkregen. Basisartsen en economen hebben hun baan vaker via actieve kanalen gekregen dan juristen en gezondheidswetenschappers.

De in 1991 afgestudeerde basisartsen<sup>56</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>57</sup>, juristen<sup>58</sup> en economen<sup>59</sup> hebben hun intredebaan even vaak via actieve en reactieve kanalen gekregen als het gemiddelde van degenen die in de drie voorafgaande jaren zijn afgestudeerd. Er is ook nagegaan of men zich actiever heeft opgesteld wanneer men de intredebaan zonder voorafgaande werkloosheid heeft gekregen. Dit blijkt niet het geval te zijn. Van degenen die niet werkloos zijn geweest, heeft 28% de intredebaan via actieve kanalen verworven; bij degenen die wel werkloos waren bedroeg het percentage 25<sup>60</sup>.

Hierboven zijn de kanalen waarlangs intredebanen worden verkregen op basis van de houding van de baanzoeker ingedeeld in 'actieve' en in 'reactieve' kanalen. De zoekkanalen kunnen ook worden ingedeeld door na te gaan of persoonlijke netwerken al dan niet van belang zijn geweest voor het verkrijgen van de baan. Van persoonlijke netwerken is sprake wanneer de baan is verkregen via familie/vrienden, medewerkers van de faculteit, stagecontacten, danwel uit vroeger verricht werk als studentassistent of als vrijwilliger. Naar voren komt dat bij afstudeercohort '91 circa een kwart (26%) van de intredebanen via persoonlijke netwerken is verkregen. Dit varieert van 10% bij juristen tot 40% bij economen. Basisartsen en gezondheidswetenschappers

---

56. Chi-kwadraat = 1.8; d.f. = 1; p = 0.17.

57. Chi-kwadraat = 0.5; d.f. = 1; p = 0.47.

58. Chi-kwadraat = 1.9; d.f. = 1; p = 0.17.

59. Chi-kwadraat = 0.2; d.f. = 1; p = 0.69.

60. Chi-kwadraat = 0.5; d.f. = 1; p = 0.50.

tenschappers nemen hierbij met respectievelijk 27% en 28% een tussenpositie in<sup>61</sup>. Wat het belang van persoonlijke netwerken bij het verwerven van de intredebanaan betreft, zijn er geen significante verschillen tussen de basisartsen<sup>62</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>63</sup>, juristen<sup>64</sup> en economen<sup>65</sup> die in 1991 zijn afgestudeerd en het gemiddelde van hun collega's uit de drie voorafgaande afstudeerjaren.

## 5.2. Dienstverband en aanstelling

### *Dienstverband*

Aan de respondenten is gevraagd in wat voor dienstverband men thans werkt. In tabel 5.2 komt naar voren dat 97% van de betaald werkende afgestudeerden van cohort '91 in loondienst werkt. Hierbij doen zich geen significante verschillen tussen de faculteiten voor. Evenmin zijn er significante verschillen tussen de in 1991 afgestudeerde basisartsen<sup>66</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>67</sup>, juristen<sup>68</sup> en economen<sup>69</sup> en het gemiddelde van de afstudeercohorten '88 t/m '90.

Tabel 5.2. Procentueel aandeel van functies in loondienst circa één jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR	FdEW	RL
% loondienst	98	97	95	100	97
Totaal n (= 100%)	87	182	97	67	433

$\chi^2 = 4.0$ ; d.f. = 3;  $p = 0.26$

### *Aanstelling*

Aan de respondenten die in loondienst werken, is tevens gevraagd naar de soort aanstelling die men heeft. Tabel 5.3 geeft voor cohort '91 een indicatie van het vaste of tijdelijke karakter van de arbeidsovereenkomst, en daarmee van de arbeidszekerheid. Circa één jaar na afstuderen kan worden geconstateerd dat de meeste in loondienst werkende afgestudeerden vooralsnog een

61. Chi-kwadraat = 13.6; d.f. = 3;  $p < 0.01$ .

62. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.73$ .

63. Chi-kwadraat = 0.2; d.f. = 1;  $p = 0.68$ .

64. Chi-kwadraat = 1.0; d.f. = 1;  $p = 0.31$ .

65. Chi-kwadraat = 3.1; d.f. = 1;  $p = 0.08$ .

66. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.81$ .

67. Chi-kwadraat = 0.1; d.f. = 1;  $p = 0.78$ .

68. Chi-kwadraat = 0.0; d.f. = 1;  $p = 0.93$ .

69. Chi-kwadraat = 2.5; d.f. = 1;  $p = 0.11$ .

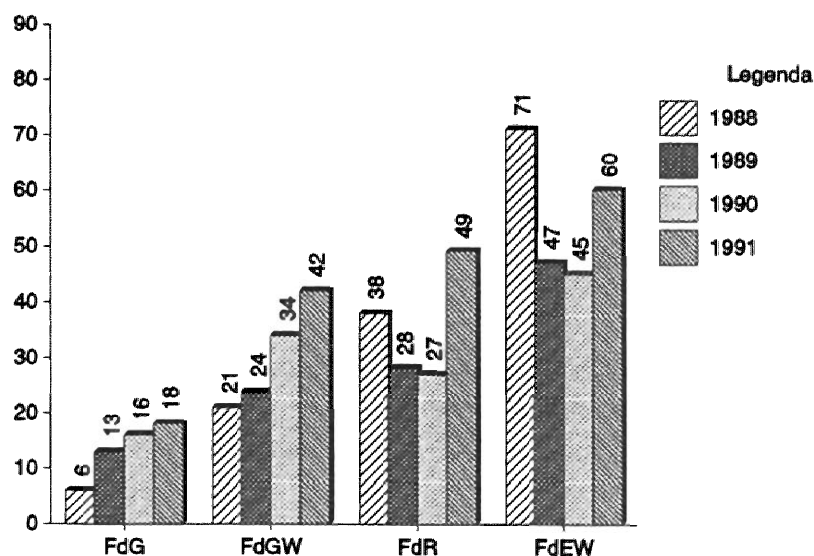
tijdelijke aanstelling hebben (56%). Basisartsen hebben vaker dan anderen tijdelijke aanstellingen, in het bijzonder aanstellingen voor langer dan één jaar. Dit houdt wellicht verband met het gegeven dat een aantal basisartsen in een per definitie meerjarige, doch tijdelijke medische opleidingsplaats werkt. Juristen die de avondopleiding hebben gevolgd en economen hebben in meerderheid een vaste aanstelling. Hetzelfde geldt voor de veelal vanuit het HBO ingestroomde verplegingswetenschappers; 53% van de verplegingswetenschappers heeft een vaste baan.

Tabel 5.3. Soort aanstelling circa één jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit (in %)

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
Tijdelijk, ≤ 1 jaar	34	29	33	4	25	28
Tijdelijk, > 1 jaar	48	30	18	12	15	28
Vast	18	42	49	84	60	44
Totaal n (=100%)	83	172	63	25	65	408

$\chi^2 = 43.3$ ; d.f. = 6;  $p = < 0.01$

Grafiek 5.1. Procentueel aandeel van betaald werkenden met een vaste aanstelling, circa een jaar na afstuderen, per faculteit naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 3.7$ ; d.f. = 3;  $p = 0.29$

FdGW :  $\chi^2 = 12.7$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

FdR :  $\chi^2 = 8.8$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$  (excl. avondstudenten)

FdEW :  $\chi^2 = 4.4$ ; d.f. = 3;  $p = 0.22$

Grafiek 5.1 schetst de ontwikkeling van de mate waarin de opeenvolgende afstudeerjaargangen er in zijn geslaagd om vaste aanstellingen te verwerven. In de grafiek komt duidelijk naar voren dat de opeenvolgende afstudeercohorten basisartsen en gezondheidswetenschappers steeds vaker vaste aanstellingen hebben. Bij juristen en economen is een dergelijke stijgende lijn niet te herkennen, maar lijkt eerder sprake te zijn van incidentele pieken en dalen in het aandeel van vaste aanstellingen.

### *Arbeidsduur*

De contractuele wekelijkse arbeidsduur is een aspect van de aanstelling dat een indicatie biedt voor de mate van arbeidsparticipatie. Tabel 5.4 geeft voor cohort '91 een overzicht van het gemiddeld aantal uren dat men contractueel per week werkt. In de tabel komt naar voren dat basisartsen langere werkweken en gezondheidswetenschappers kortere werkweken hebben dan juristen en economen, die hierbij een middenpositie innemen. Contractueel werken mannen over het geheel genomen 1.6 uur per week langer dan vrouwen.

Tabel 5.4. Gemiddeld aantal uren dat men circa één jaar na afstuderen contractueel per week werkt, cohort '91 naar faculteit en geslacht

	FdG	FdGW	FdR	FdEW	RL
Gemiddeld aantal uren, totaal	40.3	35.0	36.6	38.4	36.9
Gemiddeld aantal uren, mannen	41.5	36.6	36.0	38.1	37.8
Gemiddeld aantal uren, vrouwen	39.3	34.3	37.2	39.4	36.2

Verschillen tussen faculteiten:  $F = 9.3$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

Verschillen tussen mannen en vrouwen:

- FdG :  $F = 1.4$ ; d.f. = 1;  $p = 0.23$

- FdGW :  $F = 3.2$ ; d.f. = 1;  $p = 0.08$

- FdR :  $F = 0.5$ ; d.f. = 1;  $p = 0.50$

- FdEW :  $F = 0.9$ ; d.f. = 1;  $p = 0.35$

- RL :  $F = 4.2$ ; d.f. = 1;  $p < 0.05$

Een overzicht van het procentuele aandeel van full-time banen wordt gegeven in tabel 5.5. Onder een full-time baan wordt hier verstaan een baan waarin men contractueel meer dan 34 uur per week werkzaam is. Circa een jaar na het afstuderen zijn de meeste (80%) betaald werkende oudstudenten van cohort '91 in full-time banen werkzaam. Gezondheidswetenschappers werken vaker dan anderen in deeltijdbanen.

Tabel 5.5. Procentueel aandeel van full-time banen circa één jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit en geslacht

	FdG	FdGW	FdR	FdEW	RL
% full-time banen: totaal	89	69	83	93	80
% full-time banen: mannen	95	84	78	91	86
% full-time banen: vrouwen	84	62	88	100	74

Verschillen tussen faculteiten:  $\chi^2 = 25.5$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

Verschillen tussen mannen en vrouwen:

- FdG :  $\chi^2 = 2.2$ ; d.f. = 1;  $p = 0.13$

- FdGW :  $\chi^2 = 8.4$ ; d.f. = 1;  $p < 0.01$

- FdR :  $\chi^2 = 1.6$ ; d.f. = 1;  $p = 0.20$

- FdEW :  $\chi^2 = 1.4$ ; d.f. = 1;  $p = 0.24$

- RL :  $\chi^2 = 10.3$ ; d.f. = 1;  $p < 0.01$

Significante sexeverschillen in het aandeel van full-time banen worden alleen aangetroffen onder afgestudeerden van de FdGW. Circa één jaar na het afstuderen werken mannelijke gezondheidswetenschappers significant vaker in voltijd dan vrouwelijke gezondheidswetenschappers.

Er is ook nagegaan of afstudeerjaargang '91 significant verschilt van het gemiddelde van de drie voorgaande cohorten ten aanzien van het al dan niet feitelijk in voltijd werken, circa één jaar na het afstuderen. Dit blijkt bij basisartsen<sup>70</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>71</sup> en juristen<sup>72</sup> niet, en bij economen<sup>73</sup> wel het geval te zijn. Economen die in 1991 zijn afgestudeerd, werken significant vaker dan hun voorgangers meer dan 34 uur per week. In grafiek 5.2 komt overigens naar voren dat het aandeel van voltijdbanen bij de laatste drie cohorten economen en basisartsen een licht stijgende lijn vertoont en bij juristen een dalende lijn.

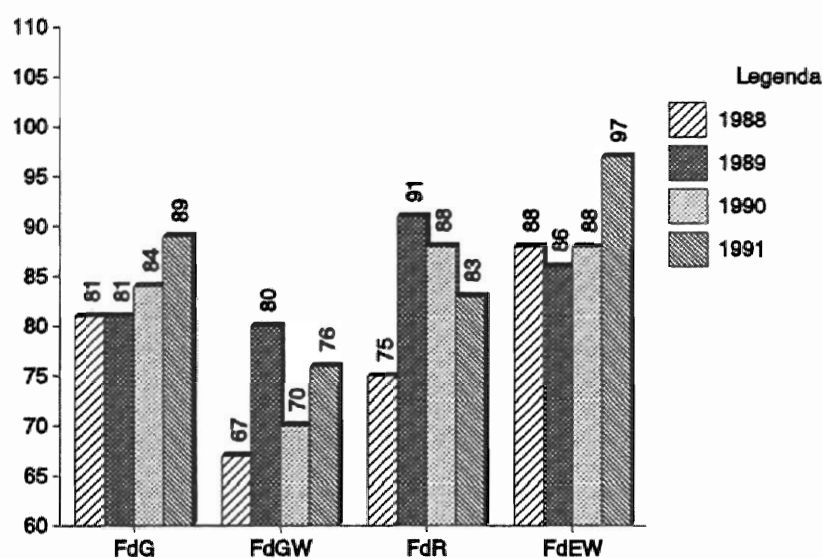
70. Chi-kwadraat = 2.5; d.f. = 1;  $p = 0.12$ .

71. Chi-kwadraat = 0.4; d.f. = 1;  $p = 0.53$ .

72. Chi-kwadraat = 0.0; d.f. = 1;  $p = 0.96$ .

73. Chi-kwadraat = 4.0; d.f. = 1;  $p < 0.05$ .

Grafiek 5.2. Procentueel aandeel van full-time banen, circa een jaar na afstuderen, per faculteit naar cohort



FdG : Chi-kwadraat = 2.7; d.f. = 3; p = 0.44  
 FdGW : Chi-kwadraat = 4.0; d.f. = 3; p = 0.27  
 FdR : Chi-kwadraat = 5.0; d.f. = 3; p = 0.17 (excl. avondstudenten)  
 FdEW : Chi-kwadraat = 4.1; d.f. = 3; p = 0.25

### 5.3. Leidinggeven en inkomen

In deze paragraaf wordt eerst nagegaan of men een leidinggevende functie uitoefent. Vervolgens komt de hoogte van het genoten inkomen aan bod.

#### *Leidinggeven*

Aan de respondenten is gevraagd of men een leidinggevende functie heeft en, zo ja, aan hoeveel mensen men leiding geeft. Het antwoord op deze vraag geeft een indicatie van de mate waarin men leiding geeft, variërend van 'geen leidinggevende functie' tot 'leiding aan 50 of meer personen' (zie vraag 26 van de in bijlage 5 opgenomen basisvragenlijst). De antwoorden op deze vraag geven geen beeld van het niveau waarop leiding wordt gegeven, dit wil zeggen van de opleidingsniveaus van de mensen waaraan men leiding geeft.

Tabel 5.6 geeft een beeld van de mate waarin afgestudeerden van cohort '91 in leidinggevende functies werkzaam zijn. Naar voren komt dat de meesten (77%) nog geen leidinggevende functie uitoefenen. Dit is niet verwonderlijk omdat deze populatie nog aan het begin van de beroeps carrière staat. Met betrekking tot het 'leidinggeven' zijn de verschillen tussen de

faculteiten bij cohort '91 niet significant. Bij juristen manifesteren zich significante verschillen tussen oudstudenten van de dagopleiding (15% leidinggevende functies) en oudstudenten van de avondopleiding (43% leidinggevende functies). Bij cohort '91 is ook naar voren gekomen dat mannen vaker dan vrouwen, hoewel net niet significant vaker, leidinggevende functies hebben<sup>74</sup>. Van de in 1991 afgestudeerde mannen die betaalde arbeid verrichten, heeft 27% een leidinggevende functie. Bij de vrouwen is dit 20%.

Tabel 5.6. Leidinggeven circa één jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
Geen leidinggevende functie	75	75	85	57	82	77
Leiding aan 1-4 personen	18	10	12	21	13	13
Leiding aan > 4 personen	7	15	3	21	4	10
Totaal n (= 100%)	85	183	68	28	68	432

$\chi^2 = 10.5$ ; d.f. = 6;  $p = 0.11$

De in 1991 afgestudeerde basisartsen<sup>75</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>76</sup>, juristen<sup>77</sup> en economen<sup>78</sup> wijken niet significant af van het gemiddelde van hun voorgangers wat het procentuele aandeel van leidinggevendenden, circa één jaar na het afstuderen, betreft.

#### *Inkomen uit arbeid*

Tabel 5.7 geeft een beeld van het inkomen uit betaalde arbeid van basisartsen, gezondheidswetenschappers, juristen en economen, die in 1991 zijn afgestudeerd. Het gaat hierbij om het voor het aantal wekelijkse arbeidsuren gecorrigeerde inkomen. Dit om een vertekening als gevolg van de in tabel 5.4 geconstateerde verschillen in de lengte van de werkweek te voorkomen. Volledigheidshalve wordt er op gewezen dat het in tabel 5.7 gaat om het inkomen uit de hoofdfunctie van de respondent.

Het gecorrigeerde inkomen is berekend door het totale bruto maandinkomen minus de toeslagen te delen door het aantal uren dat men contractueel per week werkt, en vervolgens met 40 te vermenigvuldigen<sup>79</sup>. Dit naar een veertigurige werkweek omgerekende inkomen reflecteert de inkomensverschillen per uur. Deze berekeningswijze van het bruto maandinkomen bij een

74. Chi-kwadraat = 3.8; d.f. = 1;  $p = 0.05$ .

75. Chi-kwadraat = 0.0; d.f. = 1;  $p = 0.94$ .

76. Chi-kwadraat = 2.4; d.f. = 1;  $p = 0.12$ .

77. Chi-kwadraat = 1.4; d.f. = 1;  $p = 0.23$ .

78. Chi-kwadraat = 0.5; d.f. = 1;  $p = 0.49$ .

79. Deze omrekening van het inkomen naar een veertigurige werkweek leidt bij basisartsen, vanwege hun groot aantal wekelijkse arbeidsuren tot een onderschatting van hun inkomen.

veertigurige werkweek leidde bij twee respondenten tot een onrealistisch laag maandinkomen (minder dan fl. 1.000,- bruto) en bij vijf respondenten tot extreem hoge maandinkomens (meer dan fl. 10.000,- bruto). Deze zeven extreme inkomenswaarden zijn bij de berekening van de in tabel 5.7 vermelde gemiddelden niet meegenomen, aangezien zij een te zware wissel zouden trekken op de gemiddelde waarden.

Tabel 5.7. Gemiddeld bruto maandinkomen bij een 40-urige werkweek circa één jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit en geslacht

	FdG	FdGW	FdR dag	FdR avond	FdEW	RL
Gemiddeld inkomen	4.541	4.043	3.889	5.596	4.247	4.246
Totaal n	77	164	61	24	61	387
Gemiddeld inkomen, mannen	4.362	4.518	4.272	5.799	4.212	4.479
Gemiddeld inkomen, vrouwen	4.689	3.817	3.541	5.190	4.391	4.040

Verschillen tussen faculteiten:  $F = 2.7$ ; d.f. = 3;  $p < 0.05$

Verschillen tussen mannen en vrouwen:

- FdG :  $F = 1.3$ ; d.f. = 1;  $p = 0.25$
- FdGW :  $F = 9.3$ ; d.f. = 1;  $p < 0.01$
- FdR, dag :  $F = 4.8$ ; d.f. = 1;  $p < 0.05$
- FdR, avond :  $F = 1.1$ ; d.f. = 1;  $p = 0.30$
- FdEW :  $F = 0.3$ ; d.f. = 1;  $p = 0.57$
- RL :  $F = 10.3$ ; d.f. = 1;  $p < 0.01$

Circa één jaar na het afstuderen bedraagt het bruto maandinkomen bij een veertigurige werkweek onder betaald werkende afgestudeerden van cohort '91 gemiddeld fl. 4.246,-. Juristen die de avondopleiding hebben gevolgd, verwerven gemiddeld het hoogste inkomen. Verder komt in tabel 5.7 naar voren dat, over de totale populatie genomen, mannen significant meer verdienen dan vrouwen. Het verschil in bruto maandinkomen bij een veertigurige werkweek tussen beide sexen bedraagt bij afstudeercohort '91 fl. 439,-. De verschillen in inkomen tussen de geslachten zijn echter alleen significant bij gezondheidswetenschappers en juristen die de dagopleiding hebben gevolgd. Hierbij kunnen echter verschillen in bijvoorbeeld baankenmerken tussen mannen en vrouwen een rol spelen, zoals hierna zal worden onderzocht.

Aan de respondenten die vóór 1991 zijn afgestudeerd, is gevraagd naar de hoogte van het bruto maandinkomen bij een volledige werkweek. De bij afstudeercohort '91 doorgevoerde verandering in de vraagstelling naar het inkomen (zie bijlage 3), maakt een vergelijking met voorgaande cohorten niet goed mogelijk. Daarbij is een dergelijke vergelijking weinig zinvol, aangezien de jaarlijkse algemene salarisontwikkeling niet los staat van bijvoorbeeld de ontwikkeling van het prijsindexcijfer voor gezinsconsumptie. Vandaar dat niet is nagegaan of er significante verschillen zijn tussen het inkomen van cohort '91 en dat van de drie voorgaande cohorten. Wel zal in de nu volgende analyse van het inkomen worden nagegaan hoe groot het effect is van de gewijzigde vraagstelling op de hoogte van het inkomen.



### *Schatting van het inkomen*

Met behulp van regressie-analyse is gepoogd om variabelen, waaronder de gevolgde studierichting, te identificeren die mede een verklaring kunnen vormen voor de hoogte van het bruto maandinkomen bij een veertigurige werkweek. Voor een toelichting op de berekening van het in de schatting gebruikte inkomen wordt verwezen naar bijlage 3. Als verklarende variabelen voor de hoogte van het inkomen zijn in de regressievergelijking vijf achtergrondkenmerken van de respondenten, drie loopbaankenmerken, twee bedrijfskenmerken en vijf baankenmerken opgenomen. De achtergrondkenmerken hebben betrekking op persoonskenmerken (geslacht en leeftijd in het jaar van afstuderen) en kwalificaties waarmee men de arbeidsmarkt betreedt (aan de RL gevolgde studierichting, alsmede betaalde werkervaring en bestuurlijke ervaring die men voor of tijdens de studie aan de RL heeft opgedaan. De drie loopbaankenmerken betreffen het aantal maanden betaalde werkervaring na het afstuderen, het veranderen van werkgever (externe baanmobiliteit) en het veranderen van functie bij een werkgever (interne baanmobiliteit). Als bedrijfskenmerken zijn de grootte en de branche van het bedrijf in de analyse meegenomen. De geanalyseerde baankenmerken zijn achtereenvolgens: de zekerheid van de baan, de lengte van de werkweek, het al dan niet leidinggeven, het niveau van de opleiding die voor de functie is vereist en het al dan niet combineren van de baan met het volgen van een opleiding. Teneinde te kunnen corrigeren voor het eventuele effect van de gewijzigde vraagstelling op de hoogte van het inkomen, is tevens een dummy-variabele opgenomen die aangeeft of men al dan niet voor 1991 is afgestudeerd.

Voor deze variabelen zijn dummies geconstrueerd, behoudens voor de *leeftijd* en het aantal maanden betaalde werkervaring na het afstuderen (*werkervaring na afstuderen in maanden*). De dummy-variabelen hebben betrekking op het beschikken over betaalde werkervaring, opgedaan vóór of tijdens de studie aan de RL (*werkervaring voor afstuderen*), het beschikken over bestuurlijke ervaring, opgedaan vóór of tijdens de studie aan de RL (*bestuurserverving*), de aan de RL gevolgde opleiding (*geneeskunde, BB, BW, BGK, GGK, GVO, VW, dagopleiding Ned.recht, avondopleiding Ned. recht en economie*)<sup>80</sup>, mannelijk geslacht (*geslacht*), het veranderd zijn van werkgever (*externe mobiliteit*), het veranderd zijn van functie bij de werkgever (*interne mobiliteit*), het werken in een groot bedrijf (*bedrijfs grootte*), het werken in de profit-sector (*branche*), een vaste aanstelling (*baanzekerheid*), een full-time baan (*werktijdfactor*), het uitoefenen van een leidinggevende functie (*leiding*), het uitoefenen van een functie waarvoor een academische functie is vereist (*WO-functie*), het combineren van werken en leren binnen de baan (*combi*) en het afstuderen na 1990 (*cohort '91*). Voor een precieze omschrijving en codering van deze variabelen wordt verwezen naar bijlage 2.

Er is een regressievergelijking geschat met alle hiervoor genoemde (dummy) variabelen. In deze schatting fungeert geneeskunde als referentiecategorie voor de gevolgde studierichting. De schattingsresultaten van deze regressievergelijking staan vermeld in tabel 5.8. De regressiecoëfficiënten geven in guldens aan hoeveel hoger het bruto maandinkomen is wanneer de

---

80. Aangezien zich onder de betaald werkende respondenten slechts 13 oud-studenten FT bevinden, heeft het opnemen van een dummy voor deze afstudeervariant binnen gezondheidswetenschappen weinig zin. Vandaar dat de 13 oud-studenten FT buiten deze analyse zijn gehouden.

desbetreffende dummy-variabele niet de waarde 0 maar de waarde 1 heeft. De regressiecoëfficiënten van de leeftijd en de werkervaring na afstuderen geven aan met hoeveel guldens het bruto maandinkomen toeneemt als de desbetreffende variabelen met een jaar (bij de leeftijd) of een maand (bij de werkervaring na afstuderen) toenemen.

Tabel 5.8. Resultaten regressie-analyse van het bruto maandinkomen, circa een jaar na afstuderen, cohort '88-'91

	regressiecoëfficiënt	t-waarde
Constante	977,32**	3.41
Werkervaring voor afstuderen	-93,59	-1.24
Bestuurservaring	-6,94	-0.10
BB	-412,82**	-3.18
BW	-843,64**	-4.65
BGK	-755,89**	-4.24
GGK	-774,57**	-4.39
GVO	-545,48**	-3.13
VW	-500,56**	-3.51
Economie	-244,80	-1.73
Dagopleiding Ned. recht	-686,26**	-6.02
Avondopleiding Ned. recht	-428,64	-1.57
Geslacht	80,92	1.06
Leeftijd	90,64**	9.71
Cohort '91	260,81**	3.48
Werkervaring na afstuderen in maanden	22,19**	2.94
Externe mobiliteit	89,35	1.20
Interne mobiliteit	138,75	1.51
Bedrijfs grootte	131,18	1.82
Branche	204,41*	2.16
Baanzekerheid	472,11**	5.68
Werktijdfactor	-80,87	-0.87
Leiding	350,95**	4.07
WO-functie	425,80**	4.89
Combi	-673,67**	-7.25
Gecorrigeerde $R^2 = 0,39$		
Standaard fout = 977,49		
F = 23.58**		

\* significant op 5% niveau

\*\* significant op 1% niveau

De in de regressievergelijking opgenomen variabelen verklaren gezamenlijk 39% van de variatie in het inkomen. Eerder is in tabel 5.7 naar voren gekomen dat oudstudenten van de avondopleiding Nederlands recht de hoogste inkomens verwerven. Dit is niet verwonderlijk aangezien het hierbij gaat om ouderen die doorgaans vanuit een betaalde werkkring deze deeltijdsopleiding hebben gevolgd. Echter, wanneer naast de gevolgde opleiding ook rekening

wordt gehouden met andere beïnvloedingsfactoren (zoals bijvoorbeeld de leeftijd), dan komt naar voren dat niet de vroegere avondstudenten Nederlands recht maar basisartsen de hoogste inkomens verwerven. Dit blijkt uit de negatieve parameters bij alle opleidingsrichtingen (waaronder de avondopleiding Nederlands recht). Deze parameters zijn namelijk negatief ten opzichte van geneeskunde, dat in de schatting als referentiecategorie voor de gevolgde opleiding heeft gefungeerd. Overigens zijn bij oudavondstudenten Nederlands recht, alsmede bij economen, de geschatte (negatieve) parameters niet significant verschillend van nul.

Naast de gevolgde studie varieert de hoogte van het inkomen onder meer met twee 'ervaringskenmerken', namelijk de leeftijd en het aantal maanden na het afstuderen opgedane betaalde werkervaring. Uit de hoogte van de desbetreffende regressiecoëfficiënten kan worden afgelezen dat werkervaring hierbij beduidend zwaarder weegt dan leeftijd. Immers, de leeftijd is gemeten in jaren en de werkervaring na afstuderen in maanden. Dit betekent dat de regressiecoëfficiënt van de werkervaring na afstuderen met 12 moet worden vermenigvuldigd om het effect op het maandinkomen van een extra jaar werkervaring te kunnen bepalen. Elk jaar werkervaring meer leidt tot een toename van het bruto maandinkomen met zo'n fl 250,- tot fl 300,- (tegenover een toename met fl 95,- bij elk jaar dat men ouder wordt). Dit ligt in de orde van grootte van ruim een extra periodiek. Bij de interpretatie van deze twee ervaringskenmerken dient te worden bedacht dat de analyse betrekking heeft op mensen die nog maar kort zijn afgestudeerd. Immers, de grootste jaarlijkse inkomensstijging vindt doorgaans plaats in de eerste twintig jaar van de beroeps carrière, waarna het groeitempo afneemt.

De betaalde werkervaring en bestuurlijke ervaring, opgedaan voor of tijdens de studie aan de RL hebben een zeer gering negatief effect op het inkomen, dat echter niet significant is. In het beginstadium van de beroepsloopbaan heeft verandering van werkgever (nog) geen effect op de hoogte van het inkomen. Dit hangt wellicht hiermee samen dat verandering van werkgever bij beginnende academici vaak afgedwongen is, omdat het tijdelijk arbeidscontract afloopt. Op het moment van de enquête had nog niet de helft (44%) van de betaald werkende respondenten uit afstudeercohort '91 een vaste aanstelling. Interne mobiliteit, vaak doorgroei naar een hogere functie, lijkt wel tot een hoger inkomen te leiden, hoewel het effect net niet significant is. Dat interne mobiliteit vaak doorgroei naar een hogere functie inhoudt, blijkt bijvoorbeeld uit de bevinding dat degenen die intern van functie zijn veranderd significant vaker een leidinggevende functie bekleden (38%), hetgeen op zich tot een hoger inkomen leidt, dan degenen die (nog) niet bij een werkgever van functie zijn veranderd (18% leidinggevend werkzaam)<sup>81</sup>.

De analyse bevestigt de vaak gehoorde opvatting dat de particuliere sector beter betaalt dan de non profit-sector. De profit-sector is overigens niet alleen uit het oogpunt van inkomen aantrekkelijk. Ook wat de baanzekerheid betreft, 'scoort' de profit-sector significant hoger. Ruim de helft (56%) van degenen die in de profit-sector werken heeft een vaste baan. Bij degenen in de non profit-sector bedraagt het percentage slechts 25%<sup>82</sup>. Dit beeld wordt in hoge mate bepaald door het gegeven dat het hier gaat om een populatie van jonge academici.

---

81. Chi-kwadraat = 39.3; d.f. = 1;  $p < 0.01$ .

82. Chi-kwadraat = 89.6; d.f. = 1;  $p < 0.01$ .

Hiervan combineert een substantieel deel (20%) de functie met het al dan niet 'on the job' volgen van een verdere opleiding. Dit gebeurt in doorgaans tijdelijke opleidingsplaatsen in de non profit-sector, zoals universiteiten en ziekenhuizen. Het combineren van werken met leren gaat bovendien gepaard met een lager inkomen: circa fl 670,- lager dan degenen die hun baan niet combineren met het volgen van een verdere opleiding. Het al dan niet 'on the job' volgen van een verdere opleiding kan overigens in latere fasen van de beroepsloopbaan haar rendement opleveren in de vorm van een grotere baanzekerheid en een daarmee samengaan hoger inkomen. In tabel 5.8 komt naar voren dat men met een vaste aanstelling bijna fl 500,- bruto per maand meer verdient dan in een tijdelijke baan. Verder komt in de analyse naar voren dat het uitoefenen van een leidinggevende functie samengaat met een significant hoger inkomen, en dat afgestudeerden die een functie uitoefenen waarvoor een wetenschappelijke opleiding is vereist, significant meer verdienen dan afgestudeerden met een functie die ook voor lager opgeleiden toegankelijk is. Tenslotte blijkt de bij afstudeercohort '91 doorgevoerde verandering in de vraagstelling naar het inkomen samen te gaan met een stijging van het waargenomen bruto maandinkomen met zo'n fl 250,-.

In tabel 5.7 is naar voren gekomen dat mannen significant meer verdienen dan vrouwen. Wanneer echter wordt gecorrigeerd voor andere kenmerken, zoals bijvoorbeeld de gevolgde studierichting, dan kan een significant effect van de factor geslacht op het inkomen niet worden vastgesteld. In een vorig rapport is nagaan welke variabelen verantwoordelijk zijn voor het 'wegverklaren' van inkomensverschillen tussen mannen en vrouwen<sup>83</sup>. In dat rapport kwam naar voren dat vooral de leeftijd en de studiekeuze hiervoor verantwoordelijk zijn. Vrouwelijke afgestudeerden zijn namelijk gemiddeld jonger dan mannelijke afgestudeerden (leidend tot een voor vrouwen negatief verschil) en kiezen vaker dan mannen studierichtingen die samengaan met lagere inkomens.

## **5.4. Samenvatting**

### *Cohort '91*

Reageren op een advertentie (35%), ongevraagd ('open') solliciteren (16%) en stage-contacten (13%) vormen de drie belangrijkste kanalen waarmee afgestudeerden hun intredebaan verkrijgen. Advertenties zijn met name voor oudstudenten van de dagopleiding Nederlands recht en gezondheidswetenschappers van belang, en open sollicitaties vooral voor basisartsen en economen. Stagecontacten blijken belangrijker te zijn voor gezondheidswetenschappers en economen dan voor juristen en basisartsen.

Vrijwel alle betaald werkenden (97%) werken in loondienst; 56% heeft een tijdelijke aanstelling. Basisartsen hebben vaker dan anderen tijdelijke aanstellingen, in het bijzonder aanstellingen voor langer dan een jaar. Oud-avondstudenten Nederlands recht zijn in overgrote meerderheid in vaste banen werkzaam. De meeste (80%) betaald werkende oudstudenten hebben een full-time baan. Gezondheidswetenschappers werken vaker dan anderen ook in deeltijdbanen. Basisartsen

---

83. Zie Ramaekers en Heijke (1993).

hebben de langste werkweken. Gezondheidswetenschappers werken gemiddeld het kortst.

Circa een jaar na het afstuderen oefent 77% van alle betaald werkenden nog geen leidinggevende functie uit. Het bruto maandinkomen bij een veertigurige werkweek bedraagt circa een jaar na het afstuderen gemiddeld fl 4.246,-. Tussen de afzonderlijke studierichtingen zijn de inkomensverschillen doorgaans vrij groot. Oudstudenten van de avondopleiding Nederlands recht hebben gemiddeld het hoogste inkomen.

In de regressie-analyse van de relatie tussen het inkomen bij een veertigurige werkweek en een aantal kenmerken van de afgestudeerden komt naar voren dat basisartsen significant meer verdienen dan gezondheidswetenschappers en juristen die de dagopleiding hebben gevolgd. Het inkomensverschil met economen en afgestudeerden van de avondopleiding Nederlands recht is niet significant. Verder komt naar voren dat het inkomen hoger is wanneer men in profit organisaties werkt, een vaste aanstelling heeft, een functie op academisch niveau uitoefent, leidinggevend werkzaam is, over meer werkervaring na afstuderen beschikt en ouder is. Degenen die werken en leren combineren binnen de functie verdienen minder dan degenen die dit niet doen.

#### *Verschillen tussen cohorten*

**Basisartsen en gezondheidswetenschappers:**

De opeenvolgende cohorten afgestudeerde basisartsen en gezondheidswetenschappers verwerven steeds vaker vaste aanstellingen.

**Afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht:**

De in 1991 afgestudeerde juristen hebben significant vaker dan hun voorgangers vaste aanstellingen gekregen.

**Economen:**

De in 1991 afgestudeerde economen zijn vaker dan hun voorgangers in full-time banen werkzaam.

## 6. AANSLUITING TUSSEN GEVOLGDE STUDIE EN FUNCTIE

### 6.1. Voor de functie vereiste opleiding

In dit hoofdstuk staat de aansluiting tussen de gevolgde studie en de huidige werkkring centraal. De aansluiting wordt vanuit twee invalshoeken benaderd. Eerst wordt in paragraaf 6.1 nagegaan in hoeverre de gevolgde studie vereist was voor de functie die men uitoefent. Het combineren van betaald werken met het volgen van een verdere opleiding komt vervolgens in paragraaf 6.2 aan bod. In paragraaf 6.3 worden de resultaten samengevat.

Aan de respondenten van afstudeercohort '91 is gevraagd wat de minimale opleidingsvereisten voor de functie zijn. Wanneer de vereiste opleiding onder WO-niveau ligt, mag niet worden vergeten dat het hier om startfuncties gaat, waarbij mogelijk ook binnen de organisatie nog doorgroeimogelijkheden zijn naar functies op WO-niveau. De resultaten met betrekking tot het vereiste opleidingsniveau zijn weergegeven in tabel 6.1.

Tabel 6.1. Procentueel aandeel van functies waarvoor een wetenschappelijke opleiding is vereist, circa één jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR dag avond		FdEW	RL
% WO-niveau	100	68	68	54	73	75
Totaal n (= 100%)	87	180	66	28	64	425

$\chi^2 = 39.1$ ; d.f. = 3;  $p < 0.01$

Een kwart van de betaald werkende oudstudenten van cohort '91 werkt circa een jaar na het afstuderen in een functie die volgens de respondenten ook door lager opgeleiden zou kunnen worden uitgeoefend. De meesten oefenen echter functies uit waarvoor naar eigen zeggen een academische opleiding is vereist. Basisartsen zijn uitsluitend in functies op academisch niveau werkzaam. Er is ook nagegaan of mannen en vrouwen verschillen ten aanzien van het voor de functie vereiste opleidingsniveau. Dit blijkt niet het geval te zijn<sup>84</sup>.

De in 1991 afgestudeerde basisartsen<sup>85</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>86</sup>, juristen<sup>87</sup> en economen<sup>88</sup> zijn wat het vereiste opleidingsniveau betreft niet in significant verschillende functies terecht gekomen als gemiddeld hun voorgangers van de cohorten '90 en '89. Dit laat onverlet

84. Chi-kwadraat = 1.8; d.f. = 1;  $p = 0.18$ .

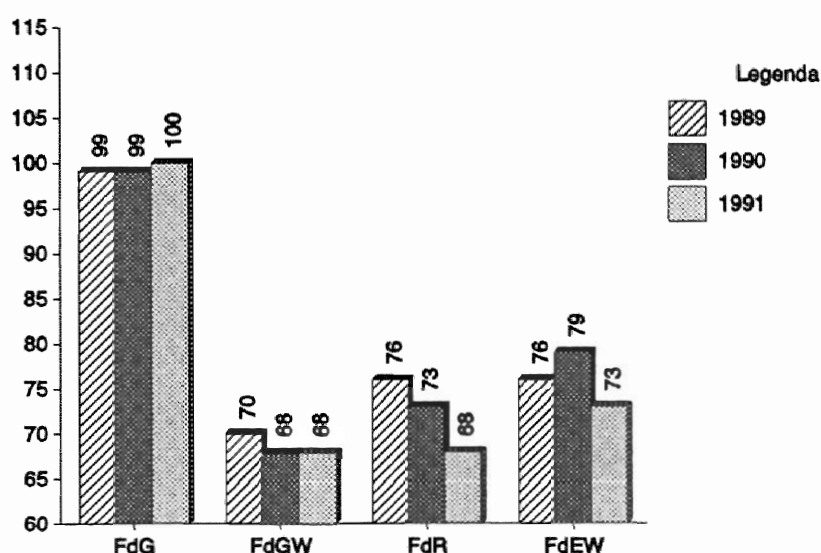
85. Chi-kwadraat = 1.1; d.f. = 1;  $p = 0.30$ .

86. Chi-kwadraat = 0.0; d.f. = 1;  $p = 0.94$ .

87. Chi-kwadraat = 2.9; d.f. = 1;  $p = 0.09$ .

dat juristen die de dagopleiding hebben gevolgd steeds vaker functies onder hun niveau uitoefenen (grafiek 6.1.). Met afstudeerjaargang '88 kan geen vergelijking worden gemaakt, omdat de vraag naar de vereiste opleiding voor het eerst is voorgelegd aan cohort '89.

Grafiek 6.1. Procentueel aandeel van functies waarvoor een academische opleiding is vereist, per faculteit naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 1.1$ ; d.f. = 2;  $p = 0.58$   
 FdGW :  $\chi^2 = 0.1$ ; d.f. = 2;  $p = 0.96$   
 FdR :  $\chi^2 = 1.1$ ; d.f. = 2;  $p = 0.59$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 0.4$ ; d.f. = 2;  $p = 0.80$

Aan de respondenten is niet alleen gevraagd naar het niveau van de opleiding die voor hun functie werd vereist, maar ook naar de vereiste opleidingsrichting. In tabel 6.2 komt naar voren dat de meeste afgestudeerden functies hebben die qua vakgebied in het verlengde liggen van de studierichting die men aan de RL heeft gevolgd. Voor ruim een derde van de functies werd de aan de RL gevolgde opleidingsrichting zelfs specifiek gevraagd. Basisartsen komen in meerderheid in dit soort functies terecht, dit wil zeggen in een geprofessionaliseerde vakdeelmarkt. In het geval van basisartsen verschaft uitsluitend een opleiding in de geneeskunde toegang tot de beroepen in deze vakdeelmarkt. Dit laat onverlet dat circa een tiende deel van de basisartsen terecht komt buiten deze geprofessionaliseerde vakdeelmarkt van medische beroepen, waar sprake is van concurrentie door afgestudeerden van andere opleidingsrichtingen.

Circa een derde van de functies zou volgens de afgestudeerden ook kunnen worden vervuld

door mensen met een verwante opleidingsrichting. Een minderheid van 17% oefent algemene functies uit, waarvoor het niet noodzakelijk is dat men in een bepaalde richting is afgestudeerd. Tenslotte komt naar voren dat 13% uitwijkt naar functies waarvoor een andere opleidingsrichting werd gevraagd dan de richting die men aan de RL heeft gevolgd.

Tabel 6.2. Voor de functie vereiste opleidingsrichting, circa één jaar na afstuderen, cohort '91 naar faculteit

Vereiste opleidingsrichting	FdG	FdGW	FdR		FdEW	RL
			dag	avond		
Geen	13	21	15	21	10	17
Andere		22	9	17	6	13
Eigen of verwante	7	38	44	31	45	33
Eigen	81	18	32	31	39	38
Totaal n (= 100%)	88	174	66	29	67	424

$\chi^2 = 116.6$ ; d.f. = 9;  $p < 0.01$

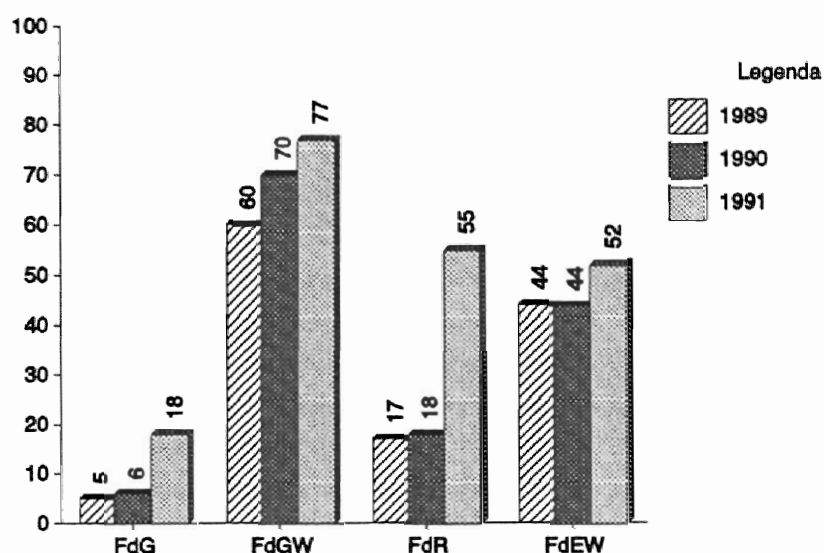
Er is ook nagegaan of mannen en vrouwen verschillen ten aanzien van de voor de functie vereiste opleidingsrichting. Dit blijkt niet het geval te zijn<sup>89</sup>.

Eerder is naar voren gekomen dat degenen die in 1991 zijn afgestudeerd, in dezelfde mate als hun voorgangers uitwijken naar functies onder hun niveau. Grafiek 6.2 geeft een beeld van de mate waarin afgestudeerden, die werkzaam zijn in academische functies, uitwijken naar banen waarvoor de gevolgde studierichting niet specifiek is vereist. De grafiek laat zien dat de in 1991 afgestudeerde basisartsen en juristen vaker dan hun voorgangers uitwijken naar academische functies die ook zouden kunnen worden vervuld door in andere disciplines opgeleide academici.

89.  $\chi^2$ -kwadraat = 1.3; d.f. = 3;  $p = 0.73$ .



Grafiek 6.2. Mate waarin betaald werkenden in academische functies uitwijken naar banen waarvoor de 'eigen' studierichting niet specifiek is vereist, per faculteit naar cohort



FdG :  $\chi^2 = 10.0$ ; d.f. = 2;  $p < 0.01$   
 FdGW :  $\chi^2 = 5.5$ ; d.f. = 2;  $p = 0.06$   
 FdR :  $\chi^2 = 20.1$ ; d.f. = 2;  $p < 0.01$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 0.6$ ; d.f. = 2;  $p = 0.73$

## 6.2. Combineren van werken en leren

In deze paragraaf wordt ingegaan op het combineren van betaald werken met het volgen van een 2e fase opleiding of een post-doctorale (beroeps)opleiding. In tabel 6.3 wordt een beeld gegeven van de mate waarin afgestudeerden van cohort '91 betaald werken combineren met verder studeren. In de tabel komt naar voren dat bijna een vijfde (18%) van degenen die in 1991 zijn afgestudeerd de functie combineert met verder leren, hetzij als AIO of OIO hetzij door het volgen van post-doctorale beroepsopleidingen (PDO). De laatstgenoemde opleidingen worden relatief vaak gevolgd door basisartsen en economen. Gezondheidswetenschappers volgen relatief vaak als AIO of als OIO een 2e fase opleiding.

Tabel 6.3. Combineren van betaald werken en leren binnen de functie, cohort '91 naar faculteit

	FdG	FdGW	FdR	FdEW	RL
als AIO/OIO	7	13	3	8	9
via PDO	24		3	19	9
nee	69	87	93	73	82
Totaal n (=100%)	85	166	88	63	402

$\chi^2 = 57.4$ ; d.f. = 6;  $p < 0.01$

Mannen (22%) combineren significant vaker dan vrouwen (14%) betaald werken met het volgen van een post-doctorale beroepsopleiding<sup>90</sup>. Van de in 1991 afgestudeerde mannen volgt 9% een 2e fase opleiding en 14% een post-doctorale beroepsopleiding. Bij de vrouwen bedragen de respectievelijke percentages 9 en 4. Wat betreft het binnen de functie combineren van verder leren en werken, wijken de in 1991 afgestudeerde basisartsen<sup>91</sup>, gezondheidswetenschappers<sup>92</sup> en juristen<sup>93</sup> niet significant af van het gemiddelde van de voorgaande drie jaargangen afgestudeerden. Vergeleken met hun voorgangers hebben de in 1991 afgestudeerde economen minder vaak deelgenomen aan post-doctorale beroepsopleidingen<sup>94</sup>. In tabel 6.4 komt naar voren dat de opeenvolgende cohorten basisartsen in toenemende mate zijn doorgestroomd naar post-basisartsopleidingen.

Door afstudeercohort '91 worden de volgende post-doctorale beroepsopleidingen gevolgd.

- FdG: 11% opleiding voor medisch specialist; 9% opleiding voor sociaal geneeskundige; 2% opleiding voor huisarts; 1% overige opleidingsrichting.
- FdR: 2% fiscaal recht; 1% overige opleidingsrichtingen.
- FdEW: 18% accountancy; 2% controllers.

Eerder is naar voren gekomen dat het vinden van een betaalde baan voor basisartsen doorgaans geen probleem vormt. Het vinden van een medische opleidingsplaats is daarentegen wel degelijk problematisch. Circa een jaar na het afstuderen is slechts 24% van de betaald-werkende basisartsen van afstudeercohort '91 doorgestroomd naar een medische opleidingsplaats, terwijl 27% op zoek is naar een dergelijke plaats. Hieronder wordt nagegaan welke kenmerken van basisartsen een rol spelen bij het al dan niet verwerven van een medische opleidingsplaats.

90.  $\chi^2$ -kwadraat = 10.4; d.f. = 2;  $p < 0.01$ .

91.  $\chi^2$ -kwadraat = 3.7; d.f. = 2;  $p = 0.16$ .

92.  $\chi^2$ -kwadraat = 5.0; d.f. = 2;  $p = 0.08$ .

93.  $\chi^2$ -kwadraat = 5.7; d.f. = 2;  $p = 0.06$ .

94.  $\chi^2$ -kwadraat = 11.3; d.f. = 2;  $p < 0.01$ .

Tabel 6.4. Combineren van betaald werken en leren binnen de functie, per faculteit naar cohort

	1988	1989	1990	1991
<b>FdG</b>				
als AIO/OIO	4	6	9	7
via PDO	4	18	18	24
nee	92	76	74	69
<b>FdGW</b>				
als AIO/OIO	9	13	11	13
via PDO	4	1	4	0
nee	87	86	85	87
<b>FdR, dagopleiding</b>				
als AIO/OIO	0	5	2	5
via PDO	8	12	13	3
nee	92	83	85	92
<b>FdEW</b>				
als AIO/OIO	24	24	10	8
via PDO	35	38	41	19
nee	41	38	50	73

FdG :  $\chi^2 = 10.4$ ; d.f. = 6;  $p = 0.11$   
 FdGW :  $\chi^2 = 7.6$ ; d.f. = 6;  $p = 0.27$   
 FdR :  $\chi^2 = 6.9$ ; d.f. = 6;  $p = 0.33$  (excl. avondstudenten)  
 FdEW :  $\chi^2 = 15.0$ ; d.f. = 6;  $p < 0.05$

#### *Doorstroom naar medische beroepsopleidingen*

Ten behoeve van de analyse van hun zoekgedrag zijn de basisartsen, afgezien van de degenen die geen betaald werk verrichten, eerst in twee hoofdgroepen ingedeeld. In de eerste plaats een groep basisartsen die geen medische opleidingsplaats ambiëren en een groep die wel een opleidingsplaats ambieert. In paragraaf 3.2 is nagegaan welke kenmerken een rol spelen bij het al dan niet ambiëren van een opleidingsplaats. Vervolgens is de groep die wel een opleidingsplaats ambieert, opgedeeld in twee subgroepen: een groep ambitieuzen die nog op zoek zijn naar een opleidingsplaats en een groep ambitieuzen die reeds een opleidingsplaats hebben gevonden. Van de basisartsen die een medische opleidingsplaats ambiëren, is slechts 29% er circa een jaar na het afstuderen in geslaagd om een dergelijke plaats te vinden. In tabel 6.5 staan de resultaten vermeld van de multivariate analyse met betrekking tot de kans op het verwerven van een medische opleidingsplaats.

Van de variabelen die informatie geven over de eigenschappen van de persoon is geen enkele significant. Dit is opmerkelijk omdat dit erop schijnt te wijzen dat niet alleen het geslacht en de leeftijd, maar ook extra kwalificaties als relevante werkervaring en bestuurlijke ervaring geen

significante invloed hebben op de kans om een opleidingsplaats te bemachtigen. Alleen een studentassistentenschap lijkt nog enige invloed op deze kans te hebben. Dit kan uiteraard niet alleen komen door de ervaring opgedaan tijdens dit assistentschap (human capital argument), maar ook door de contacten die hierdoor gelegd zijn met medisch specialisten (screeningargument). De lage samenhang tussen de persoonskenmerken en het verkrijgen van een opleidingsplaats zou er op kunnen wijzen dat in de medische vakdeelmarkt selectie niet primair geschiedt op basis van het beschikbare human capital, maar dat het basisartsendiploma op zich de belangrijkste factor is, conform de credential-theorie van Collins (1979). De toebedeling van opleidingsplaatsen aan de basisartsen zou dan zelf vrij arbitrair zijn. Het is echter ook mogelijk dat de verdeling van opleidingsplaatsen onder basisartsen vooral geschiedt op basis van minder objectieve kenmerken, zoals de persoonlijke indruk die men maakt of de inschatting van iemands vermogen om onder hoge werkdruk te kunnen functioneren. De selectie zou dan niet willekeurig zijn, maar moeilijk gevangen kunnen worden in de objectieve variabelen uit de enquête.

Tabel 6.5. Resultaten logit-schatting van het verwerven van een medische opleidingsplaats

	regressie coëfficiënt	standaard-fout	significantie
geslacht	0,47	0,40	0,24
leeftijd	0,01	0,07	0,91
HO-vooropleiding	-0,14	0,76	0,86
studentassistentenschap	0,64	0,42	0,12
medische werkervaring	-0,01	0,60	0,99
niet-medische werkervaring	0,54	0,46	0,24
bestuurlijke ervaring	-0,15	0,40	0,71
zoektijd (in maanden)	0,05	0,05	0,32
cohort 89	1,79**	0,86	0,04
cohort 90	1,57*	0,85	0,06
cohort 91	2,18***	0,83	0,01
constante	-4,08*	2,27	0,07

\* significant op 10% niveau

\*\* significant op 5% niveau

\*\*\* significant op 1% niveau

Alleen de beschikbaarheid van opleidingsplaatsen op het moment van afstuderen, gerepresenteerd door het jaar waarin men is afgestudeerd -waarbij 1988 als referentie diende- blijkt een significante, en zelfs bijzonder grote invloed te hebben op de kans om een opleidingsplaats te bemachtigen. Volgens de analyse is deze kans sinds 1988 behoorlijk gestegen.

Verwacht mag worden dat basisartsen die minder kans maken op een opleidingsplaats ook minder snel een dergelijke plaats zullen ambiëren, omdat de zoekkosten niet zullen opwegen tegen de verwachte baten. Aangezien kenmerken die informatie geven over de eigenschappen van een persoon geen significant effect blijken te hebben op de kans om een opleidingsplaats te vinden, is het niet verwonderlijk dat deze kenmerken ook geen invloed blijken te hebben op de

beslissing om een opleidingsplaats te gaan zoeken (zie tabel 3.6). De kans om een opleidingsplaats te vinden blijkt echter wel sterk afhankelijk te zijn van het jaar waarin men is afgestudeerd. Bij de verklaring van de ambitie werd evenwel geen jaargangeffect vastgesteld. De conclusie kan dus worden getrokken dat een verandering in de kans op een opleidingsplaats (en daarmee van de kosten, verbonden aan het zoeken naar een dergelijke plaats) weinig invloed heeft op de ambitie van de basisartsen. Dit kan twee oorzaken hebben. In de eerste plaats is het mogelijk dat basisartsen geen goede inschatting kunnen maken van hun kansen op een opleidingsplaats, en dat daardoor — zelfs zeer significante — veranderingen in deze kansen niet leiden tot verandering van hun gedrag. Een tweede mogelijke verklaring voor dit verschijnsel is dat de beslissing om een opleidingsplaats te gaan zoeken nauwelijks bepaald wordt door de kans op het verkrijgen van een plaats, of de kosten van het zoeken. Het is goed denkbaar dat basisartsen niet goed in staat zijn de invloed in te schatten van persoonlijke kenmerken op de kans om een opleidingsplaats te krijgen. Het is echter onaannemelijk dat basisartsen nauwelijks inzicht zouden hebben in de arbeidsmarktomstandigheden die deze kansen beïnvloeden. Daarom lijkt de tweede verklaring het meest voor de hand te liggen. Dit zou inhouden dat het al dan niet ambiëren van een opleidingsplaats vooral afhangt van individuele voorkeuren en niet van de zoekkosten. Kennelijk zijn — voor degenen die een opleidingsplaats ambiëren — de toekomstige voordelen van het verkrijgen zo groot, dat de kosten van het zoeken vrijwel altijd acceptabel zijn.

### **6.3. Samenvatting**

#### *Cohort '91*

Driekwart van de betaald werkenden heeft een functie waarvoor, naar eigen zeggen, een opleiding op academisch niveau is vereist (basisartsen zijn uitsluitend in functies op academisch niveau werkzaam). De meesten (71%) hebben functies die qua vakgebied in het verlengde liggen van de studierichting die men aan de RL heeft gevolgd. Voor ruim een derde van de functies werd de aan de RL gevolgde opleidingsrichting zelfs specifiek gevraagd. (basisartsen komen meestal in dit soort functies terecht). Circa een derde van de functies zou volgens de afgestudeerden ook kunnen worden vervuld door mensen met een verwante opleidingsrichting. Ruim een tiende (13%) wijkt uit naar functies waarvoor een andere opleidingsrichting werd gevraagd dan de richting die men aan de RL heeft gevolgd. Een minderheid (17%) oefent algemene functies uit, waarvoor het niet noodzakelijk is dat men in een bepaalde richting is afgestudeerd.

Bijna een vijfde (18%) van de betaald werkenden combineert verder leren en werken in de functie, hetzij als AIO of OIO (9%) hetzij door het volgen van post-doctorale opleidingen (eveneens 9%). De laatstgenoemde opleidingen worden relatief vaak gevolgd door basisartsen en economen. Gezondheidswetenschappers volgen relatief vaak als AIO of als OIO een 2e fase opleiding. Er zijn meer basisartsen op zoek naar een medische opleidingsplaats dan basisartsen die een medische opleidingsplaats hebben gevonden.

### *Verschillen tussen cohorten*

#### **Basisartsen**

De in 1991 afgestudeerde basisartsen komen vaker dan hun voorgangers terecht in academische functies die ook zouden kunnen worden vervuld door in andere disciplines opgeleide academici. De kans om een opleidingsplaats te verwerven, neemt bij de opeenvolgende afstudeercohorten gestaag toe.

#### **Gezondheidswetenschappers**

Afstudeerjaargang '91 verschilt niet significant van het gemiddelde van de drie voorgaande afstudeerjaargangen wat de voor de functie vereiste opleiding en het combineren van betaald werken met het volgen van een verdere opleiding betreft.

#### **Afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht**

De opeenvolgende afstudeercohorten oefenen steeds vaker functies uit waarvoor een academische opleiding niet is vereist. Bovendien wijken de in 1991 afgestudeerde juristen vaker dan hun voorgangers uit naar academische functies die ook zouden kunnen worden vervuld door in andere disciplines opgeleide academici.

#### **Economen**

Vergeleken met hun voorgangers zijn de in 1991 afgestudeerde economen minder vaak doorgestroomd naar 2e fase onderwijs en naar post-doctorale beroepsopleidingen.

## 7. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

### 7.1. Afstudeercohort '91

In dit rapport zijn de resultaten gepresenteerd van de metingen, die circa een jaar na het afstuderen zijn verricht onder vier afstudeercohorten van de RL: de afstudeerjaargangen '88, '89, '90 en '91. Over afstudeerjaargang '91 wordt voor de eerste keer gerapporteerd<sup>95</sup>. In deze paragraaf worden eerst de belangrijkste bevindingen met betrekking tot afstudeercohort '91 samengevat. Deze hebben tevens betrekking op de eerste lichting studenten van de avondopleiding Nederlands recht, die in 1991 zijn afgestudeerd. Vervolgens komen in paragraaf 7.2 de bevindingen aan bod van de studierichtingswijze vergelijking van de vier afstudeercohorten.

#### *Kenmerken respondenten*

Afstudeerjaargang '91 bestaat voor meer dan de helft (54%) uit vrouwen. Het aandeel van vrouwen is het hoogst onder gezondheidswetenschappers en het laagst onder economen. De gemiddelde leeftijd bij afstuderen bedraagt 27.5 jaar. De afgestudeerden van de nominaal zevenjarige avondopleiding Nederlands recht zijn gemiddeld het oudst en economen het jongst. De meeste afgestudeerden zijn oorspronkelijk afkomstig uit het VWO. Basisartsen zijn vrijwel uitsluitend uit het VWO afkomstig, terwijl gezondheidswetenschappers en oud-avondstudenten Nederlands recht vaak als hoogste vooropleiding een HBO-opleiding hebben voltooid voordat zij aan de RL gaan studeren. Bij iedere faculteit, behoudens geneeskunde, heeft meer dan de helft van de afgestudeerden vóór of tijdens de studie betaalde werkervaring opgedaan. Circa eenderde van cohort '91 heeft vóór of tijdens de studie bestuurlijke ervaring opgedaan (bij economen zelfs meer dan de helft).

#### *Intrede op de arbeidsmarkt*

Bij alle faculteiten kan worden geconstateerd dat de meeste afgestudeerden die zich op de arbeidsmarkt aanbieden niet of hoogstens 3 maanden werkloos zijn geweest, voorafgaand aan de eerste betaalde baan. Economen hebben de grootste kans om direct, dit wil zeggen zonder voorafgaand werkloos te zijn geweest, werk te vinden. In een eerder rapport <sup>96</sup> is naar voren gekomen dat degenen die in 1989 en 1990 zijn afgestudeerd significant vaker direct werk hebben gevonden dan afstudeercohort '88. Deze voor intredende academici gunstige ontwikkeling, die zich in 1989 inzette, heeft zich bij afstudeercohort '91 voortgezet. In de schatting van de kans om direct na het afstuderen betaald werk te vinden, is verder naar voren gekomen dat jongeren en afgestudeerden met betaalde werkervaring een grotere kans hebben om zonder voorafgaande werkloosheid betaald werk te vinden.

---

95. De afstudeercohorten '88, '89 en '90 zijn eerder aan bod gekomen in: Ramaekers en Heijke (1993).

96. Ramaekers en Heijke (1993).

Op het moment van enquêtering (een tot anderhalf jaar na het afstuderen) is 9% van de respondenten niet beschikbaar voor de arbeidsmarkt, hetzij omdat men in militaire dienst zit (3%), hetzij omdat men full-time additioneel onderwijs volgt (6%). Afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht volgen vaker dan anderen full-time additioneel onderwijs. De werkloosheid onder afgestudeerden die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, bedraagt op het moment van enquêtering 8%. Alle basisartsen die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, doen dit met goed gevolg: niemand van hen is werkloos. De werkloosheidspercentages onder afgestudeerden van de andere faculteiten die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, schommelen rond de 10%.

### *Baanmobiliteit*

Meer dan de helft (64%) van de betaald werkenden is een tot anderhalf jaar na het afstuderen nog steeds bij de eerste werkgever werkzaam; een vijfde (21%) is bij de huidige werkgever al eens van functie veranderd. Juristen, met name wanneer zij de avondopleiding hebben gevolgd, en economen werken vaker dan anderen nog steeds bij de eerste werkgever, en zijn vaker dan anderen al eens van functie veranderd bij hun huidige werkgever. Basisartsen zijn vaker dan anderen op zoek naar een andere baan, doorgaans een medische opleidingsplaats. Het geslacht en de leeftijd, de extra kwalificaties waarover men beschikt en de beschikbaarheid van opleidingsplaatsen spelen voor basisartsen geen rol van betekenis bij hun beslissing om al dan niet op zoek te gaan naar een opleidingsplaats.

### *Branche en beroep*

Voor basisartsen zijn algemene, niet-academische ziekenhuizen (43%) de belangrijkste bron van werkgelegenheid; voor gezondheidswetenschappers zijn dit de universiteiten (18%). De meeste juristen werken bij algemene overheidsbesturen (21%); de meeste economen bij banken (18%). Vergeleken met andere afgestudeerden zijn basisartsen in een smalle 'range' van bedrijfsgroepen werkzaam. Bovendien hebben basisartsen een nauw afgebakend beroependomein.

De meeste afgestudeerden werken in grote organisaties met meer dan honderd personeelsleden (63%). Basisartsen zijn nog vaker dan andere afgestudeerden in grote organisaties werkzaam. Juristen werken relatief vaak in kleine organisaties met minder dan vijftig personeelsleden.

De overgrote meerderheid van afstudeercohort '91 komt terecht op de Nederlandse arbeidsmarkt; juristen die de avondopleiding hebben gevolgd bovendien in meerderheid op de regionale arbeidsmarkt. Van de betaald werkende afgestudeerden werkt 4% in het buitenland. Basisartsen en vooral economen zijn vaker dan gezondheidswetenschappers en juristen in het buitenland werkzaam, met name in andere EG-landen.

Van afstudeercohort '91 neemt de meerderheid (67%) bestaande functies binnen werkorganisaties in. Gezondheidswetenschappers en juristen bekleden iets vaker dan basisartsen en economen ook nieuwe functies.



### *Functiekenmerken*

Reageren op een advertentie (35%), ongevraagd ('open') solliciteren (16%) en stage-contacten (13%) vormen de drie belangrijkste kanalen waarmee afgestudeerden hun intredebaan verkrijgen. Advertenties zijn met name voor gezondheidswetenschappers en oudstudenten van de dagopleiding Nederlands recht van belang, en open sollicitaties vooral voor basisartsen en economen. Stagecontacten blijken belangrijker te zijn voor gezondheidswetenschappers en economen dan voor juristen en basisartsen.

Vrijwel alle betaald werkenden (97%) werken in loondienst; 56% heeft een tijdelijke aanstelling. Basisartsen hebben vaker dan anderen tijdelijke aanstellingen, in het bijzonder aanstellingen voor langer dan een jaar. De meeste oud-avondstudenten Nederlands recht werken in een vaste baan. De meeste (80%) betaald werkende oudstudenten hebben een full-time baan. Gezondheidswetenschappers werken vaker dan anderen ook in deeltijdbanen. Basisartsen hebben de langste werkweken. Gezondheidswetenschappers werken gemiddeld het kortst.

Circa een jaar na het afstuderen oefent 77% van alle betaald werkenden nog geen leidinggevende functie uit. Het bruto maandinkomen bij een veertigurige werkweek bedraagt gemiddeld fl 4.246,-. Tussen de afzonderlijke studierichtingen zijn de inkomensverschillen doorgaans vrij groot. In de multivariate-analyse van het inkomen bij een veertigurige werkweek komt naar voren dat basisartsen significant meer verdienen dan gezondheidswetenschappers en juristen die de dagopleiding hebben gevolgd. Het inkomensverschil met economen en oud-avondstudenten Nederlands recht is niet significant. Verder komt naar voren dat het inkomen hoger is wanneer men in profit organisaties werkt, een vaste aanstelling heeft, een functie op academisch niveau uitoefent, leidinggevend werkzaam is, over meer werkervaring na afstuderen beschikt en ouder is. Degenen die werken en leren combineren binnen de functie verdienen minder dan degenen die dit niet doen.

### *Aansluiting studie-functie*

Driekwart van de betaald werkenden heeft een functie waarvoor, naar eigen zeggen, een opleiding op academisch niveau is vereist. Basisartsen zijn uitsluitend in functies op academisch niveau werkzaam. De meeste afgestudeerden van de RL (71%) hebben functies die qua vakgebied in het verlengde liggen van de studierichting die men aan de RL heeft gevolgd. Voor ruim een derde van de functies werd de aan de RL gevolgde opleidingsrichting zelfs specifiek gevraagd (basisartsen komen het meest in dit soort functies terecht). Circa een derde van de functies zou volgens de afgestudeerden ook kunnen worden vervuld door mensen met een verwante opleidingsrichting. Ruim een tiende (13%) wijkt uit naar functies waarvoor een andere opleidingsrichting werd gevraagd dan de richting die men aan de RL heeft gevolgd. Een minderheid (17%) oefent algemene functies uit, waarvoor het niet noodzakelijk is dat men in een bepaalde richting is afgestudeerd.

Bijna een vijfde (18%) van de betaald werkenden combineert verder leren en werken in de

functie, hetzij als AIO of OIO (9%) hetzij door het volgen van post-doctorale opleidingen (eveneens 9%). De laatstgenoemde opleidingen worden relatief vaak gevolgd door basisartsen en economen. Gezondheidswetenschappers volgen relatief vaak als AIO of als OIO een 2e fase opleiding. Er zijn meer basisartsen op zoek naar een medische opleidingsplaats dan basisartsen die een medische opleidingsplaats hebben gevonden. De kans die basisartsen hebben om een medische opleidingsplaats te bemachtigen, blijkt niet afhankelijk te zijn van hun leeftijd en geslacht, noch van de in de analyse opgenomen extra kwalificaties waarover zij beschikken. Alleen het jaar waarin men is afgestudeerd, blijkt een significant effect te hebben op de kans om een opleidingsplaats te bemachtigen. Volgens de analyse is deze kans sinds 1988 behoorlijk gestegen. Verder is naar voren gekomen dat het afstudeerjaar, en bijgevolg een verandering in de kans op een opleidingsplaats (en daarmee van de kosten, verbonden aan het zoeken naar een dergelijke plaats), geen effect heeft op de beslissing om al dan niet op zoek te gaan naar een opleidingsplaats. Blijkbaar zijn voor basisartsen die een medische opleidingsplaats ambiëren de toekomstige voordelen van een dergelijke plaats dermate groot, dat de kosten van het zoeken vrijwel altijd acceptabel zijn.

## **7.2. Facultaire ontwikkelingen**

### *Basisartsen*

Bij de opeenvolgende afstudeerjaargangen verloopt de intrede op de arbeidsmarkt steeds soepeler: het aandeel van basisartsen die meer dan drie maanden werkloos zijn, voorafgaand aan de eerste betaalde baan na het afstuderen, neemt bij de opeenvolgende cohorten gestaag af.

De opeenvolgende cohorten basisartsen verwerven steeds vaker vaste aanstellingen. De in 1991 afgestudeerde basisartsen oefenen vaker dan hun voorgangers academische functies uit, die ook zouden kunnen worden vervuld door in andere disciplines opgeleide academici. De beschikbaarheid van medische opleidingsplaatsen, geïndiceerd door het afstudeerjaar speelt voor basisartsen geen rol van betekenis bij de beslissing om al dan niet op zoek te gaan naar een opleidingsplaats.

De twee laatste jaargangen afgestudeerden concentreren zich nog sterker dan hun voorgangers in een beperkt aantal bedrijfsgroepen, met name in academische ziekenhuizen en algemene, niet academische ziekenhuizen.

### *Gezondheidswetenschappers*

De opeenvolgende afstudeerjaargangen zijn steeds vaker uit het HBO afkomstig en beschikken steeds vaker over betaalde werkervaring vóór het afstuderen. Bijgevolg neemt hun gemiddelde leeftijd bij het afstuderen gestaag toe.

Vergeleken met hun voorgangers uit de drie voorafgaande afstudeerjaren komen de in 1991

afgestudeerde gezondheidswetenschappers vaker terecht in bestaande functies binnen werkorganisaties en in grote werkorganisaties. Ook blijken zij minder vaak additioneel 1e fase onderwijs te volgen dan hun voorgangers.

Gemeten circa een jaar na het afstuderen, zijn de opeenvolgende afstudeerjaargangen gezondheidswetenschappers steeds minder vaak op zoek naar een andere baan. Wellicht is er sprake van een toenemende tevredenheid met de baan die men heeft. De opeenvolgende cohorten verwerven steeds vaker vaste aanstellingen.

#### *Afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht*

De in 1991 afgestudeerden van de dagopleiding Nederlands recht hebben vaker al een HBO-opleiding voltooid voordat zij aan de RL gaan studeren, en zijn bij afstuderen gemiddeld ouder dan de drie voorgaande afstudeerjaargangen. Zij beschikken bovendien vaker dan hun voorgangers over betaalde werkervaring opgedaan vóór of tijdens de studie.

De intrede op de arbeidsmarkt van de opeenvolgende cohorten verloopt steeds soepeler: het aandeel van juristen die meer dan drie maanden werkloos zijn, voorafgaand aan hun intredebaan, neemt bij de opeenvolgende afstudeerjaargangen gestaag af. Ook de werkloosheid, gemeten circa een jaar na het afstuderen, daalt bij de opeenvolgende jaargangen gestaag. Hier staat tegenover dat de opeenvolgende afstudeercohorten vaker functies onder hun niveau uitoefenen en dat de in 1991 afgestudeerde juristen vaker dan hun voorgangers uitwijken naar academische functies die ook zouden kunnen worden vervuld door in andere disciplines opgeleide academici. De interne baanmobiliteit neemt gestaag toe, dit wil zeggen dat juristen steeds vaker bij hun werkgever van functie veranderen. De in 1991 afgestudeerde juristen hebben significant vaker dan hun voorgangers vaste aanstellingen verworven.

Door de sterke daling van de werkloosheid lijkt afstudeercohort '91 minder dan voorgaande cohorten gedwongen om uit te wijken over een breed scala van beroepen.

#### *Economen*

De in 1991 afgestudeerde economen beschikken beduidend vaker dan hun voorgangers, behoudens cohort '88, over bestuurlijke ervaring vóór afstuderen. Het aandeel van oudstudenten die reeds vóór afstuderen over betaalde werkervaring beschikken, neemt daarentegen gestaag af. Er is sprake van een groeiend aandeel van uit het HBO afkomstige afgestudeerden. De in 1991 afgestudeerde economen gaan vaker dan hun voorgangers in het buitenland werken (effect van de uitstroom uit de afstudeerrichting internationaal management). Vergeleken met hun voorgangers stromen de in 1991 afgestudeerde economen minder vaak door naar 2e fase onderwijs en nemen minder vaak deel aan post-doctorale beroepsopleidingen. Wel zijn zij vaker dan hun voorgangers in full-time banen werkzaam. De cohortvergelijking laat zien dat economen in een groeiend aantal bedrijfsgroepen terecht komen en steeds vaker in kleinere organisaties gaan werken.

De opeenvolgende cohorten economen veranderen steeds vaker intern van functie bij een werkgever.

## LITERATUUR

Centraal Bureau voor de Statistiek (1982), *Standaard bedrijfsindeling bedrijfstelling 1978*, CBS.

Centraal Bureau voor de Statistiek (1984), *Beroepenclassificatie 1984*, CBS, Voorburg.

Collins, R. (1979), *The Credential Society*. New York.

Goddeeris, J.H. (1988), 'Compensating Differentials and Self-Selection: An Application to Lawyers'. *Journal of Political Economy* 96, pp. 411-428.

Grip, A. de, R.K.W. van der Velden, M.H. Wieling (1991), *Indicatoren aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt MDGO*. Enkele arbeidsmarktindicatoren op basis van de RUBS-data, ROA-R-1991/2, Maastricht.

Hartog, J. (1992), *Capabilities, Allocation and Earnings*. Boston.

Hoof, G. van, A. Knepper, A. de Leeuw, R. Neefjes, en J. Schmitz (1992), *Basisarts: dokteren aan je toekomst*. VU Amsterdam.

Hoof, J.J. van, J. Dronkers (1980), *Onderwijs en arbeidsmarkt: een verkenning van de relatie tussen onderwijs, arbeidsmarkt en arbeidssysteem*, Van Loghum Slaterus, Deventer.

Lodder, B.J.H., P.J.E. van de Loo, G.W.M. Ramaekers, R.K.W. van der Velden (1991), *Arbeidsmarktindicatoren ten behoeve van het emancipatiebeleid aan de Rijksuniversiteit Limburg*, ROA-R-1991/7, Maastricht.

Manski, C. (1989), 'Schooling as Experimentation: A Reappraisal of the Postsecondary Dropout Phenomenon'. *Economics of Education Review* 8, pp. 305-311.

Ramaekers, G.W.M., J.A.M. Heijke (1991), *Arbeidsmarktscanner Rijksuniversiteit Limburg: Afgestudeerden 1986-1989*, ROA-R-1991/6, Maastricht.

Ramaekers, G.W.M., J.A.M. Heijke (1993), *Arbeidsmarktscanner Rijksuniversiteit Limburg: Basismeting cohort '90*, ROA-R-1993/1, Maastricht.

Sheldon G. (1985), *Die berufliche und geographische Flexibilität*, Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung der Bundesanstalt für Arbeit (IAB), Nürnberg.

Taakgroep Studentenramingen (1988), *WORSA '88. Deel II: Basisgegevens*, Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen, Zoetermeer.

Velden, R.K.W. van der, E.J.T.A. Willems (1992), *The market position of occupations and types of education*, Contribution to the symposium *Education and the Labour Market: From Research to Information for Policy-Making*, ROA, Maastricht.

Warnken, J. (1986), Zur Entwicklung der 'Internen' Anpassungsfähigkeit der Berufe bis zum Jahre 2000. Projectionen unter den Annahmen der Wachstumzenarien der Prognos-Studie, *Mitteilungen aus der Arbeitsmarkt und Berufsforschung*, nr. 1, blz. 119-133.

Willis, R.J., and S. Rosen (1979), 'Education and Selfselection'. *Journal of Political Economy* 87 Suppl., pp. 7-36.

## BIJLAGE 1. TABELLEN AFSTUDEERRICHTINGEN FDGW<sup>97</sup>

Tabel 1. Duur intredewerkloosheid, cohort '88-'91 naar afstudeerrichting FdGW (in %)

	BB	BW	BGK	GGK	GVO	VW	Totaal
0 maanden	61	48	49	57	44	72	57
1-3 maanden	17	37	28	13	21	17	21
4-6 maanden	12	7	10	13	8	8	10
> 6 maanden	10	8	13	18	27	4	13
Totaal n (= 100%)	129	60	68	72	73	109	511

Tabel 2. Maatschappelijke positie, één jaar na afstuderen, cohort '88-'91 naar afstudeerrichting FdGW

	BB	BW	BGK	GGK	GVO	VW	Totaal
betaald werk	88	72	77	67	73	83	78
militaire dienst	2	2	3		3	1	2
full-time onderwijs	5	14	2	8	8	10	8
onbetaald werk	4	6	14	12	10	1	7
werkloos	1	5	3	8	5	5	4
andere situatie	1	2	2	5	1	1	2
Totaal n (= 100%)	129	64	65	75	77	110	520

Tabel 3. Belangrijkste beroepen<sup>98</sup>, cohort '88-'91 naar afstudeerrichting FdGW

BB:
- beleidsmedewerker op medisch/paramedisch vakgebied (20%)
- beleidsmedewerker, vakgebied onbekend (11%)
- sociaal-wetenschappelijk onderzoeker, sociologisch onderzoeker, (bedrijfs)socioloog (9%)
- projectadviseur probleemanalist, informatie-analist (7%)
- staffunctionaris verpleging (7%)
- bedrijfsorganisatiedeskundige (6%)
BW:
- wetenschappelijk onderzoeker op paramedisch vakgebied (14%)
- wetenschappelijk onderzoeker op medisch vakgebied (8%)
- wetenschappelijk ambtenaar/onderzoeker op ander vakgebied (8%)
- bewegingstherapeut (10%)
- beleidsmedewerker (10%)
- biochemicus/fysicus, bacterioloog, farmacoloog, toxicoloog e.d. (8%)
- docent (8%)
- technisch vertegenwoordiger, waaronder artsbezoeker (6%)
- sociaal-wetenschappelijk onderzoeker, sociologisch onderzoeker, (bedrijfs)socioloog (6%)

97. Er worden geen cijfers met betrekking tot FT gepresenteerd, aangezien slechts 5 respondenten deze afstudeerrichting hadden gevolgd.

98. Beroepen met een aandeel van tenminste 5%.

**BGK:**

- biochemicus/fysicus, bacterioloog, farmacoloog, toxicoloog e.d. (32%)
- wetenschappelijk onderzoeker op medisch/paramedisch vakgebied (19%)
- technisch vertegenwoordiger, waaronder artsbezoeker (10%)
- beleidsmedewerker (5%)

**GGK:**

- medisch, psychiatrisch maatschappelijk werker, GVO-functionaris (23%)
- wetenschappelijk onderzoeker op medisch vakgebied (8%)
- wetenschappelijk onderzoeker op paramedisch vakgebied (8%)
- sociaal-wetenschappelijk onderzoeker, sociologisch onderzoeker, (bedrijfs)socioloog (14%)
- psycholoog/pedagoog (10%)
- beleidsmedewerker (6%)
- technisch vertegenwoordiger, waaronder artsbezoeker (6%)

**GVO:**

- medisch, psychiatrisch maatschappelijk werker, GVO-functionaris (31%)
- sociaal-wetenschappelijk onderzoeker, sociologisch onderzoeker, (bedrijfs)socioloog (22%)
- docent (7%)
- technisch vertegenwoordiger, waaronder artsbezoeker (5%)

**VW:**

- beleidsmedewerker op medisch/paramedisch vakgebied (28%)
- hoofdverpleegkundige, staffunctionaris verpleging (15%)
- hoofd verpleegkundige, verzorgende diensten (6%)
- verpleegkundige (6%)
- docent (14%)
- wetenschappelijk onderzoeker op medisch/paramedisch vakgebied (9%)
- sociaal-wetenschappelijk onderzoeker, sociologisch onderzoeker, (bedrijfs)socioloog (7%)

Tabel 4. Gemiddeld bruto maandinkomen bij een volledige werkweek, circa één jaar na afstuderen, cohort '88-'91 naar afstudeerrichting FdGW

Afstudeerrichting	Maandinkomen		Standaardafwijking	
BB	fl	3.917,00	fl	1.018,00
BW	fl	3.253,00	fl	794,00
BGK	fl	2.904,00	fl	1.042,00
GGK	fl	3.472,00	fl	1.054,00
GVO	fl	3.474,00	fl	874,00
VW	fl	4.259,00	fl	1.480,00

Tabel 5. Opleidingseisen voor de functie die men circa één jaar na afstuderen heeft, cohort '89-'91 naar afstudeerrichting FdGW

	BB	BW	BGK	GGK	GVO	VW	Totaal
- onder WO-niveau	32	37	22	28	43	33	33
- WO, gezondh.wet. niet specifiek vereist	48	31	71	54	35	42	47
- gezondh.wet., gevolgde afstudeerrichting niet specifiek vereist	2	3		4	2		2
- gezondh.wet., gevolgde afstudeerrichting wel specifiek vereist	18	29	7	13	20	25	19
Totaal n (= 100%)	96	35	45	46	46	93	361



## **BIJLAGE 2. DEFINITIE VAN VARIABELEN IN DE SCHATTINGEN**

### **1. Te verklaren variabelen**

Directe intrede in het arbeidsproces

0 wel werkloos, voorafgaand aan de eerste betaalde baan na afstuderen

1 niet werkloos, voorafgaand aan de eerste betaalde baan na afstuderen

Ambitie

0 is niet op zoek naar een medische opleidingsplaats

1 werkt in een medische opleidingsplaats of is op zoek naar een medische opleidingsplaats

Realisatie

0 is op zoek naar een medische opleidingsplaats

1 werkt in een medische opleidingsplaats

Bruto maandinkomen (zie bijlage 3)

### **2. Verklarende variabelen**

Geslacht

0 vrouw

1 man

Leeftijd

leeftijd in jaren op moment van afstuderen

HO-vooropleiding

0 beschikt niet over HBO- of WO-diploma voor aanvang van RL-studie

1 beschikt wel over HBO- of WO-diploma voor aanvang van RL-studie

Werkervaring voor afstuderen

0 geen betaalde werkervaring opgedaan vóór afstuderen

1 wel betaalde werkervaring opgedaan vóór afstuderen

Studentassistent

0 geen studentassistentchap verricht

1 wel studentassistentchap verricht

Medische werkervaring

0 geen betaalde werkervaring op medisch gebied, opgedaan vóór afstuderen

1 wel betaalde werkervaring op medisch gebied, opgedaan vóór afstuderen

**Niet-medische werkervaring**

0 geen betaalde werkervaring op niet-medisch gebied, opgedaan vóór afstuderen

1 wel betaalde werkervaring op niet-medisch gebied, opgedaan vóór afstuderen

**Bestuurservaring**

0 geen bestuurlijke ervaring opgedaan vóór afstuderen

1 wel bestuurlijke ervaring opgedaan vóór afstuderen

**Cohort '88**

0 in 1989, 1990 of 1991 afgestudeerd

1 in 1988 afgestudeerd

**Cohort '89**

0 in 1988, 1990 of 1991 afgestudeerd

1 in 1989 afgestudeerd

**Cohort '90**

0 in 1988, 1989 of 1991 afgestudeerd

1 in 1990 afgestudeerd

**Cohort '91**

0 in 1988, 1989 of 1990 afgestudeerd

1 in 1991 afgestudeerd

**Geneeskunde**

0 afgestudeerd in andere studie dan geneeskunde

1 afgestudeerd in geneeskunde

**BB**

0 afgestudeerd in andere studie dan beleid en beheer

1 afgestudeerd in beleid en beheer

**GVO**

0 afgestudeerd in andere studie dan gezondheidsvoorlichting

1 afgestudeerd in gezondheidsvoorlichting

**VW**

0 afgestudeerd in andere studie dan verplegingswetenschap

1 afgestudeerd in verplegingswetenschap

**BGK**

0 afgestudeerd in andere studie dan biologische gezondheidkunde

1 afgestudeerd in biologische gezondheidkunde

GGK

0 afgestudeerd in andere studie dan geestelijke gezondheidkunde

1 afgestudeerd in geestelijke gezondheidkunde

BW

0 afgestudeerd in andere studie dan bewegingswetenschappen

1 afgestudeerd in bewegingswetenschappen

Avondopleiding Ned. recht

0 afgestudeerd in andere studie dan de avondopleiding Nederlands recht

1 afgestudeerd in de avondopleiding Nederlands recht

Dagopleiding Ned. recht

0 afgestudeerd in andere studie dan de dagopleiding Nederlands recht

1 afgestudeerd in de dagopleiding Nederlands recht

Economie

0 afgestudeerd in andere studie dan economie

1 afgestudeerd in economie

Zoektijd

Aantal maanden dat men reeds is afgestudeerd

Werkervaring na afstuderen

Aantal maanden betaalde werkervaring, opgedaan na het afstuderen

Externe mobiliteit

0 niet van werkgever veranderd

1 wel van werkgever veranderd

Interne mobiliteit

0 niet bij huidige werkgever van functie veranderd

1 wel bij huidige werkgever van functie veranderd

Baanzekerheid

0 tijdelijke aanstelling (< 61 maanden)

1 vaste aanstelling (> 60 maanden)

Werktijdfactor

0 part-time baan (< 35 uur per week)

1 full-time baan (> 34 uur per week)

**WO-functie**

0 functie waarvoor volgens opgave van de respondenten een wetenschappelijke opleiding niet is vereist

1 functie waarvoor volgens opgave van de respondenten een wetenschappelijke opleiding wel is vereist

**Leidinggeven**

0 geen leidinggevende functie

1 wel leidinggevende functie

**Branche**

0 non-profit sector

1 profit sector

**Bedrijfsomvang**

0 < 100 werknemers

1 > 99 werknemers

**Combi**

0 volgt geen 2e fase onderwijs of post-doctorale beroepsopleiding

1 volgt wel 2e fase onderwijs of post-doctorale beroepsopleiding

**AIO/OIO**

0 werkt niet als AIO/OIO

1 werkt wel als AIO/OIO

**Sociaal geneeskundige i.o.**

0 werkt niet als sociaal geneeskundige in opleiding

1 werkt wel als sociaal geneeskundige in opleiding

**Huisarts i.o.**

0 werkt niet als huisarts in opleiding

1 werkt wel als huisarts in opleiding

**Medisch specialist i.o.**

0 werkt niet als medisch specialist in opleiding

1 werkt wel als medisch specialist in opleiding

**AGNIO**

0 werkt niet als AGNIO

1 werkt wel als AGNIO

### BIJLAGE 3. BEREKENING VAN HET INKOMEN

#### *Afstudeercohorten '88, '89 en '90*

Bij de afstudeercohorten '88, '89 en '90 is aan degenen die een betaalde functie uitoefenen, gevraagd naar de hoogte van het bruto inkomen per maand bij een volledige werkweek (exclusief toeslagen voor overwerk, dertiende maand, vakantiegeld en dergelijke). In de basisvragenlijsten voor deze cohorten zijn de volgende 9 inkomensklassen onderscheiden, waarvan de laagste en de hoogste 'open' zijn:

1 = < f 1500; 2 = f 1500 - f 2000; 3 = f 2000 - f 2500; 4 = f 2500 - f 3000; 5 = f 3000 - f 3750; 6 = f 3750 - f 5000; 7 = f 5000 - f 7500; 8 = f 7500 - f 12500; 9 = f 12.500 of meer.

Teneinde een inkomenswaarde te kunnen berekenen, is aan de waarnemingen die vallen binnen de zeven 'gesloten' inkomensklassen de waarde toegekend van het desbetreffende klassenmiddelen. Bij de waarnemingen die vallen in de hoogste ('open') inkomensklasse is de laagste waarde gebruikt: f 12.500,-. Bij de laagste ('open') inkomensklasse is de hoogste waarde gebruikt, die f 1500,- bruto per maand bedraagt. Dit komt ongeveer neer op het wettelijk minimumloon in de periode 1989-1991. Het voorgaande betekent dat het bruto maandinkomen van de cohorten '88, '89 en '90 de volgende acht waarden kan aannemen:

f 1.500,- f 1.750,- f 2.250,- f 2.750,- f 3.375,- f 4.375,- f 6.250,- f 10.000,- f 12.500,-

Bij cohort '90 is aan de betaald werkende afgestudeerden daarnaast gevraagd om de hoogte van het bruto maandinkomen bij een volledige werkweek exact aan te geven (exclusief toeslagen voor overwerk, dertiende maand, vakantiegeld en dergelijke). Bij degenen die het inkomen exact hebben aangegeven, is het exact aangegeven inkomen gebruikt.

Onder de betaald werkenden bevonden zich 2 respondenten met een extreem hoog maandinkomen (> f 12.500,-). Deze zijn bij de analyse van het inkomen buiten beschouwing gelaten.

#### *Afstudeercohort '91*

Teneinde de vraag naar het inkomen beter af te stemmen op de door het CBS gehanteerde vraagstelling, is voor het eerst bij afstudeercohort '91 achtereenvolgens gevraagd naar:

- 1 het totale bruto maandinkomen (excl. vakantiegeld), waarbij men een eventuele 13e maand of jaargratificatie voor een twaalfde deel moet meerekenen;
- 2 het deel van het totale bruto maandinkomen dat bestaat uit eventuele toeslagen voor overwerk, onregelmatig werk, ploegendienst e.d.

Het in de schatting gebruikte inkomen van afstudeercohort '91 is berekend door het totale bruto maandinkomen minus de toeslagen te delen door het aantal uren dat men contractueel per week werkt, en vervolgens met 40 te vermenigvuldigen. Deze berekeningswijze leidde bij twee respondenten tot een onrealistisch laag maandinkomen (minder dan fl. 1.000,- bruto) en bij vijf respondenten tot extreem hoge maandinkomens (meer dan fl. 10.000,- bruto). Deze zeven

extreme inkomenswaarden zijn bij de analyse van het inkomen buiten beschouwing gelaten. Het aldus berekende gemiddelde bruto maandinkomen van afstudeercohort '91 lag f 557,- hoger dan het gemiddelde bruto maandinkomen van degenen die in de periode 1988-1990 zijn afgestudeerd. Vandaar dat in de schatting van het inkomen een 'definitiedummy' is opgenomen. Deze heeft de waarde 0 indien men vóór 1991 is afgestudeerd, en de waarde 1 indien men in 1991 is afgestudeerd.

#### BIJLAGE 4. ROA-PUBLICATIES IN HET KADER VAN DE ARBEIDSMARKTSCANNER

##### 1988

Dam, J.W. van, A. de Grip, J.A.M. Heijke (1988), *Op zoek naar informatiebronnen over de arbeidsmarktpositie van academici*, ROA-W-1988/3, Maastricht.

##### 1989

Dam, J.W. van, J.A.M. Heijke, G.W.M. Ramaekers (1989), *Ontwerp van een arbeidsmarktscanner voor academici*, ROA-R-1989/3, Maastricht.

##### 1990

Dam, J.W. van, A. de Grip, J.A.M. Heijke (1990), Huidig follow-up onderzoek levert dikwijls beperkte resultaten, in: *Universiteit en Hogeschool*, jrg. 36, nr. 4, blz. 260-266.

Dam, J.W. van, J.A.M. Heijke, G.W.M. Ramaekers (1990), Gecoördineerd arbeidsmarktonderzoek onder hoger opgeleiden: methodiek en resultaat. Naar vergelijkbaarheid door standaardisatie, in: *Universiteit en Hogeschool*, jrg. 37, nr. 2, blz. 82-91.

Ramaekers, G.W.M., J.A.M. Heijke (1990), *Proefonderzoek arbeidsmarktscanner afgestudeerden Rijksuniversiteit Limburg*, ROA-W-1990/3, Maastricht.

##### 1991

Lodder, B.J.H., P.E.J. van de Loo, G.W.M. Ramaekers, R.K.W. van der Velden (1991), *Arbeidsmarktindicatoren ten behoeve van het emancipatiebeleid van de Rijksuniversiteit Limburg*, ROA-R-1991/7, Maastricht.

Ramaekers, G.W.M., J.A.M. Heijke (1991), *Arbeidsmarktscanner Rijksuniversiteit Limburg: Afgestudeerden 1986-1989*, ROA-R-1991/6, Maastricht.

##### 1992

Heijke, J.A.M., G.W.M. Ramaekers (1992), *Labour Market Position of University of Limburg Graduates*, ROA-RM-1992/2E, Maastricht.

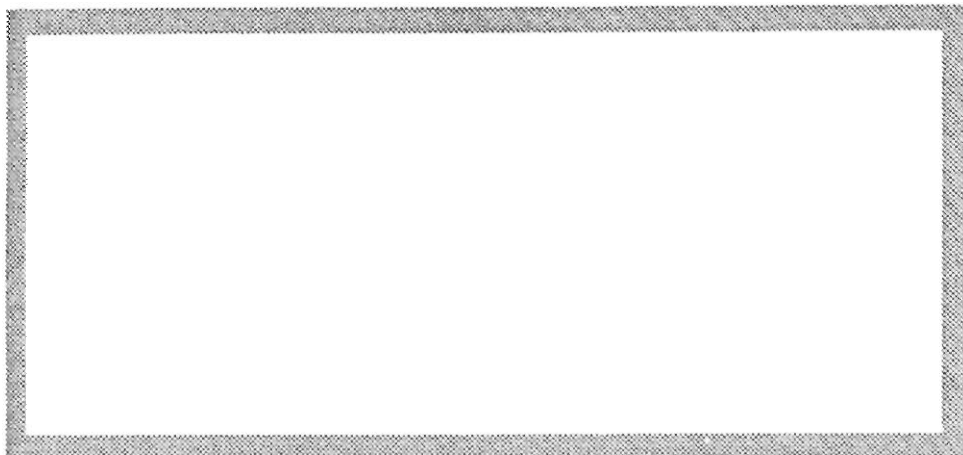
Heijke, J.A.M., G.W.M. Ramaekers (1992), De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van de Rijksuniversiteit Limburg 1986-1989, op basis van de arbeidsmarktscanner, in: *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, jrg. 10, nr. 3, blz. 168-188.

Lodder, B.J.H., P.E.J. van de Loo, G.W.M. Ramaekers, R.K.W. van der Velden (1992), Sex differences in the labour market position of young graduates, in: Tj. Plomp, J.M. Pieters, A. Feteris (ed), *European Conference on Educational Research: Book of Summaries*. Volume 3, pp. 1057-1059, University of Twente, June 1992, Enschede.

**1993**

Ramaekers, G.W.M., J.A.M. Heijke (1993), *Arbeidsmarktscanner Rijksuniversiteit Limburg: Basismetings cohort '90*, ROA-R-1993/1, Maastricht.





# Vragenlijst 1992

De loopbaan van basisartsen die in 1991 aan de RL zijn afgestudeerd

De vragen 1 t/m 7 alléén invullen voorzover bovenstaande gegevens onvolledig of onjuist zijn voorgedrukt.

1. Naam + voorletters : .....  
(gehuwde vrouwen dienen hier hun meisjesnaam te vermelden)
2. Straatnaam en huisnummer : .....
3. Postcode en woonplaats : .....
4. Land : .....
5. Telefoon : .....
6. Geboortejaar : 19 .....
7. Geslacht : .....

## **Instructies voor het invullen van de volgende vragen!**

U wordt verzocht om het getal **te omcirkelen** dat hoort bij het antwoord dat voor u van toepassing is. Er is steeds maar één antwoord mogelijk, tenzij anders is aangegeven. Fouten kunt u corrigeren met een kruis door het foute getal en een cirkel om het juiste getal.

## Opleiding

8. Hoogste met diploma afgesloten opleiding vóór het behalen van uw doctoraalexamen geneeskunde aan de RL

- 1 VWO
- 2 HBO-opleiding met diploma, welk diploma: .....  
(bijv. HEAO, bedrijfseconomie)
- 3 WO-opleiding met doctoraaldiploma, welk diploma: .....  
(bijv. biochemie)
- 4 andere vooropleiding, welke: .....

9. Studie-/afstudeerrichting(en) aan de RL waarvoor u uw einddiploma heeft behaald.  
(meerdere antwoorden zijn mogelijk)

	Studie-/afstudeerrichting	wanneer einddiploma ontvangen?	
		jaar	maand
1	geneeskunde, basisarts 651110	19.....	.....
2	gezondheidswet. / BB	19.....	.....
3	gezondheidswet. / BW	19.....	.....
4	gezondheidswet. / BGK	19.....	.....
5	gezondheidswet. / FT	19.....	.....
6	gezondheidswet. / GGK	19.....	.....
7	gezondheidswet. / GVO	19.....	.....
8	gezondheidswet. / VW	19.....	.....
9	nederlands recht, dagopleiding	19.....	.....
10	nederlands recht, avondopleiding	19.....	.....
11	economie / AE	19.....	.....
12	economie / BE	19.....	.....
13	economie / KE	19.....	.....
14	economie / IM	19.....	.....
15	economie / vrij doctoraal	19.....	.....

## Werkervaring vóór/tijdens de studie aan de RL

10. Werkervaring vóór/tijdens uw studie geneeskunde aan de RL. Het gaat hier om betaald werk.  
(meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- 1 geen betaalde werkervaring of uitsluitend vakantiewerk c.q. weekendwerk
- 2 als student-assistent betaald werk verricht
- 3 anderszins betaald werk verricht (op medisch gebied)
- 4 anderszins betaald werk verricht (op niet-medisch gebied)

11. Heeft u vóór/tijdens uw studie geneeskunde aan de RL bestuurlijke ervaring opgedaan?

- 1 ja; in welk verband (bijv. faculteitsraad): .....
- 2 nee

n-wk  
huidsg

## Situatie na het verlaten van de RL

12. Omcirkel de maand van het jaar 1991 waarin u het basisartsdiploma heeft ontvangen én de maand waarin u de vragenlijst invult. Noteer vervolgens achter iedere tussenliggende maand het codenummer dat het beste past bij uw dagelijkse bezigheden in de desbetreffende maand. U kunt de bezigheden met behulp van onderstaande codenummers aangeven. Er is per maand slechts één antwoord mogelijk.

- 1 = betaald werk; d.w.z. u verricht **minimaal** 12 uur per week betaalde arbeid (geen vakantiewerk):
  - in loondienst (incl. stage met loon of salaris)
  - free-lance
  - eigen bedrijf of praktijk
- 2 = militaire dienstplicht (eerste oefening) of vervangende dienstplicht
- 3 = student, stagiair met hooguit onkostenvergoeding
- 4 = huisvrouw/huisman
- 5 = geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt
- 6 = onbetaald werk met behoud van uitkering
- 7 = vrijwilligerswerk
- 8 = werkzoekend; d.w.z. u zoekt betaald werk voor **minimaal** 12 uur per week, terwijl op dat moment **niet of minder dan** 12 uur per week betaalde arbeid wordt verricht
- 9 = gepensioneerd, rentenierend, met vervroegd pensioen
- 10 = andere situatie, namelijk: .....

<b>1991</b>	januari	.....	<b>1992</b>	januari	.....	<b>1993</b>	januari	.....
	februari	.....		februari	.....		februari	.....
	maart	.....		maart	.....		maart	.....
	april	.....		april	.....			
	mei	.....		mei	.....			
	juni	.....		juni	.....			
	juli	.....		juli	.....			
	augustus	.....		augustus	.....			
	september	.....		september	.....			
	oktober	.....		oktober	.....			
	november	.....		november	.....			
	december	.....		december	.....			

13. Deze vraag betreft uw **huidige** situatie. Als u onderstaande mogelijkheden bekijkt, waartoe rekent u zich dan? Omcirkel het codenummer dat het beste past bij uw huidige situatie. Er is slechts één antwoord mogelijk.

- 1 = betaald werk; d.w.z. u verricht **minimaal** 12 uur per week betaalde arbeid (geen vakantiewerk)
- 2 = militaire dienstplicht (eerste oefening) of vervangende dienstplicht
- 3 = student, stagiair met hooguit onkostenvergoeding
- 4 = huisvrouw/huisman
- 5 = geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt
- 6 = onbetaald werk met behoud van uitkering
- 7 = vrijwilligerswerk
- 8 = werkzoekend; d.w.z. u zoekt betaald werk voor **minimaal** 12 uur per week, terwijl op dit moment **niet of minder dan** 12 uur per week betaalde arbeid wordt verricht
- 9 = gepensioneerd, rentenierend, met vervroegd pensioen
- 10 = andere situatie, namelijk: .....

Indien u op dit moment **minimaal** 12 uur per week betaald werk verricht (codenummer 1), gaat u verder met vraag 15.

In alle andere huidige situaties (codenummers 2 t/m 10) gaat u verder met vraag 14.

14. Verricht u op dit moment, naast uw huidige bezigheid die u bij vraag 13 heeft omcirkeld, ook nog betaald werk? Laat (vervangende) dienstplicht en vakantiewerk buiten beschouwing.

- 1 ja → ga verder met vraag 15
- 2 nee → ga verder met vraag 32

### Huidige betaalde baan

15. Bent u na het afstuderen aan de RL al eens van werkgever veranderd?

- 1 ja, hoe vaak: .....
- 2 nee

Indien u op dit moment meer dan één betaalde baan heeft, hebben de vragen 16 tot en met 31 betrekking op de baan met de meeste arbeidsuren. Laat (vervangende) dienstplicht en vakantiewerk buiten beschouwing.

16. Bent u bij uw huidige werkgever al eens van functie veranderd?  
(b.v. promotie of substantiële verandering van de inhoud van uw werkzaamheden)

- 1 ja
- 2 nee

17. Op welke wijze heeft u uw huidige functie verworven? Omcirkel de belangrijkste wijze.  
Er is maar één antwoord mogelijk.

- 1 sollicitatie op advertentie
- 2 via familie, vrienden
- 3 via medewerkers Faculteit der Geneeskunde
- 4 via studentassistentenschap
- 5 via stagecontacten
- 6 via het arbeidsbureau
- 7 via een uitzendbureau
- 8 via een wervingsorganisatie (head-hunting)
- 9 via vrijwilligerswerk
- 10 zelf gevraagd bij werkgever (open sollicitatie)
- 11 zelf advertentie geplaatst
- 12 werd benaderd door werkgever/banenmarkt
- 13 zelf bedrijf of praktijk opgezet of overgenomen
- 14 interne vacature
- 15 eerder betaald werk/vakantiewerk
- 16 andere wijze, namelijk: .....

18. In welk dienstverband bent u thans werkzaam?

- 1 als zelfstandige voor eigen rekening of risico
  - 2 free-lance
  - 3 in loondienst (incl. werk voor uitzendbureau)
  - 4 werkzaam met nul-uren contract of als oproepkracht
  - 5 anders, namelijk: .....
- ga verder met vraag 20
- ga verder met vraag 19

19. Wat voor een soort aanstelling heeft u?

- 1 tijdelijke aanstelling via uitzendbureau
- 2 tijdelijke aanstelling bij werkgever, korter dan of gelijk aan één jaar
- 3 tijdelijke aanstelling bij werkgever, langer dan één jaar
- 4 vaste aanstelling bij werkgever (aanstelling voor onbepaalde tijd)

20. Combineert u 'werk-opleiding' tijdens het uitoefenen van uw huidige functie?

- 1 ja, als assistent in opleiding (AIO) of onderzoeker in opleiding (OIO)
- 2 ja, als medisch specialist in opleiding; welk specialisme: .....
- 3 ja, als huisarts in opleiding
- 4 ja, als sociaal-geneeskundige in opleiding
- 5 nee, als assistent-geneeskundige niet in opleiding (AGNIO)
- 6 nee

21. Hoeveel uren werkt u in uw huidige werkkring per week, zowel contractueel als feitelijk?

Ga uit van de laatste maand. Laat de uren voor nevenfuncties buiten beschouwing.

Docenten dienen óók het aantal lesuren (contractueel en feitelijk) op te geven, waarbij geldt; 1 lesuur = 1,5 arbeidsuur.

contractueel: ..... arbeidsuren per week, ..... lesuren per week  
feitelijk: ..... arbeidsuren per week, ..... lesuren per week

22a. Hoeveel verdient u in totaal **bruto** per maand in uw huidige functie? (excl. vakantiegeld)

Ga uit van de laatste maand. Reken een eventuele 13e maand of jaargratificatie voor eentwaalfde deel mee.

in totaal circa f ..... bruto per maand

- b. Welk deel van uw totale **bruto** maandinkomen bestaat uit eventuele toeslagen voor overwerk, onregelmatig werk, ploegendienst e.d.? Ga ook hieruit van de laatste maand.  
(vul '0' in wanneer u dergelijke toeslagen niet ontvangt)

toeslag(en) circa f ..... bruto per maand

23. Wat is de benaming voor uw huidige functie? (eventueel werkzaamheden nader omschrijven)

Docenten worden verzocht ook het vak aan te geven dat zij doceren.

benaming functie: .....  
.....

24. Hieronder vindt u een schema van verschillende soorten **beroepen**. Omcirkel in dit schema het codenummer van het beroep dat het beste correspondeert met de werkzaamheden in uw huidige functie.

GENEESKUNDIGEN	
06120	huisarts
06130	arts-specialist
06140	arts-assistent in ziekenhuis e.d.
06151	bedrijfsarts
06152	verpleeghuisarts
06153	keurings-/verzekeringsarts
06154	school-/jeugdarts
06155	consultatiebureau-arts
06156	tropenarts
06159	artsen n.e.g. (geen specialist)
06160	sociaal-geneeskundige, bijv. medisch adviseur
07810	MEDISCH-WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEKER, BIJV. AIO, OIO
13150	DOCENT (PARA)MEDISCHE VAKKEN AAN ONDERWIJSINSTELLING
19331	MEDISCH/PSYCHIATRISCH MAATSCHAPPELIJK WERKER
BELEIDSMEDEWERKERS	
22500	beleidsmedewerker op medisch/paramedisch vakgebied
22000	beleidsmedewerker op ander vakgebied, namelijk: .....
46101	ARTSENBEZOEKER, ARTSENVOORLICHTER
59320	DOKTERSASSISTENTE (NIET UITSLUITEND ADMINISTRATIEF)
99999	ANDERE BEROEPSGROEPEN

25. Bestond uw type functie al binnen de organisatie vóórdat u deze zelf ging vervullen?

- 1 ja, dit type functie bestond al binnen de organisatie
- 2 nee, dit betreft een nieuw type functie binnen de organisatie
- 3 weet ik niet

26a. Welk opleidingsniveau werd voor uw huidige functie minimaal door uw werkgever vereist?

- 1 MAVO, LBO of lager
- 2 tenminste HAVO, VWO of MBO
- 3 tenminste HBO
- 4 voortgezet HBO of eerste fase WO
- 5 tweede fase WO of postdoctorale beroepsopleiding

b. Welke opleidingsrichting werd voor uw huidige functie door uw werkgever vereist?

- 1 geen specifieke opleidingsrichting
- 2 een geheel andere dan uw eigen opleidingsrichting
- 3 uw eigen of een verwante opleidingsrichting
- 4 uitsluitend uw eigen opleidingsrichting

27. Geeft u leiding aan andere medewerkers? Zo ja, aan hoeveel?

- 1 geen leiding aan anderen
- 2 leiding aan 1 - 4 personen
- 3 leiding aan 5 - 9 personen
- 4 leiding aan 10 - 19 personen
- 5 leiding aan 20 - 49 personen
- 6 leiding aan 50 of meer personen

28. In wat voor een soort organisatie of praktijk bent u op dit moment werkzaam?  
(bijv. academisch algemeen ziekenhuis, universiteit, accountantsbureau, advocatenkantoor)

organisatie/praktijk: .....

29. Hieronder vindt u een schema van verschillende soorten **branches**. Omcirkel in dit schema het code-nummer van de branche die het beste correspondeert met de organisatie of praktijk waar u werkzaam bent. Indien u uitzendwerk verricht dient u de branche op te geven waar u feitelijk werkzaam bent.

- 20000 **INDUSTRIE**
- VERZEKERINGSWEZEN**
- 82110 levensverzekeringsmaatschappijen
- 82210 schade-, ziekte- en ongevallenverzekeringsmaatschappijen (excl. sociale verzekeringsorganen)
- OPENBAAR BESTUUR, WETTELIJKE SOCIALE VERZEKERING**
- 90130 diensten voor overheidstoezicht, bijv. geneeskundige inspecties
- 90220 internationale gemeenschapsorganen
- 90710 wettelijke sociale verzekeringsorganen
- 90720 ziekenfondsen
- ONDERWIJSINSTELLINGEN**
- 92510 instellingen voor lager- en middelbaar beroepsonderwijs
- 92610 instellingen voor hoger beroepsonderwijs
- 92710 universiteiten
- GEZONDHEIDSDIENSTEN**
- 93110 algemene ziekenhuizen (excl. academische)
- 93120 academische algemene ziekenhuizen
- 93130 gespecialiseerde ziekenhuizen, klinieken e.d. (excl. psychiatrische)
- 93210 psychiatrische inrichtingen en bijzondere psychiatrische klinieken e.d. (excl. verpleeghuizen)
- 93310 zwakzinnigeninrichtingen (excl. gezinsvervangende tehuizen)
- 93410 verpleeghuizen voor somatische zieken
- 93420 verpleeghuizen voor psychisch gestoorde
- 93430 verpleeghuizen voor somatische zieken én psychisch gestoorde (incl. meervoudig gehandicapten)
- 93510 huisartsenpraktijken
- 93520 erkende medische specialistenpraktijken
- 93810 medische en verpleegkundige diensten, bijv. GGD
- 92820 paramedische instituten en praktijken
- 93870 overkoepelende samenwerkings- en adviesorganen op het gebied van de gezondheidszorg
- 94410 **SOCIAAL-MEDISCHE DIENSTEN, BIJV. CAD'S**
- 97520 **RESEARCH- EN WETENSCHAPPELIJKE INSTELLINGEN OP MEDISCH GEBIED (EXCL. UNIVERSITEITEN)**
- 99999 **ANDERE BRANCHEGROEPEN**

30. Hoeveel mensen werken er bij uw organisatie of praktijk? Het gaat om de vestiging waar u werkzaam bent.
- 1 minder dan 10 personen
  - 2 10 tot en met 49 personen
  - 3 50 tot en met 99 personen
  - 4 100 personen of meer
31. Wat is de naam, adres, postcode en plaats van de organisatie of praktijk waar u werkt? Het gaat om de vestiging waar u werkzaam bent.

naam : .....

adres : .....

postcode: .....

plaats : .....

### De volgende vragen zijn bedoeld voor iedereen

32. Heeft u de afgelopen 4 weken actief naar (ander) werk voor **minimaal** 12 uur per week gezocht?

- 1 ja, naar een opleidingsplaats voor medisch specialist (bijv. huisarts)
- 2 ja, naar een anderszins betaalde baan
- 3 nee

33. Bent u als werkzoekende bij een arbeidsbureau ingeschreven?

- 1 ja
- 2 nee

Vraag 34 is uitsluitend bestemd voor degenen die betaald werk voor **minimaal** 12 uur per week zoeken en op dit moment **niet of minder dan** 12 uur per week betaald werken.

34. Als u nu een geschikte baan zou vinden, kunt u dan binnen 2 weken beginnen?

- 1 ja
- 2 niet exact binnen 2 weken (i.v.m. vakantie, ziekte, vrijwilligerswerk, regelen kinderopvang e.d.), maar wel op zéér korte termijn
- 3 nee

### Aanvullend onderwijs

- 35a. Volgt u thans een opleiding of cursus?

- 1 ja → ga verder met vraag 35b
- 2 nee → ga verder met vraag 36

- b. Indien u meerdere opleidingen/cursussen volgt, geeft u het niveau, de richting en de naam aan van de opleiding/cursus met het grootste aantal lesuren. Het niveau en de richting kunt u aangeven door de juiste codenummers te omcirkelen.

niveau: 1 = middelbaar beroepsonderwijs  
 2 = hoger beroepsonderwijs  
 3 = wetenschappelijk onderwijs, eerste fase  
 4 = tweede fase onderwijs, bijv. AIO/OIO-opleiding  
 5 = post-doctorale **beroepsopleiding** (bijv. voor medisch specialist)  
 6 = post-doctorale **cursussen**  
 7 = een ander soort opleiding of cursus, namelijk: .....



**richting:** 1 = geneeskunde, namelijk: .....  
2 = verpleging, namelijk: .....  
3 = gezondheidswetenschappen, namelijk: .....  
9 = overig, namelijk: .....

**naam van de opleiding/cursus:** .....  
(bijv. opleiding tot huisarts)

## Tot slot

36. Hieronder staan enkele activiteiten die voor afgestudeerden van de RL (mogelijk) worden georganiseerd. Omcirkel de activiteiten waarvoor u belangstelling heeft.  
Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- 1 themadag voor afgestudeerde basisartsen
- 2 voorlichting geven aan studenten geneeskunde over praktijk na afstuderen
- 3 reünie van jaar- en/of studiegenoten
- 4 post academisch onderwijs voor basisartsen,  
namelijk: .....
- 5 opname in sollicitantenbestand
- 6 notatie in jaarlijkse adressenlijst voor afgestudeerde basisartsen
- 7 tijdschrift voor afgestudeerden van de RL
- 8 geen van onderstaande activiteiten

Einde vragenlijst

Eventuele opmerkingen:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Hartelijk dank voor uw medewerking!